

Edsbyn & Alfta
Ovanåkers kommun

ÖP 2030

ÖVERSIKTSPLAN OVANÅKERS KOMMUN

ÖVERSIKTSPLAN 2030
OVANÅKERS KOMMUN

Förord

Översiktsplan 2030

Ovanåker är en del av världen. Det som händer utanför kommunens gränser både nära och långt borta påverkar oss. Geografiska, organisatoriska och mentala gränser kommer att förändras och flyttas i framtiden.

Hur bygger man och förbereder en kommun inför en framtid vi bara kan gissa oss till? Ska vi acceptera prognoserna som visar på befolkningsminskning, allt fler äldre som behöver omsorg men allt färre invånare i arbetsför ålder? Eller ska vi våga tro att de åtgärder vi sätter in idag kommer att förändra den bilden imorgon? Ovanåker har goda förutsättningar att vara en kommun som ligger i framkant inom områden som är viktiga för oss människor. Det handlar om skola, omsorg och fritid men också bostäder som är attraktiva och ett näringsliv som blomstrar och växer. Vi måste bygga på det som är kommunens styrkor; tryggheten, småskaligheten, det rika föreningslivet, samarbetsförmågan hos våra verksamheter, de stora naturvärdena och människors engagemang. Alfta och Edsbyn är två tätorter som behöver stärkas och utvecklas så de kompletterar varandra, men också profilerar sig så de båda kan visa upp sin egen speciella prägel. Attraktiva boendeformer, ofta i strandnära lägen, ska göra att människor vill bosätta sig här. Det ska finnas aktiviteter och mötesplatser för alla åldrar. Föräldrar ska känna att deras barn och ungdomar får en stimulerande och trygg uppväxt i kommunen.

Ovanåker ska vara en kommun som tar till vara sina traditioner och använder dem som en tillgång. Samtidigt ska vi modernisera och förändra eftersom vi vill vara en framtidskommun som präglas och formas av nytänkande och ett öppet sinne. Vi planerar för att Ovanåker år 2030 har en livskraftig landsbygd med två starka tätorter och människor som känner sig stolta över att vara ovanåkersbor.

Yoomi Renström

Yoomi Renström

Ordförande i kommunstyrelsen, Kommunråd.

Innehåll

Översiktsplan 2030, en introduktion

■ Vad är en översiktsplan?	5
■ Så här kan du tycka till!	7
■ Fokus i översiktsplan 2030	8
■ Vision Ovanåker 2030	8
■ Strategier	8

Planeringsförutsättningar

■ Ovanåkers största utmaningar	9
■ Nutida och framtida befolkning	10
■ Landskap	11
■ En hållbar samhällsplanering	11

Utvecklingsinriktningar

■ Ovanåker närmare världen	15
■ Leva & bo	19
■ Samhällservice & näringsliv	31
■ Natur- och kulturmiljö	39
■ Klimat & hälsa	47
■ Teknisk försörjning	61

Mark- och vattenanvändning

■ Generella riktlinjer för mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling	79
■ Områdesvisa riktlinjer	81

Genomförande

■ Kontinuerlig översiktsplanering	99
■ Vi arbetar vidare med	100

Bilaga

Konsekvensbeskrivning, samrådsredogörelse, länsstyrelsens granskningssyttrande, särskilt utlåtande, beslutsprotokoll

Antagen av kommunfullmäktige den 29 maj 2017 § 44

TYCK TILL! TANKAR FRAMTIDSDEKLARATION

SAMRÅD

VAD ÄR EN ÖVERSIKTSPLAN?

FRAMTID

RIKTLINJER FÖR MARK OCH VATTEN

MEDBORGARDIALOG

VISION

Översiktsplan 2030 en introduktion

Vad är en översiktsplan?

En översiktsplan är en långsiktig vision och visar hur vi vill att kommunen ska utvecklas de kommande 10–15 åren. Det är här vi målar med de stora penslarna. I översiktsplanen ges riktlinjer för hur mark och vatten ska användas för att skapa en lämplig och hållbar utveckling i kommunen. Exempel på frågor som behandlas är: Var ska det byggas framtida bostäder? Var behöver det dras nya gång- och cykelvägar? Var ska det finnas mark för näringsliv och industri? Vilka natur- och vattenområden är viktiga att skydda och hur utvecklar vi dem? Efter att översiktsplanen har antagits fungerar den som beslutsunderlag och ett vägledande instrument för kommunkoncernen. Översiktsplanen är även vägledande vid handläggning och överprövningar enligt plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB) i frågor som rör mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling.

Så här tog vi fram förslaget till den nya översiktsplanen

Arbetet med översiktsplanen inleddes med en översyn och sammanfattning av olika underlag. Tillsammans i politisk styrgrupp och arbetsgrupp tog man fram områden som var utgångspunkter i medborgardialog. Genom broschyren Tankar om Ovanåker 2030, förmedlades dessa olika frågor för att fånga upp medborgarnas tankar inom olika områden:

- Leva och bo
- Infrastruktur
- Näringsliv
- Starka tätorter

Genom flera olika aktiviteter och insatser genomfördes medborgardialogen innan något förslag till översiktsplan togs fram. Bland annat skapades en webbsida där det fanns möjligheter att ge sina synpunkter genom Framtidsdeklarationer och Framtidskartan. Olika aktiviteter genomfördes där politiker diskuterade Ovanåker 2030 med medborgarna bland annat drop-in möten på biblioteken och cafémöten.

Dialogprocessen utvärderades genom en kampanjmätning som visade att åtta av tio vet vad en översiktsplan är och att den var i sin inledande fas. Traditionellt och historiskt sett i Sverige har delaktigheten i planering och samråd till största delen utgjorts av män. Resultatet visar att dialogen och kampanjen nått väl fram även hos kvinnor i kommunen.

Tankar om Ovanåker 2030, så här tyckte Ovanåkersborna

Synpunkter och tankar som kom fram under den tidiga dialogen har legat till grund för fortsatt arbete med översiktsplanen. Några av de återkommande och viktigaste frågorna som kom fram från de invånare som deltog i dialogprocessen var bland annat tankar som:

**SNABBA KOMMUNIKATIONER MÖTESPLATSER
HÅLLBAR SAMHÄLLSUTVECKLING ENTREPRENÖRSKAP
ATTRAKTIVA BOSTÄDER MED UTSIKT ÖVER VATTEN
VÄRNA NATURMILJÖERNA FLER GÅNG OCH CYKELVÄGAR
BREDBAND TILL ALLA PROFILERADE TÄTORTER
MILJÖVÄNLIGT TÄNK MER LOKALPRODUCERAT
CENTRUMNÄRA GRÖNOMRÅDEN KREATIVT FÖRETAGANDE
UTVECKLA FISKET ATTRAKTIVA CENTRUMMILJÖER
ÖPPENHET OCH SAMARBETE TYDLIGARE CENTRUM
HÖGRE VÄGSTANDARD BARN OCH UNGDOMAR I FOKUS
UTVECKLA TURISMEN MER GRÖNT I CENTRUM
UTVECKLA KOLLEKTIVTRAFIKEN TRYGGHET
ÖPPNA LANDSKAP FLER CENTRALA BOSTÄDER
MER SAMARBETE BARNVÄNLIGT UTVECKLA VOXNAN
MER EKOLOGISKT, FRÅN MAT TILL BYGGNADER FLER TAR CYKELN**

Alla tankar finns på www.ovanaker.se/framtid

Kvinnor instämmer i högre grad än män i att man har uppfattat kampanjen och att den har väckt deras intresse. Fler kvinnor än män lämnade in Framtidsdeklaration för Ovanåker 2030.

Infrastruktur och kommunikationer

Tankar om kommunikationer handlade bland annat om fler gång- och cykelvägar på bland annat Borgen, Ullungen runt och mellan byarna. Även säkrare trafik i tätorterna och fler gångbroar nämndes.

Tryggare och säkrare gång- och cykelvägar skapar förutsättningar för fler att ta cykeln var kommentarer som framkom genom Framtidsdeklarationerna. Kommentarer om kollektivtrafiken gällde främst att det behövs fler busslinjer. En ökad koppling till Falun och Borlänge är önskvärd.

Leva och bo

En bra blandning mellan lägenheter och småhus, bland annat med fokus på äldre efterfrågas. Attraktiva boenden är exempelvis bostäder i närhet till vatten eller med utsikt över vatten, gärna centralt och centrumnära. Det anses vidare vara attraktivt med bostäder som produceras utifrån ett hållbart perspektiv. Passivhus och möjligheter till odling för självförsörjning kan vara några alternativ.

När det gällde tätorterna handlade tankarna om ett ökat samarbete, där man planerar bebyggelsen för att bygga ihop tätorterna. Då finns alla möjligheter att profilera tätorterna samt att satsa på kulturlivet och samverkan. Attraktiva centrum med mer grönt samt bra mötesplatser var också en vanlig synpunkt. Viktigast att ha i sin boendemiljö är kommunikationer, därefter mataffärer, skola och barnomsorg, affärer, samhällsservice, fritidsaktiviteter och sjukvård.

Näringsliv

Tankar som kom in kopplat till näringsliv var främst relaterat till där man ser utvecklingsmöjligheter så som fler arbeten och företag, utveckla turism, utveckla bredband, handel och centrum. Mer stöd till företagandet, ökat utbud, utveckling inom skog och trä samt mark för näringslivet i anslutning till befintliga områden.

På övriga kommentarer om vad och hur utveckling fram till 2030 ska ske handlade tankarna främst om olika frågor inom turism, näringsliv, hållbarhetsperspektivet, attraktiva centrummiljöer, bostäder, olika målgrupper, kommunikationer, utbildning, kultur och social trygghet.

Tidplan

Efter den inledande dialogen med Framtidsdeklarera, Ovanåker 2030, togs ett samrådsförslag till översiktsplan fram. Förslaget har samråtts med olika aktörer, myndigheter och medborgare. Synpunkterna har därefter bearbetas, besvarats och i de fall de tillgodosetts arbetats in i översiktsplanen. Översiktsplanen ställs efter detta ut på granskning där det ges möjlighet att återigen lämna synpunkter på förslaget. Efter utställningen bearbetas översiktsplanen för att slutligen antas i kommunfullmäktige.

Tidslinje

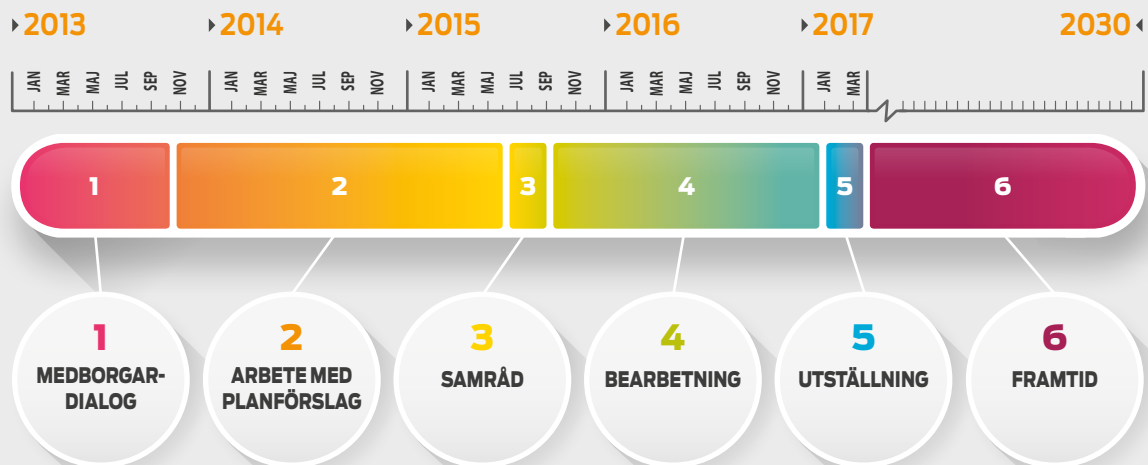

Foto: Marias of Sweden

Fokus i översiktsplan 2030

Medborgarperspektiv

Medborgarperspektivet har varit högt prioriterat genom hela arbetet med översiktsplanen. Därför inledde vi med en tidig dialog. Vi har satsat på att göra kommunikationen med medborgarna lättillgänglig och tydlig. Den här sammanfattningen är en del av det arbetet.

Allmänintresse

I översiktsplanen ställs olika intressen mot varandra. Utveckling, bevarande och förändringar. Det handlar om att väga många olika intressen och perspektiv mot varandra, hur vi kan förena dem och se hur prioriteringar ska göras i vår kommun kommande år. Exempel på sådana intressen kan vara viljan att utveckla vattennära bostäder och bebyggelse i relation till risken för översvämning. Eller viljan att utveckla näringsliv eller vindkraft i relation till bevarandet av vårt vackra landskap.

Nationella mål och perspektiv

Inom samhällsplaneringen finns det många olika nationella och regionala utgångspunkter, mål och strategier att ta hänsyn till. Det är en del av planeringsförutsättningarna och det underlag som översiktsplanen och samhällsplaneringen utgår från. I grova drag kan man säga att en översiktsplan ska ha ett helhetsfokus och sträva mot en hållbar utveckling – och ekologiska, ekonomiska och sociala perspektiv måste hela tiden diskuteras parallellt.

Vision, Ovanåker 2030

Ovanåker 2030 närmare världen är en del av en region med goda kommunikationer och tillgänglighet till arbetsmarknader. Alfta och Edsbyn är starka tätorter som stödjer en levande landsbygd. Vi har ett attraktivt och kreativt föreningsliv och ett brett och dynamiskt näringsliv. Ovanåkers kommun är en trygg och trivsamt kommun att leva, verka och bo i. Ovanåker 2030 är en livskraftig kommun. Vi är nära världen och världen är nära oss.

Planeringsstrategier

Goda kommunikationer

För utveckling och tillväxt och en fungerande vardag för våra invånare behövs goda kommunikationer. Vi vill därför stärka förbindelserna med viktiga målpunkter och skapa förutsättningar för kommunikationer och teknik som ger kontakt med omvärlden. Detta skapar förutsättningar för en livskraftig kommun.

Starka tätorter

Alfta och Edsbyn är starka tätorter med levande centrummiljöer. Centrum har en variation av trygga och tillgängliga mötesplatser, service, handel, kultur och rekreation. Tillsammans med en förtätad bebyggelse med attraktiva bostäder i trevliga boendemiljöer skapas en hög attraktionskraft.

Utrymme för kreativitet

Med öppenhet och utrymme skapas förutsättningar för kreativitet, entreprenörskap och gemenskap. I ett tillåtande klimat finns utrymme för utveckling och mod att prova nya saker. Det skapar goda förutsättningar för ett aktivt föreningsliv, ett dynamiskt näringsliv och en livskraftig kommun.

Hållbar utveckling för framtida generationer

Ekologiska, ekonomiska och sociala värden i samverkan är basen för att skapa ett fungerande samhälle med en långsiktigt hållbar utveckling.

Livskraftig landsbygd

Genom lokala initiativ och i bred samverkan skapar vi förutsättningar för att behålla och utveckla en livskraftig landsbygd.

Planerings- förutsättningar

Kommunens utgångspunkter och förutsättningar för samhällplanering.
Vilka frågor och faktorer som är viktiga att ta hänsyn till redovisas i detta kapitel.

Ovanåkers största utmaningar

Det är angeläget att försöka identifiera och analysera olika framtida utmaningar och händelser, men det är en utmaning att planera utifrån något som inte har skett. Det kan därför vara värdefullt att lära och se av historiska händelser som inte kunde förutses innan de inträffade. Exempelvis Berlinmurens fall 1989, terrorattacken mot USA. Det finns också händelser vars konsekvenser inte kunde förutses, exempelvis stormen Gudrun 2005 och skogsbranden i Västmanland 2014. Utmaningar som påverkar samhället och därmed planeringen är ett förändrat demografiskt mönster med högre medelålder, växande efterfrågan på råvaror och naturtillgångar, klimatutmaningar och energifrågor. En alltmer globaliserad och urbaniserad värld som blir mer och mer digitaliserad. Nedan listas de största utmaningarna för Ovanåker:

Befolkningsstruktur

Befolkningsminskningen i kommunen har avtagit i och med minskad utflyttning och ökad invandring. Med fler äldre och färre yngre uppstår utmaningar som bland annat en hög försörjningskvot där färre invånare ska försörja fler.

Klimatförändringar

Edsbyn har blivit utsedd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) till en av 18 orter i landet med hög riskfaktor för översvämning. Klimatförändringarna kommer att innebära en större risk för översvämningar och ökad risk för plötsliga skyfall. Det finns också risk för att värmeböljor kan orsaka problem.

Kommunikationer och regionförstoring

Såväl företag som privatpersoner reser allt mer och är mer globala. Avståndet mellan bostad och arbetsplats ökar. Det ställer krav på goda och snabba kommunikationer, vägnät, kollektivtrafik och bredband. Ovanåker är idag hänvisad till vägnätet för anslutning till tåg och flyg.

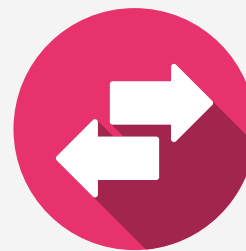
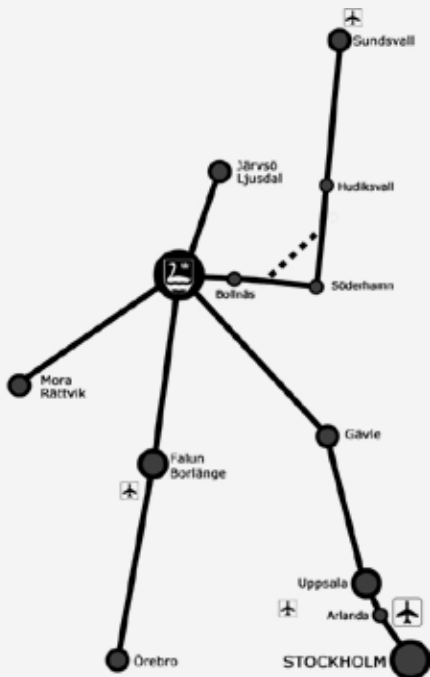
Kompetensförsörjning

Fler äldre och ett minskat antal yngre kommer att påverka den framtida kompetens- och arbetskraftförsörjningen. Till exempel kommer behovet av arbetskraft inom vården att öka. Även inom andra branscher med stora pensionsavgångar kommer arbetskraft att efterfrågas. Denna realitet ställer krav på arbetsgivaren att kunna konkurrera om arbetskraften men även på kommunen att vara attraktiv som plats att leva på.

Kommunens areal

Kommunen har en areal av drygt 2 000 km² varav cirka 1 500 km² skog och 150 km² sjöar.
Antalet invånare är cirka 11 400.

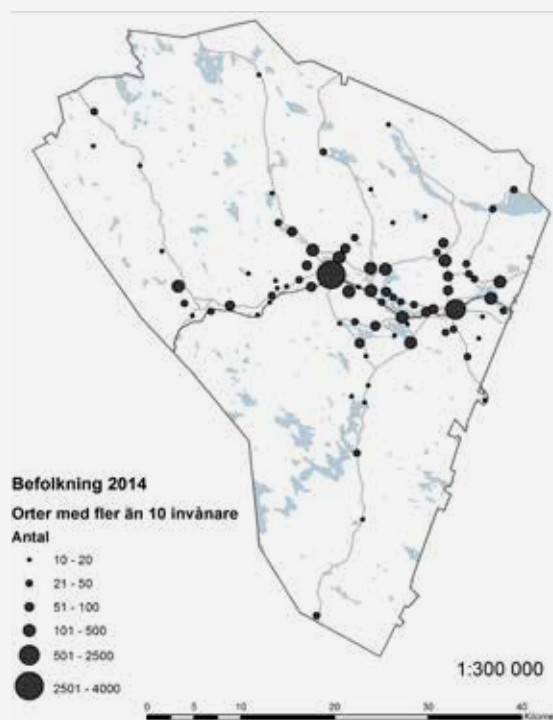

Viktiga kommunikationer

För Ovanåkers del är det betydelsefullt med kommunikationer till såväl Falun och Borlänge som Stockholmsregionen. Punkterna på bilden visar viktiga regioner och platser för Ovanåker att stå i förbindelse med utifrån olika perspektiv, så som studieorter, arbetsmarknader, flygplatser, järnvägsnoder, turismssamarbeten mm. *Bilden visar inte de faktiska väg- eller järnvägs-systemen.*

Nutida och framtida befolkning

Befolkningens sammansättning och spridning geografiskt påverkar behoven och utmaningarna för hur vi planerar samhället med sikte på år 2030. Kommunens befolkning är till största del koncentrerad till de centrala delarna, Alfta och Edsbyn, med omkringliggande byar. De senaste åren har kommunen i snitt minskat med 50 personer per år. Enligt prognosen för de kommande 15 åren kommer det att ske en minskning i befolkningen primärt i åldersklassen 20-64 år men med en tydlig ökning från 65 år och uppåt. Fram till år 2030 uppskattas befolkningen minska med totalt cirka 125 personer. Emellertid har befolkningen nu på kort tid ökat i kommunen vilket gör att befolkningsstrukturen kan komma att ändras. Detta har inte kunnat avläsas i prognoserna. Befolkningssiffrorna för 2016 visar på en ökning med omkring 80 personer jämfört med 2014.

Åldersklass	År 2016	År 2020	År 2025	År 2030	Förändring
0-19 år	2 368	2 463	2 530	2 503	+135
20-64 år	6 027	5 811	5 598	5 434	-593
65 -w	3 074	3 132	3 349	3 407	+333
Totalt	11 469	11 406	11 477	11 344	-125

Befolkningsprognos för Ovanåkers kommun, Alfta och Edsbyn. Källa: Statistiska centralbyrån (SCB).

Befolkning som tillväxtindikator

Det finns många aspekter att ta hänsyn till vid mätning av välfärd, även om det vanligaste är att se på befolkningsutvecklingen och hur ett land urbaniseras. Befolkningsökning är inte hela lösningen på en god välfärd, utan de som bor i kommunen kan ha god välfärd även om befolkningen inte ökar. Utmaningen för kommuner där befolkningen minskar samtidigt som medellivslängden ökar är att lösa saker på nya sätt för att behålla och förbättra välfärden. En utmaning är också att bostadsbristen begränsar inflyttning och rekrytering av arbetskraft. Den nya situationen med en eventuell förändring i befolkningsstrukturen och en befolkningsökning kan komma att gynna kommunen på lång sikt. Kommunen behöver därmed också ha en offensiv bostadsplanering, god miljö och bra skolor för att möta bostadsbristen, behovet av rekryteringar och få personer att vilja bosätta sig i kommunen.

Arbetspendling

Trenden har länge varit att bostaden och arbetsplatsen ligger allt längre ifrån varandra. Utvecklingen inom kommunikationer gör att vi hela tiden blir allt rörligare i vår omvärld. Det är något fler som pendlar från än till kommunen. Det är nästan lika många som pendlar mellan Ovanåkers kommun och Bollnäs kommun i båda riktningarna. Ovanåkersborna pendlar främst till Bollnäs, Söderhamn, Gävle och Stockholms kommun. De största inpendlingskommunerna är Bollnäs, Söderhamn, Ljusdal och Stockholm. Pendling utanför länet sker till och från Stockholms län och Dalarnas län. Det är nästan 70 procent av inpendlarna som är män, utpendling är i stort sett lika fördelad på kvinnor och män.

Landskap

Landskapet är en av utgångspunkterna i samhällsplaneringen. Landskapets karaktär är resultatet av samspelet mellan naturliga och mänskliga faktorer. Dess ständiga förändring och behovet av en helhetsyn på landskapets värden med en hållbar utveckling, ställer krav på ett ökat samarbete mellan samhällets aktörer. Ovanåkers kommun har till stora delar sluten skogsmark som avlöses av öppen odlingsmark, med en mängd sjöar och vattendrag samt en dramatisk topografi.

Skogen, vattnet, odlingsmarken och bebyggelsen utgör viktiga byggstenar i landskapet. Inom kommunen finns ett stort antal värdefulla natur- och kulturmiljöer samt områden som är betydelsefulla för friluftslivet.

Till grund för dessa värden ligger dels naturförutsättningarna, dels människans påverkan på landskapet genom bland annat byggande, jordbruk, skogsbruk och industriell verksamhet. De stora hälsingegårdarna, Hylströmmens vattenfall, de väl bevarade fåbodområdena och Sässmanområdets betydelse för häckande och rastande fågelarter är exempel på Ovanåkers kommuns rika tillgång på unika natur- och kulturmiljöer.

Landskapstyper som är viktiga att värna:

Voxnans odlingslandskap har höga natur- och kulturmiljövärden. Här bor majoriteten av befolkningen, här ligger tätorterna Alfta och Edsbyn och här finns nästan all odlingsmark.

Voxnan i skogslandskapet är en dalgång med höga värden såsom natur- och kulturmiljö och för friluftslivet. Här finns kommunens enda riksintresse för friluftslivet samt även en naturmiljö av riksintresse. Älven i sig är även Natura 2000-område och naturreservat.

Fäbodskogen har höga kulturmiljövärden genom välbevarade fåbodemiljöer. Ovanåkers kommun har Gävleborgs läns bäst bevarade fåbodan. De flesta är kulturmiljöer av riksintresse. Många är även naturmiljöer av riksintresse.

Tälningens–Mållångens sjösystem är genom den stora andelen sjöar ett öppet landskap och har en prägel av orördhet och vildmark, som ger höga friluftslivsvärden.

En hållbar samhällsplanering

Hållbar utveckling beskrivs i tre dimensioner, ekologisk, social, och ekonomisk. Dessa ska genomsyra samhällsplaneringen och visa på en önskvärd samhällsutveckling. Hållbar utveckling handlar om att

Foto: Marias of Sweden

långsiktigt bevara vattnens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga och att minska negativ påverkan på naturen och människors hälsa. Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling har fyra strategiska utmaningar.

1. Bygga samhället hållbart.
2. Stimulera god hälsa på lika villkor.
3. Möta den demografiska utmaningen.
4. Främja en hållbar tillväxt.

Definitionen av hållbar utveckling.

"En utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov".

Det ekonomiska perspektivet

Ekonomisk hållbarhet kan till exempel betyda att ekonomisk tillväxt inte får ske till priset av ett segregerat och ojämlikt samhälle och en förstörd miljö. Samhället bör i stället anpassas efter vad miljön och människors hälsa tål och där vi långsiktigt investerar i dessa resurser.

Det ekologiska perspektivet

Ekologisk hållbarhet handlar om att hushålla med ekosystem, mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Det sociala perspektivet

Social hållbarhet handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls och människors lika värde beaktas. Socialt hållbar utveckling innebär att sträva

efter ett samhälle med stabilitet och trygghet med en flexibilitet till omvärldens förändringar.

Arbetsätt för hållbar utveckling

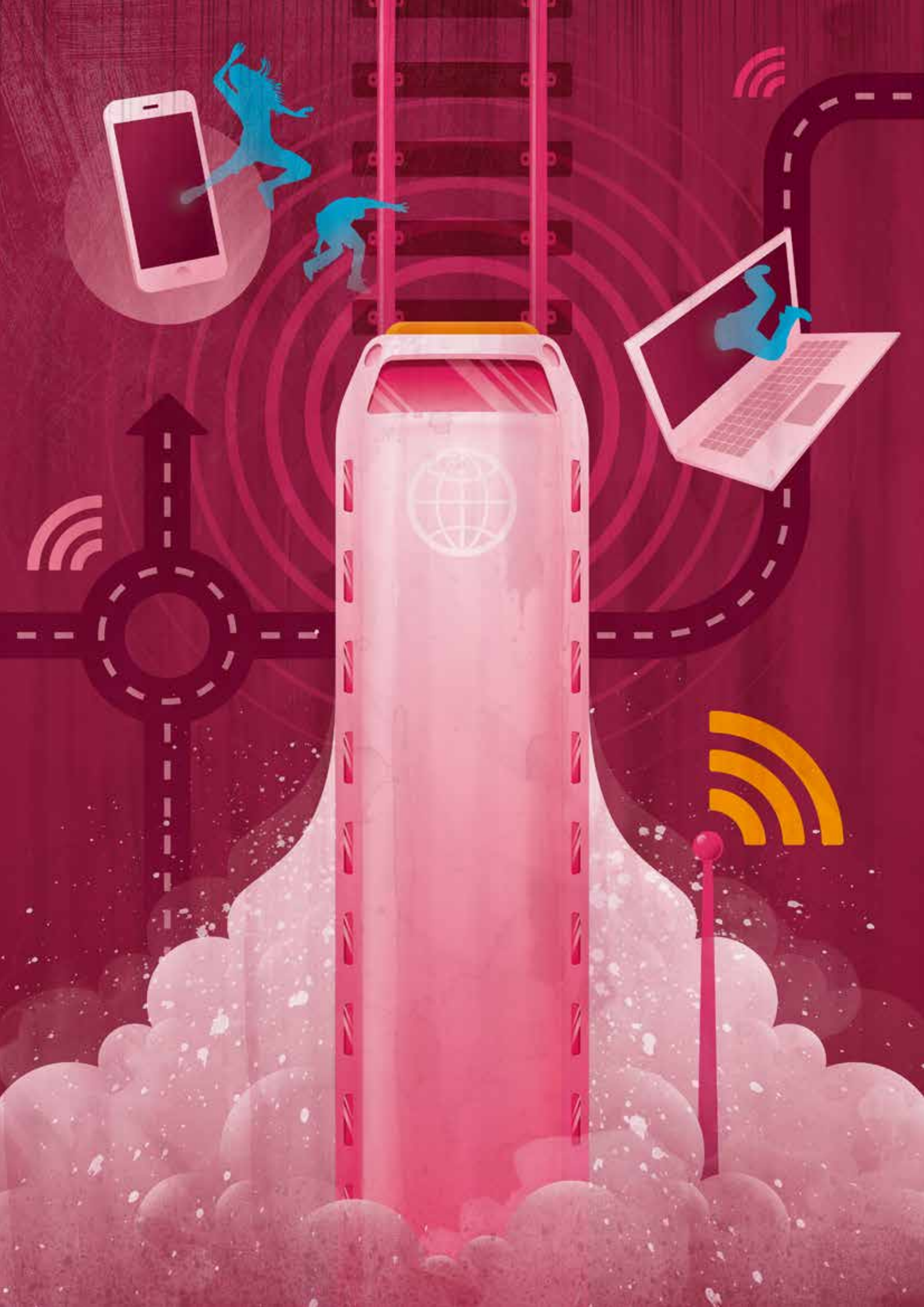
Det finns många olika sätt att arbeta med hållbar utveckling. Ett biosfärområde är ett modellområde för hållbar utveckling. Projektet "Biosfärkandidat Voxnadal" har en viktig roll att spela som brobyggare mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga intressen. Projektet handlar om att visa arbetsätt som kan förena värden som biologisk mångfald, ekonomisk tillväxt och social utveckling.

Att arbeta för att bli ett modellområde för hållbar utveckling, som biosfärområden har till uppgift att vara, är ett praktiskt sätt för en mindre kommun att arbeta med hållbarhet i vid bemärkelse. Vi utgår ifrån principen bruka utan att förbruka och vill genom projektet skapa en organisation som jobbar aktivt med utvecklingsprojekt och hållbar utveckling i framtiden. För att möta de globala utmaningarna måste vi börja lokalt.

Illustration: Örian Berglund, Berglund's Grafiska

Utvecklings- inriktningar

Ovanåker närmare världen

Här beskriver vi de områden som bidrar till tillväxt och som skapar möjligheter för oss att stå i kontakt med världen. För arbete och fritid är goda och snabba kommunikationer en viktig förutsättning. Vi blickar över såväl läns- som kommungränser för olika samarbeten.

Hållbara kommunikationer och infrastruktur

Möjligheterna till snabba personresor är av stor betydelse för människors valmöjligheter och näringslivets utveckling. Goda pendlingsmöjligheter och ökad tillgång till välutbildad arbetskraft bidrar till ett mer diversifierat näringsliv med minskad sårbarhet.

Viktiga vägar

Vi behöver ha bra kommunikationer till flygplatser och tågnoder. De ligger idag utanför kommunen. Viktiga vägar är länsväg 301, riksväg 50 och utanför kommungränsen också riksväg 83. Riksväg 83 är viktig för utvecklingen av regionen och Ovanåkers kontakt med Gävle och är för kommunen länken mot Arlanda och Stockholm. Efter riksväg 50 i norrgående riktning är de infrastrukturella insatserna för Trönödiagonalen betydelsefulla då den genererar kortare väg och snabbare restid. På riksväg 50 mot Falun-Borlänge finns utvecklingsmöjligheter som skapar ett utvidgat

arbetsmarknadsområde samt breddar möjlighet till både utbildning och sjukvård. Region Gävleborg är regional planupprättare med ansvar för prioriteringar för statlig väginfrastruktur inom kommunen.

Kollektivtrafik för hållbart resande

Kollektivtrafik bidrar till ett mer hållbart och klimatsmart resande. Det är Region Gävleborg som ansvarar för och planerar kollektivtrafiken i länet och tillsammans med dem har vi genomfört insatser för att öka resandet. Bland annat en förändrad linjesträckning i centrala Edsbyn samt utökade avgångar för att nå fler resenärer via de större arbetsplatserna. I Ovanåkers kommun finns linjetrafik bland annat mellan Edsbyn och Söderhamn som är det starkaste stråket. Trafik finns också mellan Edsbyn och Falun, där finns det potential för ökad trafikering. Idag är tids- och komfortaspekten viktig i utmaningen att få fler

Medborgarcitat:

"Med bra internet och mobiltäckning kan man jobba var som helst och minska pendlandet och därmed skona miljön. Ovanåker har ett bra läge inte alltför långt till Stockholm, Gävle, Falun/Borlänge."

resenärer, vilket kräver hög standard på vägar och fordon. Välplanerade, tillgängliga och trygga hållplatser, pendlar- och cykelparkeringar är också en del av resan. Kommunikationerna till och på järnväg är betydelsefulla för Ovanåkers kommuns utveckling och möjlighet till att vara en livskraftig kommun.

För Ovanåkers del är de viktiga järnvägsstråken främst Norra Stambanan, med anslutning Bollnäs samt Ostkustbanan med anslutning Söderhamn/Gävle. Där är snabbtågen värdefulla förbindelser. Orsabanan och bandel 251 mellan Bollnäs och Furudal går igenom kommunens tätorter. Sträckan Bollnäs – Furudal används inte idag för tågtrafik och Trafikverket utför heller inget underhåll på den delen.

Teknisk kommunikation

Tillgång till en fungerande IT-kommunikation dimensionerad för framtida behov är en del av människors fungerande vardag och en förutsättning för kommunens utveckling. Där den fasta telefonin är på väg att läggas ner eller är i dåligt skick är telefoni via bredband ett alternativ.

Tillgänglig teknik i dag i Ovanåkers kommun är XDSL, trådlöst via 3G och 4G samt fiber. Den trådlösa tekniken utvecklas och byggs successivt ut. Kommunen har tillsammans med ett kommunalägt bolag tagit fram en bredbandsstrategi och en IT-infrastrukturplan som kartlägger befintliga nät och visar hur en fortsatt utbyggnad bör genomföras.

Kommunens engagemang behövs för att på bästa sätt stimulera och skapa goda förutsättningar för IT-infrastruktur och bredbandsutbyggnad. I kommunens bredbandsstrategi finns målsättning av gällande bredbandsanslutning.

VI VILL...

- Säkerställa kommunikationer genom starka väg- och kollektivtrafikkopplingar mellan viktiga målpunkter, främst Gävle, Uppsala, Arlanda, Stockholm och Falun-Borlängeregionen.
- Att de hållbara transporterna ska öka och att fler väljer samåkning och/eller kollektivtrafik.
- Det skall vara en hög standard och tillgänglighet på de, för kommunen, viktigaste vägstråken (riksväg 50 och 83 samt länsväg 301).
- Utöver de regionala stråken är det angeläget att övriga landsbygdsvägar också är av hög standard.
- Verka för och stimulera en fortsatt bredbandsutbyggnad, för att skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt, konkurrenskraft och innovationsförmåga.

SÅ HÄR GÖR VI...

Infrastruktur väg och järnväg

- Samverkan med Region Gävleborg och Trafikverket är en förutsättning för god framtida infrastruktur.
- Ovanåkers kommun vill se en fortsatt utveckling av riksväg 50 mot Falun och Borlänge samt norrut genom bland annat Trönödiagonalen.
- Planerar och skapar infrastruktur för hållbara drivmedel och transporter, exempelvis för elbilar med laddningsstationer.
- Norra stambanan med snabbtåg via Bollnäs är en viktig kommunikation för kommunen
- Ovanåkers kommun anser att Orsabanan och bandel 251 mellan Bollnäs och Furudal, kan utgöra en viktig del i södra Norrlands framtida järnvägssystem. Det förutsätter att banan rustas så att i första hand standardkrav för godstransport kan uppfyllas. Trafikverket har tagit beslut om att upphöra med underhållet för delen mellan Bollnäs och Furudal och kan komma att ta beslut om nedläggning av den delen. Ovanåkers kommun vill att eventuell framtida satsningar på järnvägen ska vara möjliga och kommer därför i plan- och bygglovsärenden att fortsätta ta hänsyn till järnvägen så att eventuella satsningar fortfarande är möjliga.

Kollektivtrafik

- Lättillgängliga kommunikationer med kort restid och hög standard.
- Fortsatt utveckling av befintliga stråk och utveckla kollektivtrafiken till Falun-Borlänge.
- Tydligt gång- och cykelfokus är en del av planerings- och utvecklingsperspektivet för kollektivtrafik för att vi lättare ska kunna ställa om till ett hållbart resande.

Teknisk kommunikation

- Fortsätter utbyggnaden, förvaltar och utvecklar IT-infrastruktur med hög kapacitet i hela kommunen enligt kommunens bredbandsstrategi.
- Vid nyexploatering ska möjlighet till bredbandsanslutning finnas.

Medborgarcitat:

”Vi måste hänga med tekniskt om vi vill kunna locka hit näringsidkare”.

Regional utveckling

Region Gävleborg är den regionala aktören i de strategiska utvecklingsfrågor samt den infrastrukturplanering som hanteras bland annat i översiktsplanen. När det gäller de regionala strategierna för utveckling av Gävleborgs län lyfts kompetens och infrastruktur i den regionala utvecklingsstrategin (RUS). Detta är områden Ovanåkers kommun arbetar med.

Attraktiv region

Ur rapporten "Den attraktiva regionen, en antologi om tillgänglighet och regional utveckling", från 2013, lyfts några faktorer som var för sig eller tillsammans har betydelse för att behålla befolkningen på en ort.

- Bra infrastruktur
- God offentlig service
- Närhet till arbetsmarknader
- Attraktivt boende
- Goda sociala strukturer

Mellankommunala frågor

Mellankommunala frågor i samråd med grannkommunerna är bland annat vatten, vindkraft,

infrastruktur, kommunikationer och världsarvet Hälsingegårdar. Ovanåkers kommun har en gemensam arbetsmarknad med Bollnäs och Söderhamn. Samarbete med grannkommunerna sker kring frågor om kommunikationer, utbildning, turism, vatten och avlopp samt avfallshantering, och räddningstjänst. Inom Gävleborgs län är Bollnäs sjukhus av vikt för samhällsservice samt som arbetsgivare. I övrigt hänvisas invånarna till Hudiksvall och Gävle för samhällsservice.

VILJEINRIKTNING

- Ovanåkers kommun anser att ett regionalt ledarskap som tar tillvara hela länets kapacitet och framtida möjligheter, är avgörande för den regionala tillväxten.
- Ovanåkers kommun vill utveckla nuvarande samarbeten och ser möjligheter till ett ökat samarbete med Falun-Borlängeregionen och Rättviks kommun, inom sjukvård, utbildning, arbetsmarknad, turism och infrastruktur/kommunikationer.
- Ovanåkers kommun vill se över möjligheterna att koordinera översiktsplanarbetet i ökad utsträckning med Bollnäs.

Rörlighet i regionen

Åtgärder och investeringar i infrastruktur planeras och prioriteras genom det regionala infrastrukturprogrammet och arbetet med länstransportplanen. "För att stärka hållbar regional tillväxt i Gävleborgs län krävs att en större regional arbetsmarknad med större branschbredd utvecklas, vilket förutsätter starkt rörlighet inom regionen och mellan Gävleborg och andra regioner".

Utvecklingsinriktningar

Leva och bo

Här behandlas frågor om hur markanvändning och bebyggelse ska utvecklas i kommunen. Hur vi ska planera för gångtrafikanter och cyklister, hur mötesplatser genom kultur och friluftsliv kan skapa ett livskraftigt samhälle samt hur vi vill att tätorterna Alfta och Edsbyn ska utvecklas fram till år 2030.

Starka tätorter Alfta och Edsbyn

Alfta och Edsbyn har en variation och blandning av industrier, handel, bostäder och äldre gårdar centralt i tätorterna. Båda orterna ligger i Voxnans dalgång där älven Voxnan rinner. Älven är både en utmaning genom översvämningsrisker och skapar möjligheter till attraktiva livs- och boendemiljöer. I Edsbyn finns främst industriella arbetsplatser medan Alfta har tydligare inriktning av tjänsteföretag även om inslagen finns inom båda orterna. Med långa gator, som Långgatan, är centrum delvis otvetydigt såväl i Alfta som i Edsbyn.

Vikten av tydliga roller för tillväxt

Tätorterna är navet i en kommun som tillsammans med en levande landsbygd skapar en livskraftig kommun. En del i översiktsplan 2030 är att tydliggöra Alftas och Edsbyns utvecklingsinriktningar. Hur vill vi att dessa orter ska ha utvecklats till 2030? Hur ska orterna utveckla sina identiteter och hur kan de på bästa sätt komplettera

varandra för att bidra till hela kommunens utveckling? Alfta och Edsbyn ligger nära varandra, där utbudet och servicen på respektive ort kan ses som en helhet för hela kommunen.

Attraktiva centrum 2030

År 2030 har både Alfta och Edsbyn ett mer levande centrum som präglas av estetiskt inbjudande miljöer, trivsamma, tillgängliga, och trygga mötesplatser samt välplanerad grönstruktur. År 2030 kompletterar Alfta och Edsbyn varandra och det går snabbt att ta sig emellan.

STRATEGIER FÖR ETT ATTRAKTIVT ALFTA OCH EDSBYN

Tydliga roller

Alfta och Edsbyn stärks och kompletterar varandra med olika profilinriktningar. Med de utmaningar kommunen står inför är det viktigt att vi ser möjligheterna med det sammanlagda utbud som finns i tätorterna.

Bostadsförsörjning är kommunens ansvar och översiktsplanen utgår från kommunens Bostadspolitiska strategi.

Variation av mötesplatser

I Alfta och Edsbyn ska det finnas attraktiva och tillgängliga mötesplatser av olika slag. Vi utvecklar befintliga och skapar också nya mötesplatser.

Gångtrafikanter och cyklister i fokus

I Alfta och Edsbyn ska det vara enkelt och tryggt att cykla och gå, med fokus på viktiga målpunkter så som bostäder, skola och arbetsplatser.

Förtätad och blandad bebyggelseutveckling

I Alfta och Edsbyn ska det vara enkelt att ha en hållbar livsstil. Det skapar vi genom att förtäta och ha en blandad miljövänlig och klimatanpassad bebyggelse med vatten- och avloppsnät av hög standard, utveck-

lad sopsortering och enkla möjligheter för återvinning. Bostäder planeras i första hand i närhet till kollektivtrafik och service.

Kulturmiljöerna värnas

Kulturmiljön är en del av atmosfären och attraktiviteten i orterna och är viktig att ta hänsyn till i utvecklandet av bebyggelsen.

Tätortsnära rekreation och Voxnan i fokus

I Alfta och Edsbyn ska det vara enkelt att ta sig till och använda tätortsnära rekreationsområden så som parker, lekområden, friluftsområden, promenadstråk och vatten. Vi utvecklar i första hand utpekade strategiska områden som kopplas till befintliga grönområden. I Alfta och Edsbyn ska Voxnan ses som en resurs för attraktiv livs- och boendemiljö samt rekreation.

Välkommande intryck

De olika vägar som utgör entréer till Alfta och Edsbyn är viktiga att vidareutveckla. De står för ett välkommande och ett igenkännande. Det är också de första intrycken besökarna får.

VI ARBETAR VIDARE MED...

Mer detaljerad planering för Alfta och Edsbyn där strategierna och utvecklingsområdena kan utredas mer i detalj, visualiseras och konsekvensbeskrivas i så kallade fördjupade översiktsplaner.

Bostäder och bebyggelseutveckling

Kommunen behöver planera långsiktigt för att kunna erbjuda tilltalande bostadsmiljöer och bostäder till dagens och morgondagens invånare. För att få människor att flytta till och stanna kvar i Ovanåkers kommun är huvudinriktningen att skapa attraktiva bostadsmiljöer som passar alla.

Det råder efterfrågan på ett breddat utbud av olika boendeformer. Detta beror bland annat på att människor ställer högre krav och vill ha högre standard på sina boenden. Det är även konstaterat att bristen på lediga lägenheter, småhus och attraktiva tomter bidrar till att rörligheten på bostadsmarknaden minskar, vilket i förlängningen kan leda till att till exempel rekryteringar till näringslivet inte kan genomföras. För att öka kommunens attraktionskraft, öka och anpassa bostadsutbudet efter åldersstrukturen och på sikt öka befolkningen behövs fler bostäder.

Att det blir vanligare att man bor och arbetar på olika orter spelar också roll. Bollnäs är till exempel en del av vår bostadsmarknad och en planering för ett breddat utbud av bostäder bidrar till en varierad boendemiljö och underlättar rekrytering i båda orterna.

Kommunens ansvar är att skapa förutsättningar för:

- Ökad rörlighet och flexibilitet på bostadsmarknaden.
- Ett varierat utbud och god tillgång till bostäder.
- Markplanering för bostäder.
- Attraktiva tomter som är klara för nybyggnation.

Riktlinjer för bostadsförsörjning

Kommunen har en antagen bostadspolitisk strategi. Den bostadspolitiska strategin har två tydliga huvudriktlinjer och det är boendeplanering för tillväxt och utifrån kommunens befolkningsstruktur. Översiktsplanen utgår i sin bebyggelseplanering från dessa huvudriktlinjer.

Enligt lagen om kommunens bostadsförsörjningsansvar ska varje kommun ha riktlinjer för bostadsförsörjningen i kommunen, vilka ska antas under varje mandatperiod. Riktlinjerna ska innehålla kommunens mål för bostadsbyggande och för utveckling av bostadsbeståndet samt planerade insatser för att nå uppsatt mål. Bostadsförsörjningsprogrammet ska också redovisa hur kommunen tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Fler bostäder behövs

Det behövs bostäder utifrån den befolkningsstruktur med fler äldre vi har i kommunen i framtiden, men även utifrån den ökade inflyttningen som har skett de senaste åren. Målet utifrån befolkningsstrukturen och de prioriterade målen är att det ska planeras och byggas cirka 100 nya lägenheter fram till 2030 i Alfta och Edsbyn. Konkret är att det finns ett behov till 2020 på ungefär 50 fler trygghetsbostäder och särskilt boende för äldre.

Behovet och intresset för att bygga småhus ska fortsätta utredas inom tätorterna Alfta och Edsbyn samt utanför tätorterna. Den grundläggande strategin är att bostadsutvecklingen primärt ska ske genom förtätning med flerbostadshus centralt och utvidgning av Alfta och Edsbyn med småhus-tomter. Utanför tätorterna är det primärt fritidshus samt småhustomter som kan bedömas lämpligt. Prioriterade platser är i Alfta och Edsbyn samt utanför tätorterna vid attraktiva lägen med utsikt, vyer och närhet till vatten. Fördjupade översiktsplaner behöver därför tas fram för Alfta och Edsbyn där förtätningssområden och nya bebyggelseområden kan lokaliseras samt när i tid de kan komma till stånd.

Foto: Marias of Sweden

Utanför tätorterna Alfta och Edsbyn bör utveckling av bebyggelsen inarbetas i ett landsbygdsutvecklingsprogram och inom ramen för en revidering av kommunens tematiska tillägg för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

VI VILL...

- Möjliggöra för levande landsbygd och centralorter.
- Att det ska byggas fler lättillgängliga och attraktiva bostäder och att befintliga områden utvecklas.
- Bostadsutbudet ska vara varierat och i trygga och lättillgängliga miljöer.
- Skapa attraktiva boendemiljöer och möjliggöra för bostäder som motsvarar efterfrågan och behov.
- Planera för och möjliggöra ett varierat bostadsutbud i tätorterna.
- Planera för och möjliggöra livsstilsboende på landsbygden med utsikt eller närhet till vattendrag.
- Utveckla möjligheterna till strandnära bostadsbebyggelse med hänsyn till natur- och strandskydd.
- Uppmuntra till att nya byggnader uppförs i trä.
- Att ny bebyggelse bör planeras så att det kan förses med solceller eller solfångare.
- Möjliggöra för egna odlingar i samband med planering av nya områden.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Kommunens bostadspolitiska strategi ska vara vägledande vid planering för att tillgodose behovet av bostäder och boendemiljöer för alla kommuninvånare.
- Arbetar förutseende med mark- och planberedskap med byggklara tomter och byggrätter i antagna detaljplaner.
- Planerar trygghetsboende och särskilda boende i närheten till service i centrala Alfta och Edsbyn.
- I huvudsak ska ny bebyggelse planeras i närhet till kollektivtrafik och service.

Foto: Victoria Selin

- Förbättrar standarden på det befintliga bostadsbeståndet i allmännyttan.
- Planerar bostäder och viss bebyggelse i attraktiva lägen, till exempel med utsikt och närhet till vatten.
- Utreder möjliga områden för livsstilsboende.
- När kommunen och kommunens bostadsbolag bygger nytt ska hänsyn tas till att bygga med ekologiskt hälsosamt material och att byggnaderna blir energieffektiva.

VI ARBETAR VIDARE MED

- Utvärdera det tematiska tillägget Landsbygdsutveckling i strandnära lägen.
- Ett landsbygdsprogram för landsbygden ska tas fram där bebyggelsen, turismen, biosfär och Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) sätts in i ett sammanhang.
- Fördjupade översiktsplaner för Alfta och Edsbyn tas fram med utgångspunkt i strategierna, där också utvecklingsområden kan utredas mer i detalj.
- Att ha en aktuell Bostadspolitisk strategi som vid behov uppdateras och revideras varje mandatperiod.

Livsstilsboende

Livsstilsboende är ett boendekoncept där social samvaro och fritidsfaciliteter är inbyggda i boendet. Exempel på livsstilsboende; hästnära boende, ekobyar, golf- eller seniorboende.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

... är en tematisk översiktsplan för kommunen. Planen är en viljeinriktning för kommunens framtida användning av strandområden med koppling till landsbygdsutveckling genom turism och bostäder och omfattar 19 markområden vid sjöar.

Mötesplatser

Exempel på mötesplatser är torg, parker, bibliotek, föreningar, motionsspår, kultur- och idrottsevenemang samt promenadstråk.

Kultur som mötesplats

Kulturen är en stor tillgång i samhällsutvecklingen. Företagsetableringar och inflyttning gynnas av ett brett och aktivt kulturutbud i attraktiva livsmiljöer och tilltalande offentliga miljöer. Estetiskt välplanerad utveckling av det offentliga rummet bidrar till attraktivitet, trivsel och välbefinnande. En del av en plats attraktionskraft och varumärke ligger i platsens kultur och kulturutbud. Kulturen och dess utbud ökar kommunens attraktivitet för såväl nya som befintliga medborgare och är en viktig förutsättning för besöksnäringen, då många kulturevenemang drar besökare.

Kulturutbud med bredd

I Ovanåkers kommun finns ett lättillgängligt och brett kulturutbud som också är mötesplatser i form av teater, opera på bio, dans, utställningar, biograf, bibliotek och museum. Kända kulturprofiler är bland annat författaren Hans Lidman, konstnären Lim Johan och fotografen Agnes Andersson. Kulturprofilerna kan bidra till att stärka kommunens attraktivitet.

Tillgängliga och verksamhetsanpassade lokaler är betydelsefullt, exempelvis museum och bibliotek. Aktivitetslokaler för unga bidrar till det kreativa kapital som genererar företagsamhet, attraktivitet i kommunen samt möten som bidrar till folkhälsomål, inflytande och tillväxtmål. Det finns även ett behov av kulturutveckling utifrån den ökade invandringen och behovet av integration.

VI VILL...

- Skapa förutsättningar för spontana och kreativa möten mellan människor genom kulturen och dess olika arenor.
- Det ska finnas lokaler, anläggningar och ytor som ger utrymme för små och stora evenemang.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Större kulturevenemang möjliggörs genom en utveckling av inom- och utomhusscener.
- Synliggör kulturprofiler.
- Skapar estetiskt tilltalande offentliga miljöer med hjälp av konst och kultur.

Fritid som mötesplats

Aktivt föreningsliv

Genom fritid och engagemang inom föreningslivet skapas ett socialt sammanhang, en god folkhälsa och en levande och attraktiv plats. I Ovanåkers kommun är föreningarnas engagemang en förutsättning för det

bredda fritidsutbudet för såväl invånare som besökare. Föreningarnas evenemang lockar också många besökare som genererar gästnätter. Kommunen är huvudman för många av fritidsanläggningarna, andra drivs av föreningar eller privata aktörer.

De största utmaningarna fram till 2030 inom fritidsområdet är 30–40-åriga anläggningar med stora underhållsbehov samt behovet av nya lösningar för att möta förändringar i det ideella föreningslivet.

Rekreation

Kommunens natur och tätortsnära grönområden är en resurs för hälsa och välbefinnande. Närheten och tillgängligheten till aktiviteter och grönområden är viktig för att så många som möjligt ska använda dem. Med grönstruktur i denna plan menar vi de planerade och tillgängliga områden som består av vatten, grönska samt parker, promenadsstråk och tätortsnära natur.

Kommunen har 365 sjöar och 45 mil strömmande vatten. Voxnan, Hälsinglands näst största älv med biflöden, erbjuder kanotvatten för alla och möjligheter till bad och fiske. Våra vatten omges av varierande naturtyper av geologiskt intresse och bjuder på en "fjällnära" känsla med rödingfiske från ett naturligt bestånd. Utmed Voxnan finns många vindskydd och kojor. Tillgänglighetsanpassade friluftsanläggningar finns på några platser i kommunen. Älven och marken tio meter från stranden är skyddat som riksintresse för naturvård. Friluftslivet kan utvecklas bland annat genom att skapa bättre förutsättningar för fisket i kommunen.

Säkra och trivsamma gång- och cykelvägar

I Ovanåkers kommun finns ca tre mil gång- och cykelvägar. Vägstandarden behöver vara hög och god för att så många som möjligt ska ta cykeln de korta sträckorna som annars oftast görs med bil.

Vi har länge planlagt för bilen, nu är det dags att låta gångtrafikanter och cyklister få utrymme i samhällsplaneringen. Att gå, cykla och åka kollektivt är bra för både klimatet och folkhälsan. Tydligt planeringsperspektiv på kollektivtrafik samt gång och cykel har visat sig påverka jämställdheten och bidrar till ett jämlikare samhälle.

VI VILL...

- Planera för tillgängliga och trygga vägsystem med fokus på barn och ungdomars rörelsemönster. Skapa förutsättningar för att vi i första hand ska välja cykel eller promenad till och från centrum, arbetsplatser, förskolor och skolor.

VI VILL...

- Skapa olika typer av välkomnande och trygga mötesplatser.
- Främja och stödja en aktiv fritid för att skapa förutsättningar för en god folkhälsa främst hos barn och ungdomar.
- Skapa fler tillgänglighetsanpassade friluftsanläggningar.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Utvecklar tätortsnära rekreation i grönområden och vattendrag.
- Uppmuntrar och stödjer föreningar och andra som arbetar med fritidsfrågor.
- Utvecklar trygga och tillgängliga mötesplatser med spridning i kommunen.
- Skapar bättre förutsättningar för fisket i kommunen genom att ta fram en fiskevårdsplan.
- Regional samverkan med Bollnäs och Ljusdals kommuner främst omkring Voxnans flöde från källsjöar till havet.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Prioriterar de hållbara färdsmöten.
- Strävar efter sammanhängande gatunät för gång och cykel.
- Planerar utifrån barns och ungas rörelsemönster samt de stora arbetsplatsområdena.
- Gång- och cykeltrafikanternas perspektiv utreds utifrån tillgänglighet och trafiksäkerhet vid planering, projektering av vägar och vid förändrad verksamhet i lokaler.
- Planerar cykelparkeringar vid knutpunkter för kollektivtrafiken.
- Kompletterar fysiska insatser tillsammans med attityd- och beteendeförändringsinsatser, exempelvis information och kampanjer.

VI ARBETAR VIDARE MED...

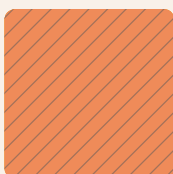
- En cykelplan som innehåller åtgärder och planering för gång och cykel precis lika som för gatunätet.

Platser vi vill utveckla i Alfta och Edsbyn

De strategiska tätortskartorna för Alfta och Edsbyn visar grunddragen i bebyggelseutvecklingen för Alfta och Edsbyn och ska ses som ett underlag för kommande arbete med fördjupade översiktsplaner för tätorterna.

Områdernas gränser ska inte ses som exakta. En detaljerad utredning av anspråk och önskemål, lämpliga verksamheter och typ av bebyggelse, riskhänsyn samt avvägning mellan allmänna intressen kommer att göras i de fördjupade översiktsplanerna.

Förtätning – bostäder/centrum

Utpekade förtättningsområden är främst utvalda utifrån närhet till service, kollektivtrafik och viktiga målpunkter. Främst är områdena aktuella för utveckling av flerbostadshus, grönområden, centrumverksamheter, gång- och cykeltrafik samt mötesplatser.

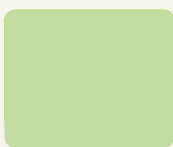
Utvidgning – bostäder

Utpekade områden är främst tänkta till småhus i anslutning till befintlig bebyggelse och utpekade utifrån attraktiva lägen med vyer och närhet till vatten.

Utvidgning/förtätning – industri & verksamheter

De utpekade områdena ligger i anslutning till befintliga verksamheter, infarter och kommunikationer. Områdena ska ge förutsättning för en utveckling av näringslivet och verksamheter inom industri, handel och kontor.

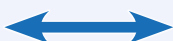
Tätortsnära rekreation – Voxnan/grönområden

De utpekade områdena visar befintliga viktiga områden för rekreation, hälsa och välbefinnande i och i nära anslutning till Alfta och Edsbyn. Områdena ska användas och kopplas samman, bland annat genom ökad tillgång till Voxnans strand, för att underlätta och öka tillgängligheten, trivseln samt tryggheten.

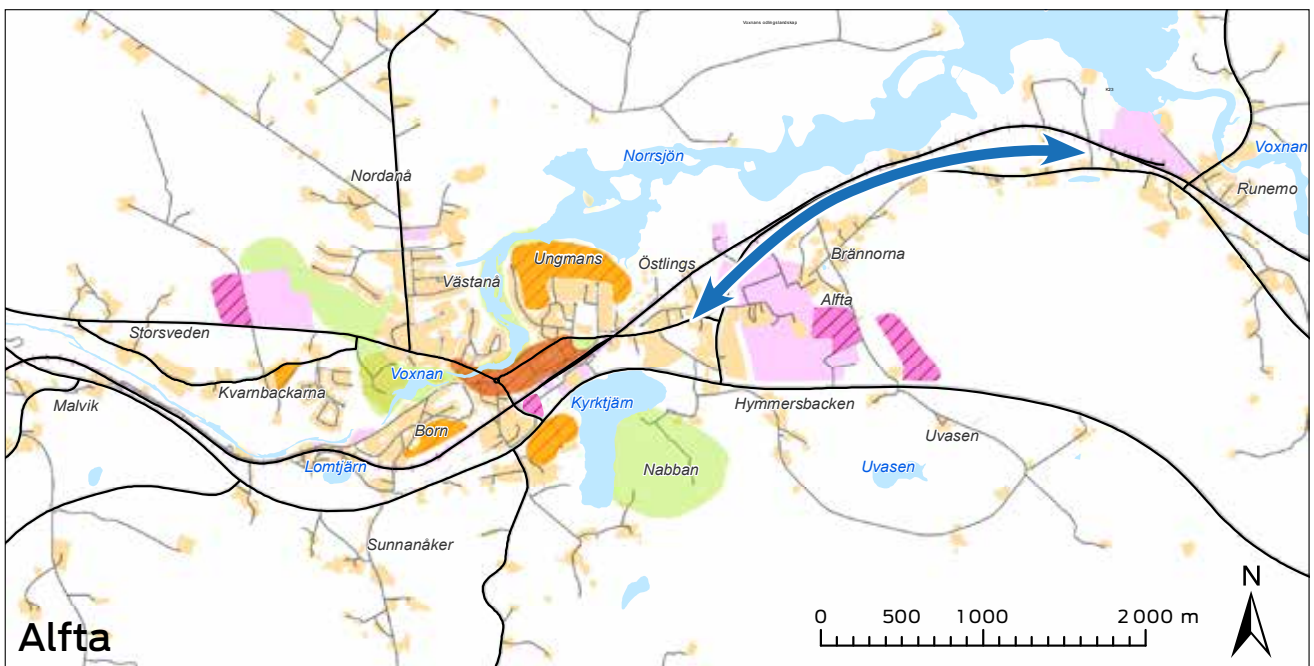
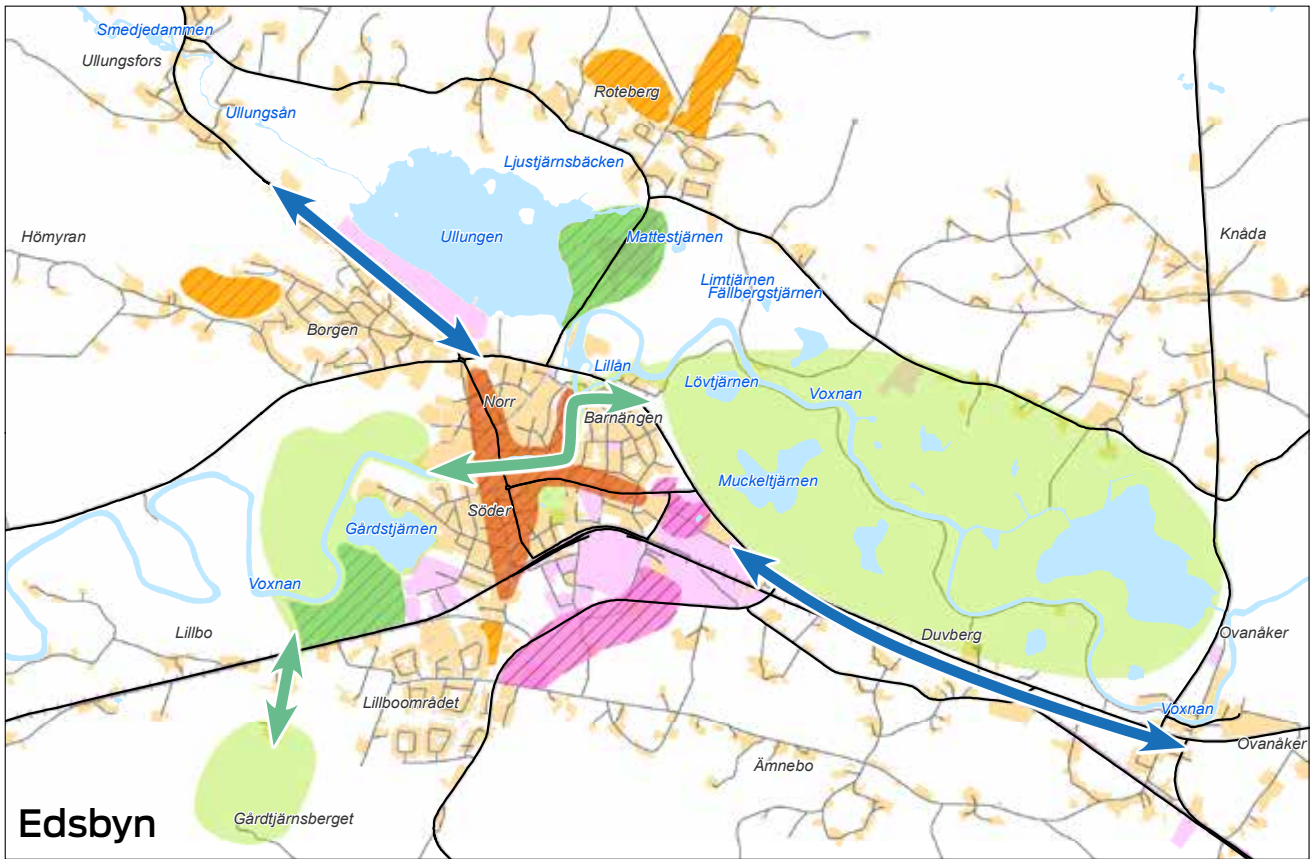
Framtida grönområden - utblick 2040

Nuvarande verksamheter ska vara kvar och ges förutsättningar att utvecklas men på sikt bör förutsättningar ges för att omvandla befintligt verksamhetsområde till grönområde. Detta för att minimera konsekvenserna av eventuella översvämningar och tillvarata naturintressen. Utredningar för genomförande ska tas fram.

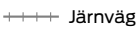

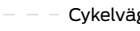

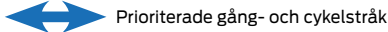

Gång- och cykelvägar - prioriterade stråk

De planerade strategiska gång- och cykelstråken utgår ifrån utpekade grönområden, arbetsplatser, skolor och centrum i Alfta och Edsbyn. Områdena kopplas samman i både befintliga och nya stråk. Primärt behövs fler utredningar gällande de viktigaste stråken göras i Alfta.

Teckenförklaring

Förtätning bostäder/centrum	Bebyggt område	Länsväg
Utvidgning bostäder	Befintlig industri & handel	Järnväg
Utvidgning/förtätning industri & verksamheter	Tätortsnära rekreation - Voxnan/grönområden	Mindre väg
Framtida grönområden	Vattenområde	Cykelväg
Skogs-/jordbruksområde		Prioriterade gång- och cykelstråk
		Prioriterade grönstråk

Utvecklingsinriktningar

Samhällsservice och näringsliv

Här berörs frågor om framtidens service, utifrån att vi blir fler äldre och minskat antal yngre och färre i arbetsför ålder. Hur kommer välfärden med skola och omsorg att se ut år 2030? Hur kommer framtidens näringsliv att se ut och hur ska vi tillsammans utveckla det?

Vård och omsorg

Befolkningsstrukturen kommer att påverka och förändra hur omsorgen hittills har sett ut. De två största utmaningarna fram till 2030 är att vi blir fler äldre och att färre ska försörja fler. Andelen äldre över 80 år kommer enligt prognoser att öka med ungefär 250 personer till år 2020. Vi kommer att behöva planera för framtida människors behov. Kommer äldre människor att vara friskare och ha andra förutsättningar, preferenser och krav än idag?

En utmaning är att behovet kommer vara stort under en begränsad tid. Hur planerar vi före, arbetar under och gör efter? Det påverkar såväl personal- som lokalbehov. Hur håller vi välfärd och samhällsservice med god standard och till och med bättre? Kan vi se nya effektivare och bättre lösningar med hjälp av teknik och hur förändras samhället och därmed samhällsservicen? Flexibilitet och nya anpassningar kommer att vara nödvändiga för att utveckla välfärden. Vi behöver arbeta strategiskt med att tillgodose behovet av kompetens, med människan i fokus där teknikkunskap och människokompetens blir viktiga komplement.

VI VILL ATT...

Vård och omsorg ska präglas av förståelse för de individuella behoven. Nyckelorden är individanpassat, självbestämmande, ny teknik och förebyggande.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Tillgänglighet, trygghet och service planeras och byggs in i ordinarie bostäder.
- Möter det ökade behovet år 2020 genom att bygga 50 nya bostäder, särskilda boenden med ny standard samt trygghetsbostäder centralt i Alfta och Edsbyn.
- Med tekniska lösningar skapar vi delaktighet, självständighet, trygghet och tillgänglighet samtidigt som vi värnar om den personliga integriteten och frigör resurser till personliga möten.
- Med stöd från välfärdsteknologi och E-hälsa skapas möjligheter till en social välfärd.
- Möter personalförsörjningsutmaningen genom att skapa intresse för yrken inom socialtjänst, höjer attraktiviteten samt arbetar aktivt med integrering i arbetslivet.

Medborgarcitat:

"En kommun som satsar på tillgänglighet och miljön för de yngsta och äldsta i samhället. Det samhälle som tar bäst hand om sina barn, gamla och sjuka kommer också att lyckas i andra avseenden."

Framtidens omsorg E-hälsa

Digital teknik har en stor möjlighet att bidra till att personer med funktionsnedsättning och äldre personer ska kunna bo kvar hemma och känna sig trygga och delaktiga i samhället. E-hälsa bidrar till att öka personers delaktighet, självständighet och trygghet, ge alla individer en möjlighet till ökad kontroll över sin egen hälsa och i större utsträckning klara sig själva. Exempelvis genom digitala trygghetslarm, tele- och videokommunikation, sensorer i hemmet och e-tjänster.

Utbildning för barn och unga

Utbildningsnivå, kompetens och kunskap är betydande faktorer för god folkhälsa och är också en av de utpekade regionala strategierna för att nå ökad tillväxt. Arbete och studier är två stora flyttningsfaktorer. I Ovanåkers kommun finns utbildningsmöjligheter från förskola till gymnasium. Närmaste eftergymnasiala utbildningarna finns vid Högskolan Dalarna och Högskolan i Gävle. Avståndet påverkar och kanske också begränsar möjligheterna till att bo kvar och studera vidare. Snabba förbindelser är betydande samt bra möjligheter till distansutbildning.

Kan vi trygga den lokala försörjningen av framtida arbetskraft genom att strategiskt erbjuda utbildningar på gymnasienivå inom områden där vi ser ett kompetensbehov inom 15-20 år? Framtidens skola kräver långsiktiga och flexibla lösningar beroende på att antalet barn i olika åldersklasser och upptagningsområden kommer variera kraftigt utifrån åldersstruktur och flyttningsflöden. Därför pågår strategisk planering med fokus på utbildningslokalernas utformning, placering och flexibilitet med ett helhetsperspektiv.

VI VILL...

Planera och skapa flexibla och kreativa skolmiljöer och lokaler, med högsta utbildningskvalitet för våra barn och ungdomar.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Planerar och bygger kostnadseffektiva, behovsanpassade och flexibla utbildningslokaler i Alftra och Edsbyn.
- Skapar skollokaler med hög nyttjandegrad under hela dygnet av såväl kommunala verksamheter som kommunens föreningsliv.
- Är en attraktiv arbetsgivare för att säkerställa kompetens och/eller rekrytering inom utbildning.
- Utreder möjligheten att anpassa utbildningar efter framtida lokala kompetensbehov.
- Förbättrar och vidareutvecklar samarbetet mellan skola – näringsliv och entreprenörskap.

Foto: Marias of Sweden

Framtidens skola

Hur kommer framtidens skola att se ut? Hur påverkar exempelvis teknikutvecklingen utbildningsform och struktur? Hur påverkar pendlingsutvecklingen behovet och efterfrågan på ökade flexibla lösningar med förskola som är öppen över kommungränsen? Skulle det underlätta och förbättra i vardagen? Finns det fördelar med att planera förskola i anslutning till större arbetsplatsområden?

Foto: Marias of Sweden

Näringsliv

Ovanåkers kommun har ett näringsliv som utmärks av en stark industri- och småföretagartradition där skogen såväl historiskt som i nutid är den viktigaste råvaran. I kommunen finns företag inom fönstertillverkning, kontorsmöbler, avancerad teknik, skogsindustri med mera. Näringslivet präglas av små och medelstora företag och har något fler stora och medelstora företag än rikssnittet, Gävleborgs läns femte största arbetsgivare är Svenska Fönster. Det finns ungefär 1 000 företag, såväl småföretag som internationella och globala företag.

Utmaningar och möjligheter

De största utmaningarna för näringslivet är kompetensrekrytering i konkurrens samt tillgänglighet till arbetsmarknader. Företagen påverkas allt mer av den globala marknaden. Den lokala branschstrukturen är till viss del sårbar men också en styrka. Den stora kunskapen och traditionen av trä är bland annat en del av den styrkan vilket kräver fortsatt utveckling av rätt kompetens. Konkurrensen om kompetens kräver attraktiva arbetsgivare och en livskraftig kommun.

Vi har en gemensam arbetsmarknad med Bollnäs och Söderhamn. Även Gävle och Falun-Borlänge har potential att växa som möjliga arbetsmarknader med hjälp av utveckling inom infrastruktur och kommunikationer. Åtgärder och handlingsplan finns i kommunens Näringslivspolitiska program.

Handel

I Ovanåkers kommun är handeln främst koncentrerad till Alfta och Edsbyn samt dagligvarubutiker i några av byarna. Utbudet i större städer och hos internethandel kompletterar det lokala utbudet. För handelns utveckling är bland annat besöksnäringen en viktig faktor.

Mark för näringsliv

För att tillgodose dagens och morgondagens behov av mark för näringslivet, så som handel, kontor och industri, avser kommunen ha en långsiktig planering och markreserv i främst Alfta och Edsbyn. Etableringar som kan generera mycket tung trafik, personal och besökare, bör placeras i anslutning till befintliga områden och/eller prioriterade kommunikationsleder för transport och kollektivtrafik.

Verksamheter så som kontor och handel skall ges förutsättningar för etableringar i attraktiva centrala lägen. Möjligheten till förtätning och en blandad bebyggelse med kontor och handel bör även ges i samband med planering i centrala lägen. Resurs- och miljöproblematik ska även tas i beaktande för att säkerställa en hållbar utveckling. Vid etableringar utanför Alfta och Edsbyn utförs en bedömning av lämpligheten från fall till fall.

VI VILL ...

Att näringslivet ska vara dynamiskt och vi vill behålla och medverka till att utveckla befintliga företag samt attrahera nya företagsetableringar.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Ökar tillgängligheten till andra arbetsmarknader.
- Skapar en attraktiv och livskraftig livsmiljö.
- Vidareutvecklar samarbetet mellan gymnasieskola och näringsliv.
- Uppmuntrar nytänkande och innovationer.
- Strävar efter att ha cirka 30 hektar planlagd mark för industri och handel i kommunen.
- Strävar efter att ha cirka 5 hektar säljbar mark för handel och industri i kommunen.

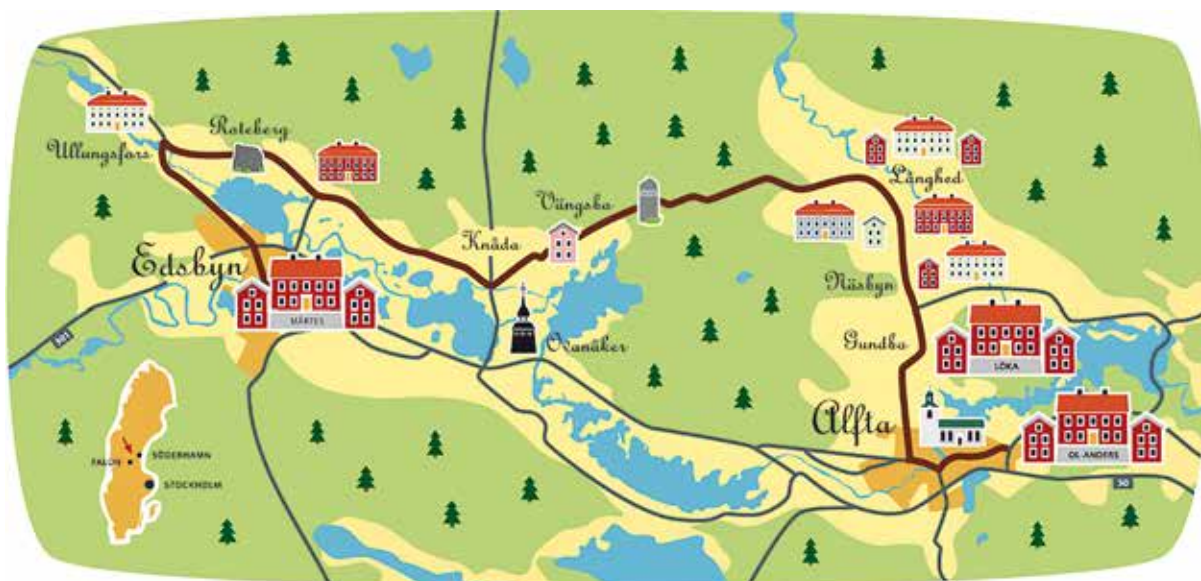

Illustration: Åsa Jäsegård

Besöksnäring

Turism omfattar människors aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning för kortare tid än ett år. Syftet med resan kan vara både i arbetet eller på fritiden. Besöksnäringen omfattar en rad olika branscher som till exempel restauranger, hotell, camping, handel med mera. Besöksnäringen är därmed svår att skilja från andra näringar då företag i branschen behöver tillhandahålla både logi, mat, shopping och aktiviteter.

Turismen bedöms som ett effektivt sätt att nå framtida kommuninvånare och skapa underlag för tillväxt. Den har också en stor betydelse för bibehållen service på landsbygden. Den växande turismen skapar efterfrågan på nya upplevelser och svensk landsbygd kan erbjuda natur- och kulturmiljöer med unika värden. Kommunen ser positivt på tillväxten inom turism- och besöksnäringen och välkomnar initiativ till investeringar. Vårt världsarv Hälsingegårdarna, kulturvägen Stora Hälsingegårdars väg, fåbodarna, naturen, vildmarken och idrotten är positiva profiler för vår kommun. Sommarmånaderna har Ovanåker sitt högsta tryck då antalet gästnätter nästan är dubbelt så stort som under de övriga månaderna.

Kultur med världsarv

Världsarvet Hälsingegårdar är Sveriges 15:e världsarv. Sju gårdar blev inskrivna på UNESCO:s lista över världsarv för sina unika målerier, dekorationer och sin festkultur. Det finns ett 50-tal gårdar i Hälsingland att besöka, sju av dem är utvalda att representera Världs-

arvet för omkring 1 000 hälsingegårdar med kulturhistoriska värden. Två av dessa finns i vår kommun och det är Hälsingegård Jon-Lars och Hälsingegård Pallars i Långhed.

Utnämningen har medfört en utveckling av besöksnäringen i hela landskapet och skapat utrymme för nya kreativa produkter. I och med Världsarvet i Falun så finns det möjligheter att besöka två världsarv på en dag. Efter Stora Hälsingegårdars väg finns två av de sju utvalda Världsarvsgårdarna.

Stora Hälsingegårdars väg är en turistväg och skyltad med trafikverkets brunvita blomma, den enda av sitt slag i Gävleborgs län. Den 28 kilometer långa vägen leder förbi gården Löka i byn Gundbo, vidare genom byarna Näsbyn, Långhed, Vängsbo, Knåda, Roteberg, Ullungfors och avslutas vid gården Mårtes i Edsbyn.

I kommunen finns stor kunskap och tradition att visa och berätta om gårdarnas historia med ett interiörmåleri i världsklass. Besökscentrum för Världsarvet Hälsingegårdar vid Ol-Anders i Alfta välkomnar och ger möjligheter till fördjupad kunskap om gårdarna och övriga besöksmål i kommunen.

Idrott

Idrottsturism genererar tusentals gästnätter och bidrar till en ökad handel. Ideella föreningarna bedriver ett viktigt arbete och det behövs strukturer för att utveckla samverkan med övrig besöksnäring. Bandy, orientering, bågskytte, med flera är starka profiltärogare som lockar många deltagare till kommunen.

Foto: Ovanåkers Kommun, Lina Einarsson

Natur

Naturturismen är ett av de snabbast växande segmenten inom turismen i Sverige idag. Som en mot-trend till den starka urbaniseringen ökar efterfrågan på att komma ut i orörd natur och miljö som vi i Ovanåkers kommun är rik på. Det finns flera företag som gör upplevelserna tillgängliga. Det finns även leder, med goda förutsättningar för till exempel trail-running, MTB-turer och vandring samt kanot- och fiskevatten som har stor utvecklingspotential inom kommunen. Här finns bland annat varg, kungsörn och lo men det som lockar mest är björnskådning och fisket. För att få goda förutsättningar för dessa att utvecklas behöver leder, naturområden och fiskevatten tillgängliggöras för en fortsatt utveckling av kommunen som destination för naturturism. Främst kan detta göras genom att anpassa vattenkraften till ny lagstiftning med målet fria vandringsvägar för vattenlevande organismer samt genom att inventera och öka tillgängligheten via leder och stigar till natur- och kulturlandskapet för ett förbättrat friluftsliv.

VI VILL...

- Skapa förutsättningar för turism kopplat till kultur, natur och idrott, i samverkan mellan kommunen, föreningar, näringsliv och närliggande kommuner samt regionen.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Vidareutvecklar i och omkring besökscentrum för Världsarv Hälsingegårdar i Alfta.

- Skapar regional samverkan mellan flera världsarv.
- Ökar tillgänglighet och förbättrar infrastruktur och kommunikation främst kring besöksmål kopplade till idrotts- natur- och kulturturism.
- Vidareutvecklar Stora Hälsingegårdars väg.
- Verkar för att målet fria vandringsvägar för vattenlevande organismer kan förverkligas i kommunen.
- Utvecklar fisketurismen.

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Förutsättningar för idrottsturism och naturturism genom vidare arbete och utredningar inom ramen för kommunens turismstrategi och biosfärkandidatur.
- Tydliggör kommunens roll lokalt och regionalt med kommunens turismstrategi.

Foto: Christer Åsentorp

Foto: Marias of Sweden

Jordbruk, skogsbruk och gruvdrift

Jordbruk

Jord- och skogsbruk kombinerat med fäbodrar på skogen har en lång tradition i kommunen. Jordbruket återfinns numera huvudsakligen i Voxnans dalgång. Produktionen är av tradition mjölkproduktion med tillhörande vallodling och spannmålsodling. Jordbruksföretagen har över tid förändrats och följer de nationella trenderna:

- Övergång från små till stora enheter inom produktion.
- Mjölproduktion i mindre och gamla anläggningar ersätts med köttproduktion.
- Spannmålsproduktionen minskar till förmån för grovfoderproduktionen.
- Antalet hästar och hästföretag har ökat jämfört med 90-talet.
- Företagen effektiviserar och specialiserar sig mer och mer och maskinsamverkan utvecklas. Några utvecklas till entreprenörer och sköter jordbruksmarker på uppdrag av andra.
- Deltidsjordbruken och hobbyföretagandet inom jordbruk ökar.
- Färre betande djur i landskapet
- Efterfrågan på lokalproducerad mat ökar och kan tillgodoses lokalt med ökad samverkan.

Skogsbruk

Kommunens yta är till 80 procent täckt av produktiv skogsmark. Drygt 50 procent är privatägd skog, fördelat på cirka 1 160 skogsägare, närmare 40 procent är bolagsskog och 10 procent ägs av det allmänna. Idag står biobränsle (skogsbränsle) för 37 procent av den totala energitillförseln i kommunen.

Skogen är och har varit en av kommunens livsnerver och gav tidigt sysselsättning för människorna i Voxnadal. Redan under järnbruksepoken utnyttjades skogen intensivt för framställning av kol. Utbyggnad av kommunens flottleder med Voxnan som uppsamling av virket från bilflöden gjorde att råvaran kunde transporteras till bygden och förädlas i sågar och hyvlerier i tätorterna. Förädlingen och utvecklingen av skogsråvaran gav upphov till stora industrier inom tillverkningen av möbler, fönster med mera i kommunen, vilka fortfarande har en stark ställning i det lokala näringslivet.

Skogen i kommunen är rationellt brukad och fler naturvärden behöver bevaras och utvecklas. I skogstyrelsens uppdrag ingår att inventera naturvärden, nyckelbiotoper och andra miljöer som kan hysa hänsynskrävande arter. Arbetet med inventeringarna påbörjades under 1990-talet. Inventeringarna påvisar

att skogen inom kommunen har brukats intensivt och i jämförelse med andra påverkade skogslandskap finns det ett mindre antal orörda naturmiljöer. Kulturlämningar från äldre tiders skogsbruk finns i riklig mängd. Det är därför viktigt att återskapa miljöer som gynnar mångfalden i skogslandskapet kombinerat med brukande av skogen.

Gruvdrift

Brytning av grafit vid Kringelgruvan startade 1996, periodvis har den inte varit i drift. Ytterligare områden där grafitbrytning kan komma att startas är Gropabo, Mattsmyra och Månsberg. Områdena är klassade som riksintresse för mineral. En av utmaningarna för gruvdriften är att minimera påverkan på omgivningen. Älmån och det riksintresseklassade myrområdet Östermyrorna omger verksamheten och är känsliga för påverkan.

Berg- och moräntäkter

Det finns idag en berg- och moräntäkt, fyra grus- och moräntäkter och fem bergtäkter. Då naturgrus i allt större utsträckning fasas ut så kan behovet av uttag i berg- och moräntäkter öka. Utökad täktverksamhet kan innebära större belastning av infrastruktur och störningar såsom buller och vibrationer samt leda till konflikter med natur- och friluftssintressen.

Naturgrus

Naturgrus är ett gemensamt namn för isälvsavlagringar som sand, grus och sten och finns främst i åsbildningar. Det finns förnärvarande fem stycken grustäkter i kommunen, varav fyra är grus- och moräntäkter. Ofta är förekomsten av naturgrus i åsbildningar viktiga som grundvattenreserver och de bör därför sparas för vattenförsörjning. Åsarna är även ofta viktiga för kulturvården, friluftslivet och naturen. Det nationella målet är att minimera och fasa ut naturgrus och ersätta med berg och morän.

VI VILL...

- Eftersträva ett långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk som bevarar och utvecklar skogens och landskapets natur- och kulturvården samt också är konkurrenskraftigt och stödjer en högre självförsörjningsgrad.
- Bibehålla ett öppet odlingslandskap som är en del av vårt kulturarv.
- Vara positiva till gruvdrift förutsatt att den tar hänsyn till natur och miljö på ett ansvarsfullt sätt och

Foto: Ovanåkers kommun, Lina Einarsson

minimerar konflikter med miljövärden, naturvärden och friluftslivet.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Projektet Biosfärkandidat Voxnadalen verkar för att fungera som en arena för samverkan mellan brukare och lokala aktörer för att öka utbudet och försäljning av lokalproducerad mat.
- Planerar och undersöker intresse ur konsument- och producentperspektiv för mötesplatser, exempelvis, torghandel för lokalproducerat.
- Arbetar för att återskapa miljöer som gynnar mångfalden i skogslandskapet kombinerat med brukandet av skogen.
- Nya berg- och moräntäkter ska förläggas så att de inte stör allmänna intressen eller bebyggelse.
- Nya naturgrustäkter ska inte tas upp.

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Bioenergianvändningen är omfattande i kommunen och olika utvecklingsmöjligheter bör därför utredas genom kommunens energi- och klimatstrategi.
- Ett Landsbygdsutvecklingsprogram.
- Att inventera och utveckla befintliga och nya naturområden som gynnar biologisk mångfald och friluftsliv/turism inom kommunen.
- Ovanåkers kommun har en strategisk placering då det gäller koppling till exempelvis trav. Inom en radie på 10–15 mil finns det flera stora travanläggningar. Vi utreder möjligheterna till landsbygdsutveckling genom hästverksamheter i landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Utvecklingsinriktningar

Natur- och kulturmiljö

I detta kapitel beskriver vi hur natur- och kulturmiljöerna kan skyddas och utvecklas. Med natur- och kulturmiljöer menar vi värdefulla miljö- och landskapsvärden, natur- och vattenområden, kulturmiljöer och byggnader som är viktiga att bevara samt värna om. Ofta är våra natur- och kulturmiljöer identitetsskapande och typiska för kommunen.

Naturmiljö

Hälsingegårdarna, Hylströmmens vattenfall, väl bevarade fäbodområden, fiskevatten och Sässmanområdets betydelse för häckande och rastande fågelarter är exempel på Ovanåkers kommuns rika tillgång på unika natur- och kulturmiljöer. Den varierade naturen i kommunen skapar förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv och är en resurs för den biologiska mångfalden. Naturens så kallade grön-blå strukturer av viktiga mark- och vattenområden är också en grund för samhällsekonomi genom olika ekosystemtjänster som till exempel vattenrening och polli-

nering. Naturen ger goda möjligheter till rekreation och friluftsliv. Ur ett folkhälsoperspektiv är den lättillgängliga tätortsnära naturen speciellt viktig. En av de stora utmaningarna är ambitionen att utveckla och bevara kommunens rekreativa värden, den biologiska mångfalden och förena detta med virkes- och energiproduktionen från skogen och vattenkraften som samtidigt påverkar kommunens naturvärden negativt.

Voxnan

Voxnan utgör det största vattendraget i

Medborgarcitat:

"Tystnad och rekreation, det är viktigt att värna om områden som ger oss detta".

Biosfärområdeskandidat

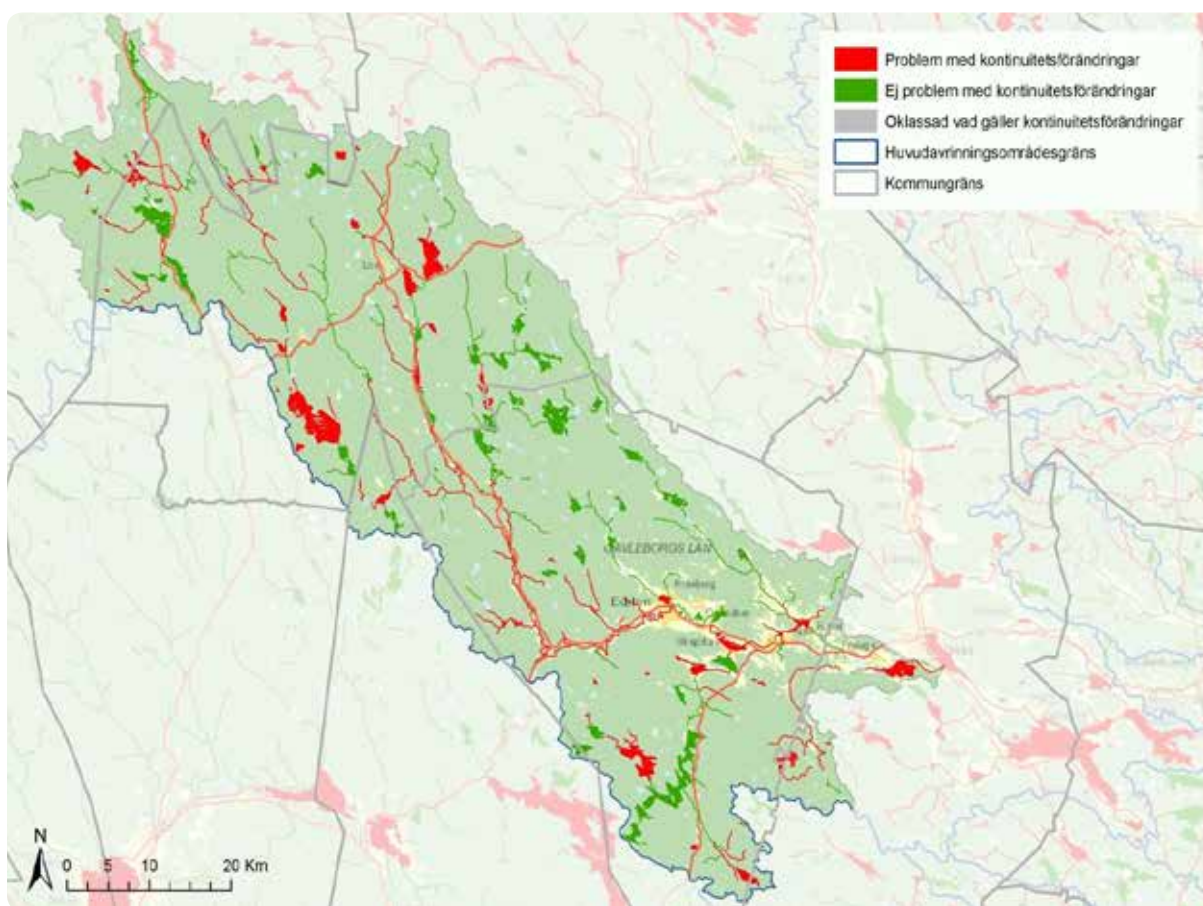
Kommunen är sedan december 2013 biosfärområdeskandidat, med målsättningen att inom en fyraårsperiod bli ett av UNESCO:s godkända biosfärområden. Ett biosfärområde är ett modellområde för hållbar utveckling. Området ska bevara den biologiska mångfalden och samtidigt gynna en social och ekonomisk utveckling med lokal förankring. Arbetet inom biosfärprojektet berör flera utvecklingsområden och är en naturlig del i det planeringsunderlag som behöver tas fram för ett strategiskt samhällsutvecklings- och naturvårdsarbete.

kommunen och går som en pulsåder genom skogs- och odlingslandskapet i kommunen. Voxnans övre delar är ett av de längsta, bäst bevarade och minst påverkade vattendragen i Mellansverige. Voxnan i skogslandskapet karaktäriseras som en utpräglad skogsälv med långa obrutna forssträckor, med bland annat Hylströmmen som är södra Norrlands största vattenfall. Hela Voxnan och dess närområde har mycket höga botaniska, zoologiska, geologiska och kulturella värden. Voxnans sociala värden är också mycket höga. Den övre delen av Voxnan tillsammans med biflödet Gryckån och Loån erbjuder både vildmarksartad natur för friluftaktiviteter som paddling, värdefulla fiskevatten och enskilda besöksmål. Förutom mycket stora ekologiska värden har området stor

Foto: Ovanåkers Kommun

potential för utveckling av friluft- och turismaktiviteter. Även stränder och skogen närmast vattendragen

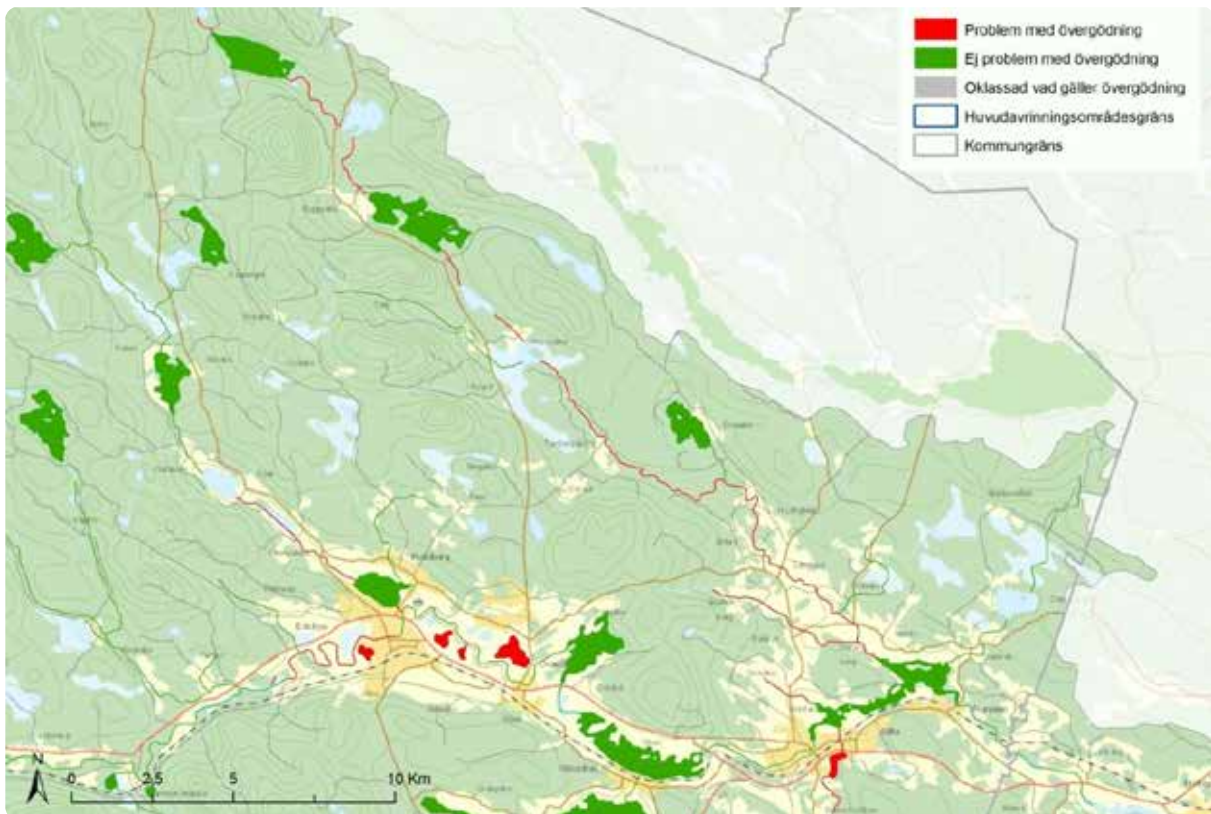

Bedömning av kontinuitetsförändringar i sjöar och vattendrag (© Vattenmyndigheten). Vatten som är röda i kartan bedömdes ha problem med kontinuitetsförändringar 2009.

Medborgarcitat:

”Vattenmiljöer är viktiga. Lyft fram dessa och gör dem mer tillgängliga för friluftsliv, rekreation och fiske.”

Sjöar och vattendrag som bedöms ha problem med övergödning (röda i kartan) i området kring Edsbyn och Alfta (© Vattenmyndigheten).

är viktiga för upplevelsen av vattnet samt fyller en viktig ekologisk funktion.

Voxnan med biflöden Gryckån och Loån är delvis kraftigt påverkade av flottledsrensningar, vandringshinder och vattenreglering.

I Voxnan med biflöden uppströms Vallhaga, får enligt miljöbalken inte kraftverk, reglering eller överledning för vattenkraft utföras. Där vattenkraftverk finns och elproduktionen är liten men miljöpåverkan stor, bör naturvärden och friluftsliv prioriteras. Kommunerna längs Ljusnans-Voxnans vattensystem enades i början av 2000-talet om en vision för fri fiskvandring för lax från havet till de naturliga vandringshindren.

Samtliga vattenkraftverk och regleringsdammar ska följa gällande miljölagstiftning och medge fria vandringsvägar för vattenlevande organismer. För att vidareutveckla Voxnan med biflöden är restaurering av betydande vikt.

Vidare finns det längs Voxnan några vattenområden med övergödningproblem i anslutning till Edsbyn och Alfta tätorter. Dessa problem orsakas av jord- och skogsbruk, dagvattenutsläpp och enskilda avlopp. Liknande problem finns i mindre omfattning längs Hässaån och Ullungsån.

Ett hållbart ekosystem i vatten är en förutsättning för att vi ska uppnå miljömålen och god status enligt Vattendirektivet, samt minska översvämningsriskerna.

Tälningen–Mållångens sjösystem

Sjöarna Tälningen och Mållången bildar tillsammans ett milsvitt sjösystem, som omges av branta, skogklädda berg. Bebyggelse finns främst i anslutning till väg 50. I övrigt är landskapet fritt från större vägar och stränderna till större delen obebyggda. Mållången ansluter i norr till ån Flaxnan, ett fint och värdefullt fiskevatten som beskrivs som Svartån i naturskildraren Hans Lidmans böcker. I anslutning till sjöarna finns flera våtmarker med höga naturvärden. Landskapets storskalighet och avsaknad av bebyggelse ger det en mycket speciell och unik karaktär. I sjösystemets sydvästra delar finns ett 200 km² stort opåverkat område utpekad i det tematiska tillägget "Vindkraft och stora opåverkade områden" 2010.

Häsbodalen

I Häsbodalen finns riksintressen för både natur och kultur. I området finns vandringsleder och fina fiskevatten. Kommunen har till Länsstyrelsen föreslagit att området även blir riksintresse för friluftsliv.

Foto: Ovanåkers Kommun

Sässman

Sässmanområdet mellan sjöarna Ullungen och Vägnan är ett unikt levande jordbrukslandskap med en mycket artrik fågelfauna. Som flyttfågellokal är det ett av de intressantaste i Hälsinglands inland. Området är sedan 2006 ett Natura 2000-område enligt fågeldirektivet. Den rika variationen av naturtyper skapar förutsättningar för stor biologisk mångfald inom både fauna och flora.

Under 2012–2014 gjordes en detaljerad landskapsanalys som tar hänsyn till jordbruks-, natur- och kulturvärden samt de rekreativa och pedagogiska värdena. Det är de biologiska värdena som är de bärande när man ser området i ett helhetsperspektiv och bedömer hur det ska kunna utvecklas i framtiden. För att öka skyddet av Sässmanområdets växter, insekter och naturtyper bör Länsstyrelsen föreslå att bevarandeplanen för Natura 2000-området revideras så att den även omfattar art- och habitatdirektivet.

Ekopark Grytaberg

Tre mil norr om Edsbyn, ligger Ekopark Grytaberg. Den har en yta på 2 700 hektar och representerar ett typiskt hälsingelandskap, med mjuka berg, djupa skogar, sjöar, mörka forsar, vidsträckta myrar och blomstran-

de ängar. Kombinationen av brandpräglade storskogar och öppna kulturmarker har gjort ekoparken till hemvist för många ovanliga insekter. Här finns över 30 insektsarter som finns med på Sveriges "rödlista" över arter som har minskat kraftigt eller är mycket sällsynta.

Höga naturvärden

Ovanåkers kommun har flera områden med utpekade höga naturvärden. En del är skyddade som Natura 2000, naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal, andra är utpekade som riksintresse för naturvård, men det finns också områden som helt saknar skydd. Värdefulla naturområden behöver tydliggöras och långsiktiga planer och strategier för skydd utarbetas.

Strandskydd

Runt samtliga sjöar och vattendrag finns ett strandskydd reglerat i miljöbalken. Syftet med strandskyddet är att ge allmänheten tillgång till strandområdet samt att bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet. Skyddet sträcker sig 100 meter från strandlinjen upp på land och ut i vattnet. Länsstyrelsen har föreslagit att övre Voxnan får ett utvidgat strandskydd till 200 meter på sträckan från källsjöarna i Ljusdals kommun ned till strax norr om Voxnabruk i Ovanåkers kommun. Det utvidgade strandskyddet ska ses som ett komple-

Ekopark

Ekopark är ett större sammanhängande skogslandskap med höga naturvärden och naturvårdsambitioner. Minst 1 000 hektar stor och minst hälften av den produktiva skogsmarken används som naturvårdsareal. I ekoparkerna styr de ekologiska värdena över de ekonomiska. Svea Skog äger de 36 ekoparkerna som finns i landet.

ment till naturreservatet, Natura 2000-området och riksintressena längs älven. Strandnära bebyggelse för att höja kommunens attraktivitet i balans med naturvård, kulturvård och friluftsliv kräver en ansvarsfull hållning till ny bebyggelse och verksamheter vid vattenområden. Hänsyn ska tas till strandområden kring rinnande vatten, obebyggda öar, uddar, näs och områden kring etablerade kanotleder. Stor restriktivitet, närmast vatten, råder där det kan föreligga att miljökvalitetsnormerna för vatten inte uppfylls eller där det finns risk för översvämning eller för ras och skred.

VI VILL...

- Att det rörliga friluftslivet, upplevelsen av vildmarkskänslan och den biologiska mångfalden som finns i naturen tas tillvara, utvecklas och bevaras.
- Arbeta för att den befintliga vattenkraften i Voxnan och dess biflöden når bra miljöanpassning. När vattenkraften och den vattenreglering som sker anpassas till gällande lagstiftning kommer miljövärdena i Voxnans avrinningsområde att förbättras. Kommunen vill samarbeta med vattenkraftsproducenterna för att fiskvandring i Voxnans vattensystem upp till naturliga vandringshinder blir verklighet.
- Att vattenkvaliteten inte försämras i någon av kommunens vattenförekomster.
- Bli ett av UNESCO utsett biosfärområde.
- Genom arbetet med biosfärkandidaturen verka för att bevara den biologiska mångfalden och samtidigt gynna en social och ekonomisk utveckling med lokal förankring.
- Utveckla tätortsnära naturområden för rekreation

och friluftsliv.

SÅ HÄR GÖR VI...

- I konkreta utbyggnadssituationer av verksamheter, byggnader och anläggningar som bedöms ha stor inverkan på miljön och landskapet utreds behovet av fördjupade analyser av påverkan och effekter.
- Samarbetar i frågor rörande vatten inom Voxnans och Ljusnans avrinningsområde. Speciellt i arbeten med att återskapa livskraftiga miljöer för fisk är det viktigt med samsyn och att kommunen verkar för en anpassning av vattenkraften till gällande miljölagstiftning så att till exempel vandringsvägar på bästa sätt kan återskapas.
- Tillåter inte en verksamhet eller åtgärd som bedöms leda till att en miljökvalitetsnorm för vatten inte kan följas.
- Inom biosfärkandidatprojektet har vi tagit fram sju stycken fokusområden; skogen som hållbar resurs, ett öppet och levande landskap, levande vatten, kulturmiljö, människan och rovdjuren, turism och entreprenörskap samt social hållbarhet och integration.

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Ett naturvårdsprogram för att strategiskt arbeta med målsättningar för kommunens värdefulla naturmiljöer.
- En fiskevårdsplan för Voxnan och Ljusnan tillsammans med Bollnäs och Ljusdals kommuner.
- En utvärdering och revidering av tematiska tillägget Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS).
- Ett Landsbygdsutvecklingsprogram.

Foto: Marias of Sweden

Foto: Marias of Sweden

Kulturmiljö

Kulturmiljö avser den av människan påverkade fysiska miljön. Det kan gälla allt ifrån enskilda objekt till stora landskapsavsnitt. Kulturmiljön är en del av kulturarvet. Kulturmiljöerna är en del av en lokal identitet, folkhälsa och upplevelser av olika slag. Kulturarvet har också fått en ökad betydelse för ekonomisk och social tillväxt genom entreprenörskap på lokal nivå.

Fornlämningar och kulturmiljöer

Landskapet i Ovanåkers kommun har använts i mer än 8 000 år och det finns lämningar från samtliga förhistoriska och historiska perioder. Lämningarna är spridda över hela området, men förekomsterna är tätast vid älven, sjöarna och de mindre vattendragen. Landskapet i kommunen ligger på en höjd av cirka 90–400 meter över nuvarande kustlinje. Större delen av kommunen har med andra ord en gång legat i havet. Bebyggelsen i ett flertal av byarna i kommunen anlades senast under vikingatiden, vilket kan utläsas av ort- och bynamn och förekomsten av fornlämningar. Dessa byar ligger i anslutning till Voxnans odlingslandskap. De är Born, Edsbyn (tidigare Edh), Gråsätter, Grängsbo, Gäddvik, Höjen, Långhed, Malvik och Viken. De ligger alla i anslutning till Voxnan med till-

hörande sjösystem. Ortnamnen är även de ett kulturarv värt att värna om. De arkeologiska spåren visar att det som nu utgör skogsmark i sydvästra Hälsingland använts flitigt genom årtusendena för jakt med mera.

Fäbodkultur

I Ovanåkers kommun finns landets bäst bevarade fäbodmiljöer, som är en del av det kulturarv som syns tydligt i de stora Hälsingegårdarna. De bäst bevarade fäbodarna är samlade norr om Voxnans dalgång i Fäbodskogen. De flesta av fäbodmiljöerna är riksintresse för kulturmiljö och riksintresse för naturvård.

Riksintressen för kulturmiljövård

Ovanåkers kommun har sedan länge arbetat med riksintressen för kulturmiljö och använt sig av lagstiftning för att säkerställa värden, till exempel genom upprättande av områdesbestämmelser inom riksintresseområden för kulturmiljö.

Inom kommunen finns ett antal riksintressen för kulturmiljön, som regleras genom Miljöbalken med syfte att främja en hållbar utveckling. Några av dessa riksintresseområden har totalinventerats och för tre områden har det upprättats individuella områdes-

Foto: Ovanåkers Kommun

bestämmelser under 2000-talet som tillämpas bland annat vid bygglovsprövningar. Inom riksintresset Byarna norr om Alfta med stora Hälsingegårdar finns gårdarna Pallars och Jon-Lars som sedan 2012 ingår i Världsarvet Hälsingegårdar. Världsarvs gårdarna är genom Kulturminneslagen (KML), skyddade som byggnadsminnen. Inom kommunen finns det totalt nio byggnadsminnen som handläggs av Länsstyrelsen Gävleborg.

Kulturmiljövården står inför utmaningar som hur kunskapen ska föras vidare och spridas om fornlämningar, kulturmiljöer, lagstiftning och kulturarvsarbetet. Andra utmaningar är att främja en hållbar kombination av bevarande av kulturmiljöer med brukande och ekonomisk tillväxt för att gynna en småskalig företagsamhet på orten men också att skapa en samsyn i kommunen när det gäller kulturarvet, kulturmiljöarbetet och möjligheter till utökad bebyggelse.

Världsarv

Världsarv är områden som har så höga naturvärden eller kulturhistoriska värden att de ska bevaras som delar av mänsklighetens gemensamma arv. Det ger oss en inblick i jordens och människans historia. Ett världsarv är helt unikt och har därför också betydelse för hela mänskligheten. Det finns närmare 1 000 hälsingegårdar. Alla unika, vackra och historiskt intressanta, byggda i Hälsingland. Sju av gårdarna är inskrivna på UNESCO:s världsarvslista under namnet "Decorated Farmhouses of Hälsingland", utvalda att representera alla Hälsingegårdar.

Världsarvet Hälsingegårdar och dess omgivning är känsligt för förändringar och med bakgrund av tidigare ställningstagande av världsarvskommittén bedöms att större etableringar eller byggnationer i närheten av världsarvet Hälsingegårdar ska bedömas restriktivt.

Världsarvet Hälsingegårdar ska ses som en helhet och förändringar som kan påverka världsarvet negativt ska samrådats med Ljusdals, Bollnäs och

Söderhamns kommuner.

I beslutet att föra upp Hälsingegårdar på listan över världsarv rekommenderar världsarvskommittén att särskilt uppmärksamma utbyggnad och lokalisering av vindkraftverk som kan ha en negativ påverkan på skalan och upplevelsen av världsarvet Hälsingegårdars omgivande landskap.

VI VILL...

- Att de kulturhistoriska intressanta världsarvsmiljöerna säkerställs.
- Främja en hållbar kombination av bevarande av kulturmiljöer med brukande och ekonomisk tillväxt för att gynna en småskalig företagsamhet och bostadsbyggande.
- Tydliggöra kopplingen mellan kulturarvet och folkhälsan.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Fortsatta insatser för att öka kunskapen inom kommunens organisation för planering- och bygglovsprocesser gällande kulturmiljöernas villkor och regler.
- Säkerställa kulturmiljöerna genom att sprida information om fornlämningarna, kulturmiljöerna och lagstiftningen till kommuninvånare och andra som är aktiva inom kommunen.
- Stor restriktivitet ska råda vid etableringar och förändringar av markanvändningen som kan påverka världsarvet Hälsingegårdar negativt. Förändringar som riskerar att påverka världsarvet Hälsingegårdar ska samrådats med de kommuner som berörs.
- Hänsyn ska tas till värdefulla områden och byggnader i samband med planer, program och bygglov.
- Vid exploateringar ska tidig kontakt tas med Länsstyrelsen om det kan bli aktuellt med arkeologiska utredningar och undersökningar.
- Inventerar och utreder för att få en heltäckande kunskap om kommunens kulturvärden.

Utvecklings- inriktningar

Klimat och hälsa

Här behandlas frågor om översvämningsutmaningar, risk och säkerhet. Vi tar även upp samhällsplanering ur ett folkhälsoperspektiv som handlar om trygghet, trivsel och ökad fysisk aktivitet som kan skapas genom fysisk planering. Det övergripande målet är att Ovanåkers kommun ska vara en säker och trygg plats att leva på.

Klimat

De två övergripande utmaningarna att möta kopplat till klimatet är att minska vår klimatpåverkan och samtidigt anpassa oss till klimatförändringarna. På grund av växthuseffekten förändras klimatet på jorden snabbare än någonsin, konsekvenserna blir många och påverkar oss alla. Växthuseffekten beror i stor utsträckning på hur vi brukar jordens resurser och hur vi använder fossil energi och detta leder till ett förändrat klimat. Klimatförändringarna ställer oss inför utmaningar som kräver engagemang och särskilda insatser från såväl individer som myndigheter, organisationer, nationer och internationella samarbetsorgan. För Ovanåkers kommun innebär det förändrade klimatet att års-

medeltemperaturen i slutet av decenniet kraftigt har ökat. Årsmedelnederbörden och antalet kraftiga regn antas också öka kraftigt.

Växthuseffekten är ett globalt problem. Det är den fossila energianvändningen som i huvudsak tillför växthusgasen koldioxid. Den största utmaningen för Ovanåker ligger inom transportsektorn eftersom det är den energianvändningen som står för den lokala tillförseln av koldioxid. Jordbruket står också för en stor del av växthusgaserna. I kommunen kommer den stora delen av växthusgaser från markanvändningen och från produktionen av mjölk och kött. Den produktion som sker i kommunen är i förhållande till självför-

Medborgarcitat:

"Det vore väl fint om vi kunde vara en ledande kommun i fråga om ekologi, giftfri kommun för våra barn och barnbarn."

Medborgarcitat:

"Marknadsföra kommunen mer i storstäderna och utomlands. Vi är en trygg kommun, här finns lugn och ro."

sörjningsgraden mycket liten, såsom det norrländska jordbruket generellt.

I Ovanåkers kommun utgör översvämningar och skyfall de största utmaningarna; en effekt av klimatförändringarna.

Klimatanpassning

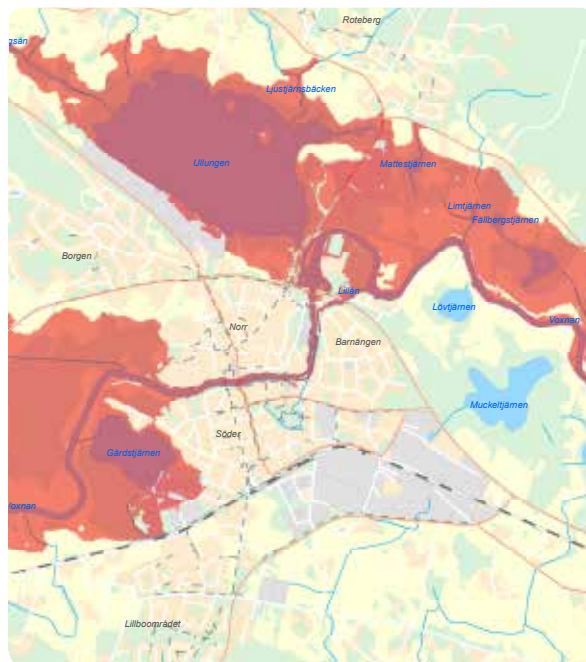
Klimatanpassning innebär åtgärder för att anpassa samhällets sociala, ekologiska och ekonomiska system till de klimatförändringar som är märkbara redan idag och de som kan förväntas i framtiden. Anpassningen till ett klimat i förändring behöver göras på många plan i samhället, på såväl strukturell som individuell nivå. Det är kommunens skyldighet att ta hänsyn till ett förändrat klimat i såväl den fysiska planeringen som i den kommunala övergripande planeringen. För kommunen är det viktigt att krav ställs på ett helhetsgrepp kring klimatanpassningsarbetet, både internt och externt mellan offentliga myndigheter och privata aktörer lokalt, regionalt och nationellt.

I den fysiska planeringen är kommunens största identifierade utmaningar riskerna för översvämningar och skyfall. Det finns också en risk att värmeböljor kan komma att orsaka problem. Park- och grönområden är viktiga för att mildra effekterna av värmeböljor, då de skänker skugga och kan sänka temperaturen lokalt. Parker och grönområden kan också användas för att fördröja och infiltrera vatten i samband med kraftiga skyfall och översvämningar. Ett förändrat klimat kan innebära problem för dricksvattenförsörjningen genom försämrad råvattenkvalitet eller genom större vattenbrist. Med ett blötare klimat blir bräddning av orenat avloppsvatten från kommunala reningsverk och ledningsnät ett större problem och belastningen på våra dagvattensystem ökar.

Utanför den fysiska planeringen rör klimatanpassningsarbeten bland annat ökad risk för infektionssjukdomar och konsekvenser för gamla och unga vid värmeböljor till konsekvenser för ekologin och förändrad biodiversitet i samband med förändrade växtsäsonger, foder- och mattillgång och ökad risk för fukt- och skadedjurspåverkan på byggnader med mera.

Översvämning

Ovanåkers kommun har haft problem med översvämningar vid flera tillfällen och Edsbyns tätort är utpekad som extra sårbar i översvämningdirektivet. Den främsta risken är översvämningar samt ras och skred längs Voxnan. Voxnan har vid ett flertal tillfällen drabbats av översvämningar. Den värsta inträffade 1985.

Översvämningsskarta för Edsbyn, 100-årsflöde.

Under åren har olika åtgärder genomförts för att lindra följderna av nya översvämningar, bland annat har flödeshinder tagits bort, förstärkningsåtgärder på utsatta ställen har genomförts, byggnader har avlägsnats och material har införskaffats såsom motorsprutor, länsppumpar och fördämningsmaterial.

En översiktlig översvämningsskartering längs med Voxnan från Gryckån till mynningen i Ljusnan gjordes på uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) 2013. Skarteringen är avsedd för övergripande insatsplanering för räddningstjänsten och som underlag för kommunens riskhantering och samhällsplanering.

Skarteringen ger en indikation på var det finns risk för översvämningar. Flödena är anpassade efter både dagens förhållande och för klimatet år 2100. Översvämningsskarteringar visar att det finns risker för människors hälsa, miljön, kulturarvet och/eller ekonomiska verksamheter längs väg 301, i Voxnabruk, Edsbyn, Ovanåker, Alfta och Runemo.

Geoteknik, ras och skred

De geotekniska förutsättningarna är i huvudsak gynnsamma inom Ovanåkers kommun. Marken består huvudsakligen av morän och isälvsavlagringar samt berg i dagen. Mer skredbenägna finkorniga jordar förekommer framförallt längs Voxnan och mindre vattendrag.

Skyfall och ökade vattenflöden kan bidra till ökad risk för ras och skred, som kan orsaka stora skador på mark och byggnader inom drabbade områden. De

Foto: Ovanåkers Kommun

lokala förhållandena avgör var riskerna kommer att vara störst. En översiktlig kartering har gjorts längs Voxnans bebyggda områden i Alfta, Edsbyn, Ovanåker, Runemo och Viksjöfors. Karteringen visar att stabiliteten inom vissa områden inte är tillfredställande.

Befintlig bebyggelse

Vissa redan bebyggda områden är utsatta för översvämningar, ras och skred. För att helt undvika skador på befintlig bebyggelse kan byggnader behöva flyttas eller höjas.

För fastighetsägare kan sådana lösningar bli väldigt kostsamma. Viktigt är att information om förebyggande åtgärder når fram till fastighetsägarna. Generellt ska information om förebyggande åtgärder ges i samband med ny- och ombyggnationer inom befintliga tomter.

Ny bebyggelse

Vi är positiva till bebyggelseutveckling i kommunen. Det krävs dock att hänsyn tas till de förutsättningar som finns, bland annat översvämningsrisk. Med rätt strategi, kan man använda och nyttja områden trots risk, till exempel områden som klarar översvämning kan nyttjas som grön- och friluftsområde.

Vid exploatering av områden samt vid bygglovgivning som påverkas av ett förändrat klimat är det av

vikt att de geologiska och hydrologiska förhållandena utreds och att man använder en säkerhetsmarginal mot översvämningar. Skydd av bebyggelse i känsliga områden kan bestå av höjd marknivå, skyddsvallar, anpassning av grönområden eller att byggnadens grundläggning och bottenplan görs översvämningståligt.

Översvämningsportalen

... är ett samarbete mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Länsstyrelsen Gävleborg och Ovanåkers kommun. Portalen finns på kommunens webbsida och visar på karta utbredningen av 1985 års översvämning. Projektet är en del av arbetet med översvämningsdirektivet och syftar till att höja kunskapen kring översvämningsriskerna kring Voxnan.

VI VILL...

- Skapa en samhällsstruktur och tekniska lösningar som kan hantera ett förändrat klimat och minska utsläppen.
- Ha en god beredskap och begränsa effekterna av kommande klimatförändringar, framförallt översvämningar och plötsliga skyfall.
- Arbeta koncernövergripande med frågor rörande klimatanpassning.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Integrerar klimataspekter i den fysiska planeringen.
- Planerar för att underlätta så att invånare och näringsliv väljer att ersätta bil med att gå, cykla eller åka kollektivt.
- VA-verksamheten tar strategisk hänsyn till hur ett förändrat klimat, exempelvis vid plötsliga skyfall, kan komma att påverka kvalitet och tillgång på råvatten och arbetar för att minimera läckage in i avloppsledningar.
- De geotekniska förutsättningarna ska klargöras vid detaljplanläggning eller vid bygglovsgivning utanför detaljplanlagda områden. Framförallt ska de geotekniska förutsättningarna utredas där förutsättningar inte bedöms som gynnsamma, exempelvis i närheten av vatten där risker föreligger för ras, skred och erosion.
- Effekterna av framtida klimatförändringar ska vid detaljplanering klargöras och vägas in i samband med prövning av markens lämplighet.
- Inom markområden som kommer att översvämmas vid bedömt 100-årsflöde ska ingen ny bebyggelse eller verksamheter tillåtas som kan riskera att lida stor ekonomisk skada vid översvämning. Bebyggelsen ska lokaliseras med god säkerhetsmarginal i höjd.
- Viktiga samhällsfunktioner som infrastruktur, VA-/avfallsanläggningar, el-/teleanläggningar, industrier och sammanhållen bebyggelse ska lokaliseras med särskilt god säkerhetsmarginal i höjd.

Foto: Ovanåkers Kommun

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Ta fram en strategi avseende översvämning, ras och skred i befintlig bebyggelse, där risk föreligger för människors hälsa, miljö, kulturarv och ekonomiska verksamheter, samt åtgärda eventuella risker där det är ekonomiskt försvarbart.
- Vid utformande av VA-plan med tillhörande vattenförsörjningsplan, dagvattenstrategi, VA-policy med mera är klimatförändringar ett viktigt perspektiv.
- Förbättrat underlag för att bedöma risker med klimatförändringar, exempelvis mer detaljerade riskberäkningsunderlag för översvämning.
- Integrerar frågor rörande klimatanpassning i klimat- och energiplan samt i den fysiska planeringen.

Översvämningdirektivet

... omfattar olika typer av översvämning av vattendrag och havsområden. Syftet med översvämningdirektivet är att minska ogynnsamma följder av översvämningar för människors hälsa, miljön, kulturarvet och ekonomisk verksamhet..

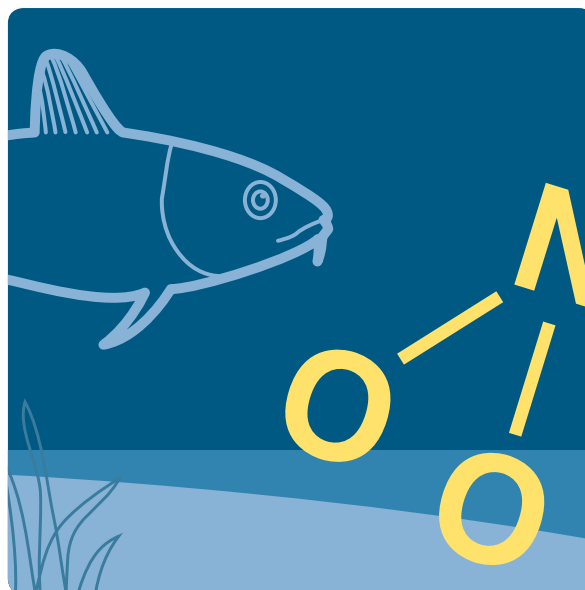

Illustration: Tobias Flygare

Miljömål och miljö kvalitetsnormer

Det svenska miljömålssystemet har ett övergripande generationsmål och 16 miljö kvalitetsmål. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Generationsmålet är ett inriktningsmål för miljöpolitiken. Målet ger vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsställning som krävs för att nå önskad miljö kvalitet. För att nå målet krävs en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang. Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Det finns även preciseringar av miljö kvalitetsmålen. Preciseringarna förtydligar målen och används i det löpande uppföljningsarbetet av målen. Det nationella miljömålssystemet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Lokala miljömål

Ovanåkers kommun har tagit fram egna lokala miljömål som grundar sig på det landsomfattande arbetet med miljö kvalitetsmålen och de mål och åtgärder som finns på regional nivå. Förslag till lokala miljömål arbetades fram under hösten 2015 och utgår från de lokala miljömålen 2009–2015. Miljö målen omfattar perioden 2016–2020. Med utgångspunkt i de svenska miljömålen har Länsstyrelsen tagit fram "Gävleborgs miljömål och åtgärdsprogram 2014–2020". 2015 gjordes överenskommelser med Länsstyrelsen att

Ovanåkers kommun ska vara med och bidra till totalt 24 av 67 de åtgärder som finns i åtgärdsprogrammet och fem av åtgärderna i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning.

Av de nationella 16 miljömålen är det 13 som Ovanåkers kommun arbetar för genom de lokala miljömålen och överenskommelsen med Länsstyrelsen. Dessa är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giffri miljö
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

De lokala miljömålen är indelade i "Levande miljö och hälsa", "Minskad klimatpåverkan och klokare energihushållning" och God hushållning av kommunens och jordens resurser". En stor tyngd ligger på natur- och kulturmiljö och klok energihushållning. Genom Biosfärkandidat Voxnadalen, som förhoppningsvis är ett Biosfärområde 2018, arbetar vi med att stödja skötseln av våtmarker, bevarandet av fåbodemiljöer, tillgängliggörandet av natur- och kulturmiljöer, uthålligt företagande

på landsbygden samt verkar för att våra vattendrag är levande med endast naturliga vandringshinder. Detta är områden som också lyfts i miljömålen och/eller i överenskommelsen med Länsstyrelsen.

En klok energihushållning och en klok användning av andra resurser är en viktig del i kommunens miljömålsarbete. Vi lyfter frågor som hållbar samhällsplanering, ökat byggande i trä och höjda energikrav för byggnader, klimatanpassning, hållbart resande, undermåliga enskilda avlopp, matens miljöpåverkan m. fl. i miljömålsarbetet.

För vidare läsning finns "Lokala miljömål 2020"- för Ovanåkers kommun, "Gävleborgs miljömål och åtgärdsprogram 2014–2020" samt "Överenskommelser kring åtgärdsarbetet för miljömål och klimatanpassning"-mellan Länsstyrelsen Gävleborg och Ovanåkers kommun.

Miljökvalitetsnorm för luftkvalitet

Alla kommuner är skyldiga att kontrollera att miljökvalitetsnormerna för luft inte överskrids inom kommunen. Kontrollen kan ske genom mätning, beräkning eller skattning. Ovanåkers kommun är medlem i Östra Sveriges luftvårdsförbund. Genom förbundet får vi beräkningar av luftkvaliteten. Kväveoxider och partiklar (PM10) redovisas på kartunderlag på kommunens hemsida. Övriga värden beräknas vara så låga att det inte går att redovisa på karta. Inga miljökvalitetsnormer överskrids inom kommunen.

Miljökvalitetsnorm för buller

Viktiga bullerkällor är trafik, industri, flyg och tågbuller. Genom kartläggning av bullerkällor samt vid behov upprätta åtgärdsprogram ska skadliga effekter av buller undvikas. Krav på att göra en bullerkartläggning finns för kommuner med mer än 100 000 invånare. Ovanåkers kommun har inte gjort någon övergripande bullerkartläggning för industri- och trafikbuller.

Miljökvalitetsnorm för vatten

Förvaltningen av våra vatten utgår från EU:s ramdirektiv för vatten. Inom detta ramverk statusklassas alla vattenförekomster och åtgärdsprogram beslutas med målet att alla vattenförekomster på sikt ska uppnå god kemisk och ekologisk status. Gällande miljökvalitetsnormer för vatten är bindande enligt PBL. Detta innebär skärpta krav på vattenkvaliteten idag och i framtiden. För kraftigt modifierade vatten där det inte är ekonomiskt rimligt att uppnå god ekologisk sta-

tus, sätts målet att vattenförekomsten ska uppnå god ekologisk potential. Arbetet med vattenförvaltningen bygger på redan befintlig miljölagstiftning. Kommunens uppdrag går därför i hög grad ut på att planera befintlig verksamhet så att beslutade miljökvalitetsnormer kan uppnås.

Miljökvalitetsnormer för vatten i Ovanåkers kommun har fastställts av Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt. Nu gällande miljökvalitetsnormer antogs 2009 och nya miljökvalitetsnormer kan komma att fastställas i slutet av 2016. Kommunens utmaningar inom vattenförvaltningen handlar främst om miljöproblem kopplade till fysiska förändringar i vattendrag samt övergödning och i viss mån försurning och miljögifter.

VI VILL...

- Verka för att nationella och regionala miljömål nås.
- Verka för att miljökvalitetsnormerna för luft, buller och vatten uppfylls.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Arbetar aktivt för att uppnå de lokala miljömålen för 2016–2020.
- Följer upp de lokala miljömålen och uppdaterar dem vid behov minst en gång per mandatperiod.
- Bidrar till att Gävleborgs miljömål och åtgärdsprogram 2014–2020 uppfylls genom att genomföra åtaganden i överenskommelsen.
- Arbetar aktivt med vattenfrågorna.

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Tar fram en aktuell energi- och klimatplan för kommunen.
- Utifrån aktuell förvaltningsplan med tillhörande åtgärdsprogram från Vattenmyndigheten Bottenhavet utarbeta en handlingsplan för kommunens prioriteringar så att god kemisk och ekologisk status kan uppnås.
- En bullerkartläggning för industriområden och vägar där man kan anta att boende riskerar att bli störda.
- Färdigställer en VA-plan innehållande bland annat dagvattenstrategi, VA-försörjningsplan, VA-policy, klimatanpassning med mera för kommunen.
- Utformar en ny fiskevårdsplan tillsammans med Bollnäs och Ljusdal.

Foto: Kommunalförbundet Södra Hälsingland

Säkerhet

Förorenade områden

Det finns ett antal områden inom kommunen som är förorenade på grund av att miljöfarliga verksamheter har bedrivits eller bedrivs där. Länsstyrelsen har statens uppdrag att identifiera de potentiella förorenade områdena inom länet. Inventeringen sker enligt metodik fastställd av Naturvårdsverket, MIFO (miljön i förorenade områden). Bensinbranschen ansvarar för inventering och saneringsåtgärder för äldre bensinstationer och kommunen för avfallsdeponier.

Det är 174 objekt som är inventerade i Ovanåkers kommun varav 61 av dessa är riskklassade. Inventeringsarbetet är till största delen avslutat och flera objekt har utretts vidare. I riskklass 1, mycket hög risk, finns tre objekt, Alfta Ångsåg, Silfors sågverk och Voxnabrugs avfallsupplag. Som riskklass två är 14 objekt identifierade, 24 objekt i riskklass 3 och 19 objekt i riskklass 4. Via länsstyrelsens karttjänst på webben (WebbGIS) kan information om misstänka eller konstaterade förorenade områden laddas ned.

Strålning och radon

Radon i inomhusluft är i huvudsak orsakat av antingen inläckage av markradon eller av byggmaterial i så kallad blåbetong. I undantagsfall kan även radon i vatten påverka radonhalten i inomhusluft. I Folkhälsomyndighetens allmänna råd anges att det finns risk för olägenhet för människors hälsa om mätresultatet överstiger riktvärdet 200Bq/m^3 . Miljö- och bygg-

nämnden verkar inom ramen för sin rådgivning och informationsverksamhet för att mätningar av radonhalten i inomhusluft och i dricksvatten genomförs.

Mätningar i villor och flerbostadshus har genomförts i varierad omfattning sedan början på 1980-talet. Sammataget har cirka 1 700 mätningar utförts, de flesta i enfamiljshus. Utifrån flygradiometriska data kartlade kommunen 1985 vilka områden i kommunen som har högst risk för att avge markradon. Bakgrundsstrålningen mäts sedan Tjernobylyolocken två gånger per år på fyra platser inom kommunen.

Magnetfält

I Ovanåkers kommun finns det två 400 kV-ledningar och en 220 kV-ledning, vilka finns markerade på mark- och vattenanvändningskartan. Kring kraftiga strömkällor finns magnetfält som kan innebära en hälsorisk. Som rekommendation vid samhällsplanering och byggande har de statliga verken gett följande rekommendationer:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas,
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält,
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses som normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Svenska Kraftnäts policy är att vid all nyprojektering av 220 kV och 400 kV-växelströmledningar tillämpa 0,4 mikrotlesa som högsta magnetfältsnivå vid bostäder eller där människor vistas varaktigt. Ny bebyggelse bör därför placeras minst 80 meter från 220 kV-ledning och minst 130 meter från en 400 kV-ledning. Vid etableringar i närheten av dessa bör en magnetfältsberäkning utföras för att klargöra det faktiska mikrotlesvärdet. Vid lokalisering i anslutning till de två parallella ledningarna i östra delen av kommunen kan ett större skyddsavstånd än ovan behövas. Vid eventuell bostadsbebyggelse i nära anslutning till kraftledningarna kan Svenska kraftnät bistå med utredning av magnetfältsnivåer.

Samhällsskydd

Kommunalförbundet Södra Hälsingland (KFSH) ansvarar för räddningstjänst, samhällsskydd och säkerhet. Inom samhällsskydd och säkerhet används begreppet extraordinär händelse. En händelse som avviker från det normala och innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för en allvarlig störning i samhällsviktiga verksamheter. För att en händelse ska klassas som extraordinär händelse är den beroende av hur många personer som drabbats samt vilka konsekvenser den för med sig. Exempel på extraordinära händelser är extrem väderlek, ett större elavbrott, olyckor med giftutsläpp eller utslagen vattenförsörjning. Vid en krissituation kommer kommunen upprätta en upplysningscentral dit allmänheten kan ringa för att få information eller lämna information.

För att uppnå en så hög beredskaps- och säkerhetsnivå som möjligt för både normal verksamhet och vid extraordinära händelser så arbetar kommunen med

risk- och sårbarhetsanalyser. I dessa analyser tittar man på vilka risker som finns och vilka händelser som kan inträffa, och vad som kan bli konsekvenserna om någon av dessa händelser faktiskt inträffar.

Säkerhetsarbetet vid normal verksamhet är inriktat på att förhindra störningar, olyckor och skador. Om kriser, större olyckor eller extraordinära händelser ändå inträffar finns planer för hur dessa ska hanteras. Det finns en övergripande krislednings- och informationsplan för hela kommunen och delplaner för olika förvaltningar och bolag. I planerna ingår instruktioner för ledning, information och samordning med tydliga rutiner som kan följas i en krissituation.

Miljöstörande verksamheter och buller

Miljöstörande verksamheter och anläggningar kan förorsaka till exempel buller och utsläpp för närboende och miljön. För att begränsa dessa ska skyddsavstånd mellan den störande verksamheten och omgivningen beaktas vid lokaliseringen. Bedömningen av dessa skyddsavstånd måste ske individuellt i varje enskilt fall.

Med kommunens önskade utveckling genom förtätning och den förväntade ökningen av resande innebär att människor kan komma att vistas i närheten av bullerkällor som väg och järnväg. Buller har betydelse för vår hälsa och vår möjlighet till en god livskvalitet. Besvär från buller kan leda till störningar av sömn, vila eller ge upphov till stress. Buller från väg och järnväg hanteras i trafikbullerförordningen (2015:216). Förordningen är avsedd att tillämpas både för ärenden enligt miljöbalken och för att bedöma en lämplig lokalisering av bostäder.

Transport av farligt gods

Rekommendation av färdvägar för farligt gods i öst – västlig riktning är väg 301 och nord sydlig riktning efter riksväg 50.

Transport av farligt gods

Inom kommunen finns två stycken rekommenderande primära transportleder för farligt gods. Riktlinjerna gäller för ny bebyggelse och är här vägledande och inget krav. I områden som ligger nära eller inom buffertzoner för skyddsavstånd bör en riskbedömning och en eventuell utredning där skyddsåtgärder redovisas och värderas utföras i samband med planläggning.

Totalförsvaret

Totalförsvaret består av en militär och en civil del. Försvarsmakten redovisar och bevakar riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Riksintresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen, i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet (generellt riksintresse för totalförsvaret). De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och under rättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintressena.

I Ovanåkers kommun finns inga riksintressen som kan redovisas öppet. Inom kommunen kan det generella riksintresset för totalförsvaret framför allt påverkas av uppförandet av höga byggnadsobjekt så som master och vindkraftverk. Därför bör Försvarsmakten kontaktas i tidigt skede i sådana plan- och bygglovärenden.

Rekommenderande skyddsavstånd från primära transportleder av farligt gods

0–30 meter	Tekniska anläggningar, odling och djurhållning, friluftsliv & camping, parkering och trafik.
30–70 meter	Centrum, kontor (dock ej hotell), idrotts- och sportanläggningar.
70–150 meter	Vård, skola, bostäder (tät flerbostadsbebyggelse), hotell.
över 150 meter	Fri markanvändning.

Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför, och högre än 45 m inom, sammanhållen bebyggelse. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten. Informationen används också som förberedelse för införande av höga objekt i landets flyghinderdatabas

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar för utpekandet av riksintressen för totalförsvarets civila del. Befintliga skyddsrum i kommunen ska bevaras. Det är inte aktuellt med planering eller byggande av nya skyddsrum.

VI VILL...

- Att alla bostäder ska ha känd radonhalt och vid nybyggnation ska radonvärdet understiga 200 Bq/m³.
- Att föroreningar från förorenad mark inte sprids så att de kan påverka människor och miljö.
- Att förorenade områden som utgör en risk för människors hälsa och miljö ska saneras.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Ovanåkers kommun ska inte stödja provborrningar för uran eller tillåta uranbrytning inom kommunen.
- Risk för markradon beaktas vid nybyggnation.
- Nyborrade brunnar kontrolleras med avseende på radon.
- Uppdaterar regelbundet underlag så som "Risk- och sårbarhetsanalys".
- Kommunens kaverka för att föroreningsproblematik tas upp tidigt i plan- och byggprocesser och att förorenad mark utreds vid förändrad markanvändning där så bedöms nödvändigt.
- Vid utveckling av områden i närheten av miljöfarliga verksamheter bör hänsyn tas till säkerhetsaspekter. Skyddsavstånd till industrier fastställs i samband med detaljplaner.
- Vid planering ska hänsyn tas till gällande trafikbullerförordning.
- Rekommenderande riktlinjer ska vara vägledande i planering av ny bebyggelse i närheten av primära transportleder för farligt gods.
- Vid nyetablering av bostäder eller vid omläggning av kraftledningar ska Svenska Kraftnäts policy för magnetfält följas.
- Försvarsmaktens riktlinjer och rekommendationer för höga byggnadsobjekt ska följas.

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Ett handlingsprogram för förorenad mark.
- En strategi för att inom en 10-års period uppnå målet att samtliga bostäder är kontrollerade med avseende på radonhalt.

Folkhälsa i samhällsplaneringen

Det är hos människan idéerna föds och i samspel med andra människor växer och utvecklas idéerna, vilket leder till utveckling och tillväxt. Detta kan främjas genom att skapa ett öppet samhälle, där det är okej att lyckas och att misslyckas. Sådant som bidrar till ett socialt hållbart samhälle är bland annat sysselsättning, levande kultur, trygghet, hälsa, barn och ungas uppväxtvillkor, tillgänglighet i samhället för funktionsnedsatta, tillhörighet och där utveckling och tillväxt sker på människors lika villkor.

Människors vardagsmiljöer har en stor betydelse för hälsan, bland annat för förebyggande av stress och integration. Det innebär att samhällsplanering och fysisk planering är ett viktigt inslag i kommunens folkhälsoarbete. Det kan handla om allt från planering av bostäder med varierande hustyper och storlek till att det ska finnas lättillgängliga och bra sammankopplade gång- och cykelbanor. Även inflytande och delaktighet och en aktiv fritid är delar i ett bredare folkhälsoarbete.

Planera för rörelse

Det finns ett tydligt samband mellan fysisk aktivitet, hälsa och välbefinnande. I dagens samhälle är det mer och mer vanligt att vi rör oss mindre och är mer stillasittande. På vilket sätt kan den byggda miljön planeras, byggas och utvecklas så att rörelse blir en naturlig del av människors vardag?

Parker och grönområden i tätorterna är en viktig del för såväl de sociala värdena som för att mildra effekterna av klimatförändringar. Med genomtänkta välplanerade grönområden i tätorterna och kopplingar till våra fritidsområden utanför tätorterna förbättras effekterna av dem och utgör möjliga sociala mötesplatser som främjar fysisk aktivitet och rekreation.

Närheten till grönområden är viktigt för att alla ska använda områdena kontinuerligt. Promenadvänliga boendemiljöer främjar fysisk aktivitet och kan bidra till ett ökat socialt kapital och engagemang för närmiljön samt främja sociala relationer och integration. Bebyggelsens gröna områden är kanske den främsta och viktigaste strukturen för att främja fysisk aktivitet.

Foto: Ovanåkers Kommun, Lina Einarsson

Undersökningar har visat att den vanligaste typen av aktivitet i parker och grönområden är motion, exempelvis promenader. För barn finns ett samband mellan hur mycket de rör på sig och tillgängligheten till grönområden och lekplatser. 300 meter är en gräns för hur långt man är beredd att gå till ett grönområde om man ska använda det ofta. Några faktorer som påverkar ökad vardagsrörlighet är:

- God tillgång på upplevelsevärden i landskapet i närheten av bostaden.
- Kollektivtrafikens tillgänglighet och attraktivitet.
- Åtgärder i den byggda miljön.
- Trivsel, trygghet och tillgänglighet i utomhusmiljöer.
- Gång- och cykelvägar.

Inflytande och delaktighet

Trygghet, trivsel, tillgänglighet och inflytande är faktorer som bidrar till och skapar folkhälsa. Ovanåkers kommun arbetar för en god folkhälsa och att ge medborgarna stora möjligheter att vara delaktiga i kommunens utveckling samt få dem att känna ett gemensamt ansvarstagande för hela kommunen. Inflytande och delaktighet är utvalda målområden

Policy för medborgardialog

Ovanåkers kommun anger riktlinjer och syfte för dialog i sin **Policy för medborgardialog**. Med policyn förtydligar vi vårt ansvar och förhållningssätt till medborgardialog.

Foto: Marias of Sweden

utifrån nationella folkhälsomål. Kommunen har kontinuerliga processer för att fånga in tankar och åsikter om såväl skola som samhället i stort från unga människor.

Barn och ungas delaktighet i samhällsplaneringen

I Sverige finns en antagen barnpolitik och en ungdomspolitik. Barnpolitiken syftar i främsta hand till att skapa en politik med utgångspunkt i FN:s barnkonvention och barns rättigheter. Även i ungdomspolitiken är ungas rätt till inflytande och egenmakt en av de tydligaste ambitionerna. Att barn och unga ska ha inflytande och delaktighet i samhället är ett rättighets- och ett tillväxtperspektiv.

Ungas känsla av delaktiga i samhället, att de kan påverka sin egen situation och samhällets utveckling är viktiga grundstenar inom utvecklingsarbeten. Ovanåkers kommun deltar i ett regionalt nätverk för att strategiskt lyfta barn- och ungdomspolitiska frågor och under de senaste åren har Ovanåkers kommun gjort stora satsningar på barn- och ungdomspolitiskt arbete. Metoder för att ta ett helhetsgrepp

gällande barns- och ungas uppväxtvillkor utarbetas och förhållningssättet är att barn och ungas kunskaper, erfarenheter och kompetenser ses som viktiga för det gemensamma samhällsbyggandet.

Trygghet och tillgänglighet

Trygghet är en upplevd känsla och en betydelsefull del för ett gott vardagsliv. Säkerhet handlar om risken att utsättas för brott eller andra säkerhetsrisker. Upplevelsen av otrygghet varierar mellan människor.

Ovanåkers kommun har i tre olika mätningar haft goda resultat gällande invånarnas upplevda trygghet, så väl barn som vuxna. Denna trygga miljö som finns i kommunen skapar goda förutsättningar för god folkhälsa. Trygghet är något vi ständigt arbetar med.

Det är mycket viktigt att alla med funktionsnedsättning, ska ges möjlighet att ta sig fram i inom- och utomhusmiljöer och att vardagslivet underlättas för samtliga. Det är därför nödvändigt med en genomtänkt planering och utformning av den fysiska miljön, som till exempel tillgängliga, trivsamma och trygga boendemiljöer, parker, torg,

CEMR-deklaration

Översiktsplaneprocessen har genomgått en jämställdhetsintegreringsanalys utifrån CEMR-deklarationens principer. CEMR-deklarationen är ett verktyg för kommuner, landsting och regioner att integrera jämställdhetsperspektivet i det politiska beslutsfattandet och i den praktiska verksamheten. CEMR är de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation.

gång- och cykelvägar och busshållplatser. I översiktsplanen hamnar folkhälsan i fokus genom att planera för ökad fysisk aktivitet i vardagen genom förbättrad tillgänglighet, ökad trygghet och trivsel, närhet till grön- och rekreationsområden.

Jämställdhet och jämlikhet

Den fysiska planeringen behöver också ta hänsyn till de olika livsmönster som idag finns mellan kvinnor och män, etnicitet, tro, könsidentitet eller sexuell läggning. För detta krävs kunskap och att noteringar görs över hur skillnaderna kan minska genom planering av den fysiska miljön samt att planera så att jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet i plan- och bygglagen uppfylls. Statistiken visar bland annat att män reser längre och har större tillgång till bil samt att kvinnor utnyttjar kollektivtrafik i större utstäckning jämfört med män. Planeringen ska medverka till att befästa jämställda mönster och jämlikhet samt goda sociala levandeförhållanden.

Integration

När personer med olika bakgrund möts så leder det till en mångfald, kreativa möten, samhällen som utvecklas och människor som växer. Befolkningsminskningen i Ovanåkers kommun har avtagit de senaste åren genom inflyttning från andra länder. De största förutsättningarna för integration finns i skolan och på arbetsplatsen samt på fritiden i vårt rika

föreningsliv. För att klara framtida kompetensbehov är integrationen en viktig faktor för att klara av försörjningskvoten, det vill säga färre som ska försörja och ta hand om fler på grund av befolkningsstrukturen.

VI VILL...

- Vara en trygg och tillgänglig kommun med delaktiga kommuninvånare.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Många av åtgärderna finns redan beskrivna i andra kapitel, för folkhälsa är en del i många andra områden. Trivsel, trygghet och tillgänglighet är ledord som representerar folkhälsoperspektivet i den fysiska miljön.
- Arbetar för en god folkhälsa och ger medborgarna stora möjligheter att vara delaktiga i kommunens utveckling samt få dem att känna ett gemensamt ansvarstagande för hela kommunen.
- Främja den sociala och fysiska tillgängligheten med gemensamma mötesplatser.
- Utvecklar tätortsnära rekreations- och grönområden.

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Att översiktsplanen tillgängliggörs genom kommunens webbsida.

Foto: Marias of Sweden

Utvecklingsinriktningar

Teknisk försörjning

Här tar vi upp områden som energiförsörjning, försörjning av vatten och avlopp, hantering av avfall och andra verksamheter och faktorer som underlättar och är självklara för en fungerande vardag för invånare i kommunen.

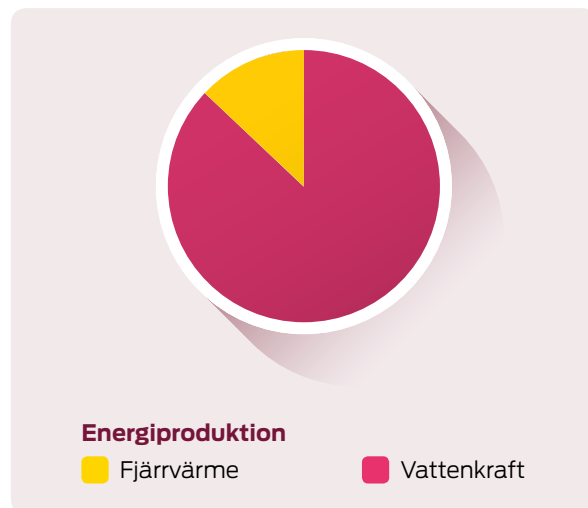
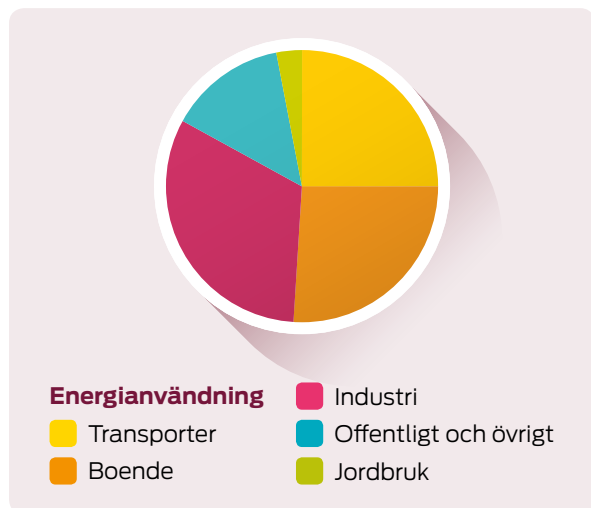
Energi och energiförsörjning

Ovanåker har, som många andra inlandskommuner med tillgång till vattenkraft, en hög egenförsörjning på energiområdet. I kommunen tillverkas mer energi avseende el och biobränsle än vad som används. Kan vi i framtiden hitta ersättning för den fossila användningen som nästan uteslutande finns inom transportsektorn så kan kommunen bli exportör av energi.

Energianvändning

I Ovanåkers kommun används totalt ca 440 GWh per år, vilket motsvarar 18 000 villors årsanvänd-

ning. Av den totala energianvändningen i kommunen står boendet och industrin för 26 procent respektive 32 procent, offentlig och övrig verksamhet för 14 procent, jord- och skogsbruk för 3 procent. Transportsektorns energianvändning som nästan uteslutande består av fossil olja står för 25 procent av den totala energianvändningen i kommunen. Användningen av fossila bränslen för uppvärmning i Ovanåker har minskat och snart finns inte någon oljeförbränning kvar. Minskad användning av fossilt bränsle är viktigt för ett hållbart klimat.

Fotomontage: Paper Jam Reklambyrå

Energiproduktion

Den främsta energiproduktionen i kommunen är vattenkraften på ca 210 GW/år, fjärrvärmens producerar varje år ca 30 GWh. Till detta kommer bibränslet från skogen och spill från träindustrierna vilket används som ved och flis för uppvärmning av villor och lokaler. Energiproduktionen är i praktiken helt förnyelsebar. Det produceras ungefär dubbelt så mycket el-energi än vad som används. Om man bortser från transportsektorn, som är kommunens stora utmaning, är kommunen troligtvis självförsörjande på energi. Störst behov att minska energin finns inom transportsektorn för att minska beroendet av fossila bränslen.

Fjärrvärme samt el och kraftledningar

I Alfta och Edsbyn är ytterligare utbyggnad inom fjärrvärme inte ekonomisk försvarbart och/eller hållbart men det finns möjlighet att förtäta i redan befintligt nät. Fjärrvärmens är 97 procent förnyelsebar bioenergi och ägs och drivs av ett privat företag.

Stamnät

I kommunen finns tre större kraftledningar som korsar kommunen i nord-sydlig riktning och som ingår i starkströmsnätet. En 400 kV-ledning korsar kommunens västra delar, en 400 kV samt en 200 kV-ledning korsar kommunen i öster.

Region- och lokaledningar

Det finns två stråk i kommunen med 40–130 kV-ledningar. Ett i öst-västlig riktning i huvudsak längs Voxnandalen och ett i nord-sydlig riktning från den nyss nämnda ledningen och norrut som ansluter till en stamnätsledning söder om Los. Lokala ledningar är sådana med mindre än 50 kV spänning.

Vindkraft

Vindkraft är en förnybar och från utsläppspunkt ett av de bästa alternativen för att utvinna energi och ett av de viktigaste medlen för att uppnå klimatmålen. Ovanåkers kommun ligger i ett starkt vindkraftsstråk som är lokaliserat från Sandviken, Ockelbo och in i Ovanåker. I kommunens plan "Vindkraft och stora opåverkade områden" finns ställningstaganden om vindkraft.

VI VILL...

- Använda energi så effektivt som möjligt.
- Verka för att använda fjärrvärme i första hand där det är möjligt. Inte minst i egna energianvändningen inom kommunkoncernen.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Mycket av vår energianvändning har med våra vanor att göra. Vi måste därför i högre grad än idag arbeta med beteendeförändringar hos både invånare och näringsliv och på det sättet minska det individuella bidraget till växthuseffekten.
- Fjärrvärme erbjuds inom utbyggda områden. För att få en försvarbar ekonomi på nya ledningar är det viktigt att vi planerar nyproduktion och nya områden i närhet till tidigare bebyggelse och där fjärrvärmenätet finns.

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Att ta fram en klimat- och energiplan för kommunen.

Foto: Marias of Sweden

Kommunalt vatten och avlopp

Dricksvatten

Ovanåkers kommun har goda förutsättningar att producera dricksvatten av bra kvalitet. Sex av kommunens vattenverk nyttjar uteslutande grundvatten och ett vattenverk kompletterar grundvattenbildningen genom konstgjord infiltration av ytvatten från Voxnan.

Samtliga vattentäkter är skyddade genom vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter. Vattenskyddsområdet för Lobonäs vattentäkt behöver uppdateras för att bättre överensstämja med nya rekommendationer. För en grundvattenförekomst i Runemo finns risk för sänkt status på grund av närhet till väg, hög kvävebelastning från enskilda avlopp och påverkan från åkermark.

Avlopp

Jämfört med många andra kommuner i Norrland håller Ovanåkers kommun en mycket hög nivå vad det gäller avloppsreningen med avancerad biologisk och kemisk rening även vid mycket små avloppsreningsverk. Avloppsreningsverken håller ett gott skick och uppvisar mycket goda reningsresultat. Kommunen har många små verksamhetsområden i glesbefolkade områden.

Ytterligare utökning i glesbygden är därför endast aktuellt när avloppsfrågan behöver lösas i ett större sammanhang eller om det bedöms nödvändigt av miljöskäl. Eventuellt kan det bli aktuellt med att bilda ett verksamhetsområde för avlopp i byn Silfors. I sådant fall kommer avloppet att ledas till avloppsreningsverket i Långhed och behandlas där. Mindre

Ort	Kommunalt Vatten	Kommunalt Avlopp
Alfta	●	●
Edsbyn	●	●
Gammel Homna	●	●
Homna	●	●
Kyrkbyn	●	●
Knåda	●	●
Lobonäs	●	●
Långhed	✘	●
Runemo	●	●
Ryggesbo	●	●
Svabensverk	●	●
Viksjöfors	●	●
Voxnabruk	●	●
Ämnebo	●	●
Öjung	●	●
Östanå	●	●

utökningar av verksamhetsområden för vatten och avlopp i anslutning till befintliga områden kan bli aktuella i de fall ny mark detaljplaneras för industri- eller bostadsändamål. I övrigt finns inga utbyggnadsplaner för VA-systemet.

Dagvatten

Ovanåkers kommun har i mycket hög grad traditionella

lösningar med markförlagda dagvattenledningar och det är främst vad det gäller hantering av dagvatten som den kommunala VA-verksamheten behöver utvecklas. Detta främst mot bakgrund av att EU:s ramdirektiv för vatten med tillhörande statusklassning och miljökvalitetsnormer för vatten har inneburit ett större fokus på dessa frågor än tidigare.

Vi bör i större omfattning tillämpa ny teknik för hantering av dagvatten med till exempel öppna lösningar och svackdiken. Sådana lösningar ger större förutsättningar för en miljöriktig hantering av dagvattnet och bidrar till minskade konsekvenser vid de plötsliga skyfall som ett förändrat klimat kan innebära. Detta är särskilt viktigt i ny vattennära bebyggelse och där vattenstatusen inte är god.

I våra tätorter står Trafikverket som gatuhållare för vissa gator och här är det viktigt med en samsyn om hanteringen av dagvatten från deras gator och att de också tar sitt ansvar. Att göra förändringar i befintliga dagvattensystem är mycket kostsamt. Här är en dagvattenstrategi ett viktigt verktyg för att prioritera aktiviteter och åtgärder. I arbetet med att ta fram en dagvattenstrategi bör även Trafikverket vara delaktig.

Reservvattentäkter

Ovanåkers kommun har inlett arbetet med att förlänga huvudvattenledningen i Viksjöfors öster ut ner till vattenreservoaren på Nabban i Alfta. En sådan lösning innebär att Alfta förses med vatten från samma grundvattentäkt som försörjer Edsbyn. Den gamla vattentäkten i Runemo som försörjer Alfta med vatten idag, skulle i sådant fall kunna bli en reservvattentäkt för Alfta.

Ovanåkers kommun har i dagsläget inga reservvattentäkter och är således sårbar i det fall någon av vattentäkterna inte längre skulle gå att använda. De mäktiga isälvsedimenten i området kring Bornasen cirka 8,5 km söder om Edsbyn har god tillgång på grundvatten och är utpekade som en viktig potentiell reservvattentäkt. Här vore det önskvärt att göra mer noggranna undersökningar för att undersöka grundvattnets kvalitet, kvantitet och för att kunna göra

en mer noggrann avgränsning av området. Området behöver kvarstå som en möjlig reservvattentäkt och skyddas från etableringar och åtgärder som skulle kunna äventyra grundvattnets kvalitet och kvantitet. En mycket restriktiv hållning bör hållas vad det gäller avloppslösningar med utsläpp inom området och området bör ha hög skydds nivå vid bedömning av erforderliga avloppslösningar. Fler grundvattenförekomster finns som är skyddsvärda för den långsiktiga vattenförsörjningen. Fler av dessa är belägna långt från samhällen och har i realiteten främst en betydelse i ett långsiktigt regionalt perspektiv.

VI VILL...

- På ett miljöriktigt och effektivt sätt producera dricksvatten samt rena och återföra avloppsvattnet till det naturliga kretsloppet.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Primärt skall ny bebyggelse planeras där en anslutning till befintligt verksamhetsområde för VA är möjlig.
- Vi ser till att vid nyetableringar och VA-saneringar efterfråga moderna miljö- och klimatanpassade lösningar för hantering av dagvatten.
- Arbetar för att nå överenskommelser med Trafikverket runt hantering och rening av dagvatten.
- Fortsatt restriktiv hållning till etableringar och åtgärder som kan medföra negativ påverkan på grundvattnets kvantitet eller kvalitet i området kring Bornasen.
- Använder oss av den regionala vattenförsörjningsplanen

VI ARBETAR VIDARE MED...

- Att utarbeta VA-plan med dagvattenstrategi.
- Uppdaterar vattenskyddsområde och föreskrifter för Lobonäs vattentäkt.
- En undersökning för bättre avgränsning av en tänkbar reservvattentäkt i Bornasenområdet.
- Uppdaterar kontinuerligt föreskrifter med mera för befintliga dricksvattentäkter.

Vattentäkt

En vattentäkt är en naturlig sötvattenförekomst som används till vattenförsörjning. Den ordinarie vattentäkten är den som normalt försörjer kommunens invånare med vatten. Reservvattentäkten är den vattentäkt som används om den ordinarie vattentäkten är ur funktion.

Foto: Ovanåkers kommun

Enskilt vatten och avlopp

Kommunala system för vatten och avlopp är av naturliga skäl endast tillgängliga i de lite större orterna där bebyggelsen ligger tillräckligt tät. På en stor del av landsbygden måste vatten- och avloppsfrågan därför lösas enskilt av fastighetsägaren själv. Arbetet med att åtgärda bristfälliga enskilda avlopp är starkt kopplat till det nationella miljö kvalitetsmålet "ingen övergödning".

För de enskilda vattentäkterna bedrivs ingen särskild tillsyn utöver att större anläggningar kontrolleras utifrån livsmedelslagstiftningen. Det är dock viktigt att vattenbrunnar anläggs på rätt plats i förhållande till föroreningskällor och med lämpligt utförande.

Avlopp

En generell utmaning med enskilda avlopp i Ovanåkers kommun är det relativt högt stående grundvattnet vilket ökar risken för smittspridning mellan avloppsanläggningar och dricksvattenbrunnar. Detta ställer högre krav på anläggningarna. En trend i kommunen är standardhöjningen i fritidshus där torra toalettlösningar ersätts med vattentoalett och där sommarvatten ersätts med vatten för året-runt-bruk. En annan trend är att fritidshus byggs om till permanentboende vilket ställer större krav på bra lösningar för vatten- och avlopp. Speciellt när fritidshus ligger nära vatten kan det vara svårt att hitta bra enskilda lösningar för avlopp. Arbetet för att åtgärda bristfälliga enskilda avlopp genomförs enligt en antagen handlingsplan.

Underkända avlopp inventerades på 1980-talet. Av dessa återstår cirka 180 stycken att åtgärda. Invente-

ringen börjar bli gammal och en del av de anläggningar som då var godkända är inte längre att betrakta som godkända då livslängden på en enskild avloppsanläggning normalt är 15–20 år. Bland problemområden kan nämnas Älmessjön och Silfors.

Älmessjön

Många fritidshus med egna grävda brunnar och små tomter vill nu ha vattentoalett. Tidigare har det mest varit torra toalettlösningar. I området är det svårt att få till en lösning med vattentoalett utan att ha sluten tank. På södra sidan av sjön är det högt grundvatten och på norra sidan ligger vattenbrunnarna tätt och nere vid sjön.

Silfors

Flertalet underkända avlopp, små tomter och egna grävda brunnar gör det svårt att få till en hållbar avloppslösning. Gemensam anläggning eller kommunal anslutning kan vara en lösning.

VI VILL...

- Hålla en hög takt vad det gäller att åtgärda bristfälliga avlopp. Takten bör som lägst motsvara Havs- och vattenmyndighetens målbild om 5 procent per år.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Fortsätter arbeta för att uppnå det lokala miljömål som finns om att "alla inventerade och undermåliga enskilda avlopp är åtgärdade senast 2020".
- Arbetar med information till berörda om att avloppen behöver åtgärdas, ställer krav samt inventerar.

Avfallshantering och återvinning

Avfallshanteringen i Sverige har under senare tid fått ett större hållbarhetsfokus där minimering och återvinning av avfall samt utsortering av matavfall för återvinning av energi och näring är viktiga frågor. I kommunens avfallsplan, 2015 till 2020 återspeglas detta och flera förändringar kommer att genomföras under denna period. Den anger strategier och mål i kommunens arbete med avfall. Som en sammanfattning kan nämnas:

- Hushåll och företag ska känna att det är "lätt att göra rätt" vid sortering och återvinning av avfall och det ska vara enkelt att lämna avfall.
- Kundnöjdheten ska vara stor vid nyttjande av den kommunala avfallsservicen.
- Avfallsmängder ska minska och sorteringen förbättras, så att till exempel inget farligt avfall eller elavfall förekommer i det vanliga kärll- och säckavfallet.
- Förpacknings- och tidningsmaterial ska på sikt inte förekomma i kärll- och säckavfallet.
- Matavfall ska utsorteras så att energi och näring kan återvinnas.
- Den kommunala organisationen ska vara ett föredöme vad gäller sortering och återvinning av avfall.
- En utmaning är att nå resurseffektiva lösningar för

insamling och omhändertagande av avfall. För att nå stordriftsfördelar har Ovanåkers kommun sedan lång tid tillbaka ett samarbete med Bollnäs kommun via ett gemensamt renhållningsbolag. För att uppfylla bland annat målet om att energi och näring i utsorterat matavfall ska nyttiggöras kan ett utökat samarbete i regionen bli en viktig väg till framgång.

VI VILL...

- Att den grundläggande principen för avfallstrappan är en självklar utgångspunkt hos var och en.
- Att avfallshantering kommer in tidigt och blir en naturlig del i kommunens samhällsplanering.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Arbetar med information till invånare och företag gällande återbruk, återvinning och sortering av avfall.
- Arbetar förebyggande för att minska avfall genom att exempelvis främja återanvändning.
- Utvecklar system och metoder för ökat återbruk.
- Samverkar med andra kommuner och aktörer runt omhändertagande och nyttiggörande av olika avfallstyper.

Illustration: Paper Jam Reklambyrå

Mark- och vattenanvändning

Här beskrivs mål och riktlinjer för användning av mark och vatten och bebyggelseutveckling i kommunen. Kapitlet innehåller riktlinjer för användning av mark och vatten, kommunala intresseområden, teknisk försörjning, täkter, byggnadsminnen, naturreservat och riksintressen.

Stora delar av kommunen får oförändrad markanvändning. Inom tätorterna Alfta och Edsbyn finns strategiska kartor (se sidorna 28-29) som skall ligga till grund för kommande mer detaljerad planering.

Vidare ställningstaganden om lämplig markanvändning inom Alfta och Edsbyn görs i de fördjupade

tätortsplanerna för Alfta och Edsbyn. Vid fördjupad planläggning och andra prövningar om förändringar i mark- och vattenanvändning bör dessa vara förenliga med kommunens ställningstagande i översiktsplanen.

Teckenförklaring

Användning av mark och vatten

	Kommungräns
	Länsväg
	Sammanhållen bebyggelse och detaljplaner
	Jordbruksmark
	Vattenområde
	Skogsområde

Kommunala intresseområden

	Naturvård
	Friluftslivsområde
	Fritidsområde
	Kommunalt intresseområde vindkraft
	SOO-Stort opåverkat område
	Tätortsutveckling
	Känsliga landskapskaraktärer
	Flygplats
	Badplatser

Teknisk försörjning

	Stamnätledning
	Vattenkraftverk
	Avloppsreningsverk

	Verksamhetsområde avlopp
	Verksamhetsområde vatten
	Verksamhetsområde vatten och avlopp
	K43 Grundvattentillgång
	K44 Vattenskyddsområde
	K45 Övriga grundvattenförekomster

Natur – miljöbalken och naturvårdslagen

	Riksintresse Natura 2000 (4 kap 8 § MB)
	Riksintresse naturvård (3 kap 6 § MB)
	Riksintresse friluftsliv (3 kap 6 § MB)
	Naturreservat (7 kap 4 § MB)

Kultur – miljöbalken och kulturminneslagen

	Riksintresse kulturmiljövård (3 kap 6 § MB)
	Byggnadsminne

Övriga särskilda intressen

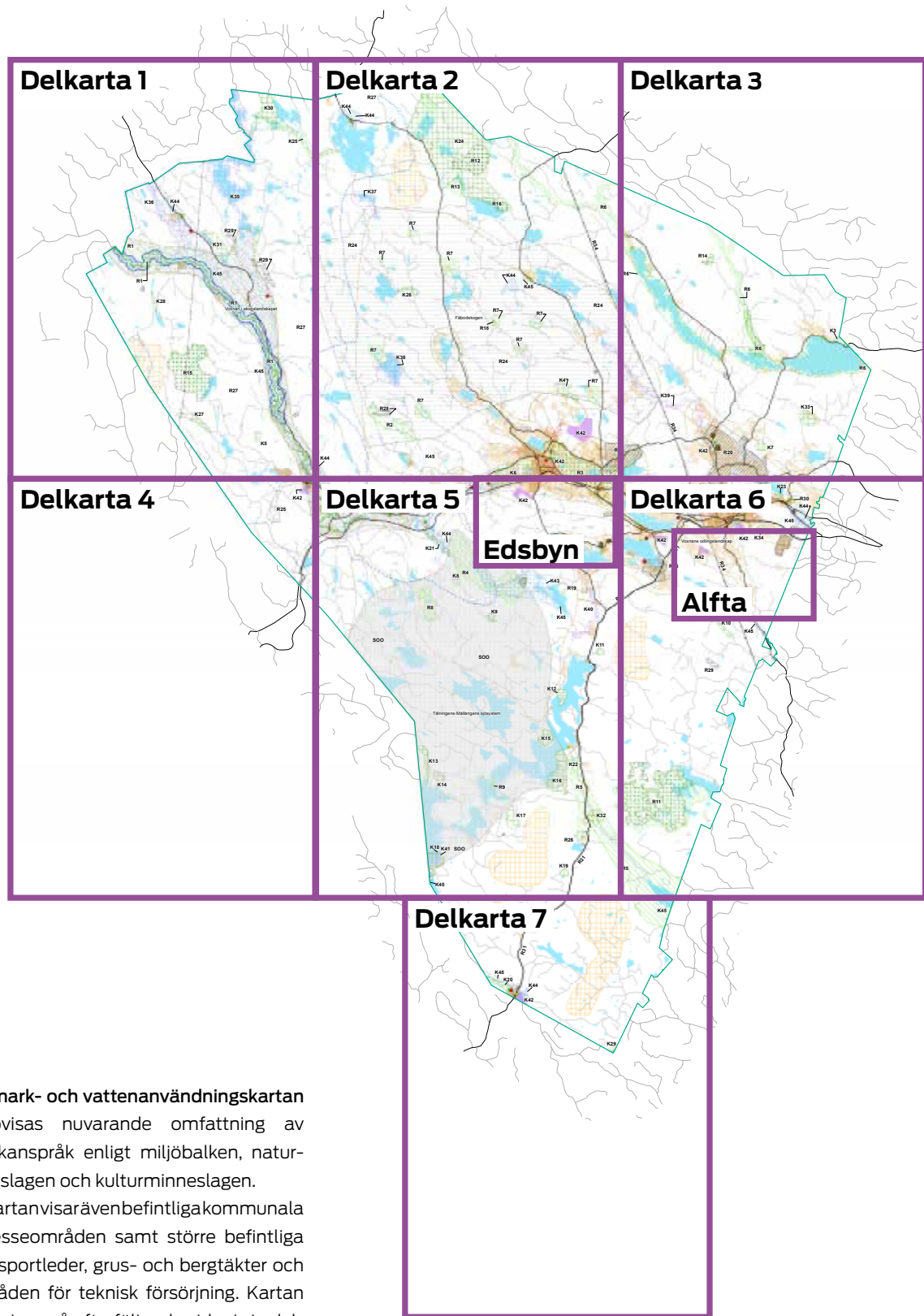
	R27 Riksintresse skyddade vattendrag (4 kap 6 § MB) Voxnan uppströms Vallhaga
	R28 Riksintesse mineral (3 kap 7 § MB) pågående gruvverksamhet
	R29 Riksintesse mineral (3 kap 7 § MB) ev. kommande gruvverksamhet
	R30 Riksintesse energiproduktion (3 kap 8 § MB) Kommande verksamhet (Utgår)
	R31 Riksintesse kommunikation (3 kap 8 § MB) Riksväg 50

Täkter

	Tillståndspliktiga grus- och bergtäkter
---	---

Strandskydd och bestämmelser

	Utvidgat strandskydd (7 kap 13 § MB)
	Områdesbestämmelser

På mark- och vattenanvändningskartan redovisas nuvarande omfattning av markanspråk enligt miljöbalken, naturvårdslagen och kulturminneslagen.

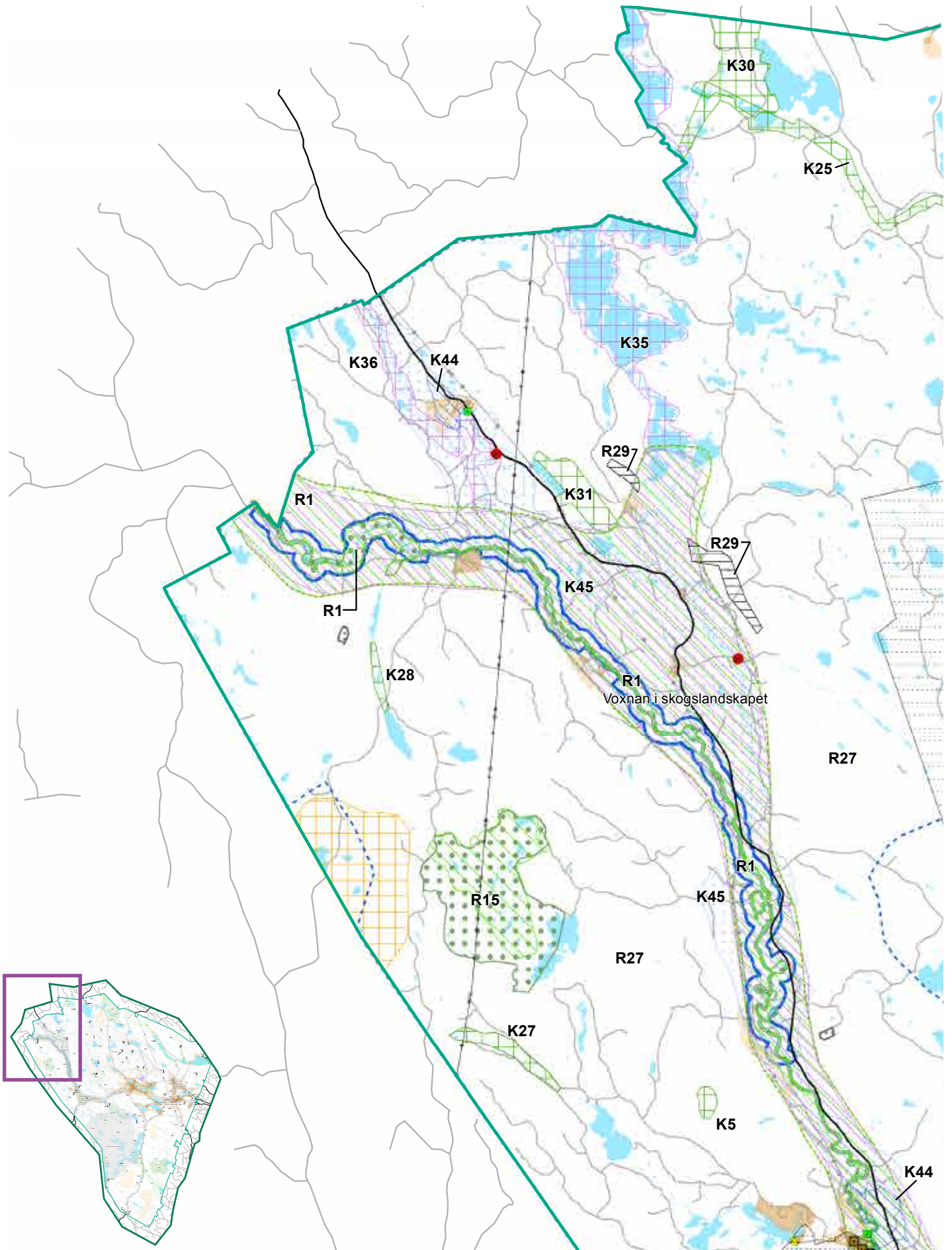
Kartan visar även befintliga kommunala intresseområden samt större befintliga transportleder, grus- och bergtäkter och områden för teknisk försörjning. Kartan redovisas på efterföljande sidor i sju delkartor enligt illustrationen intill.

Teckenförklaringen på föregående sida och skalstocken intill delkarta 1 gäller för alla delkartor.

Kartan finns även digitalt på:
www.ovanaker.se/framtid

0 5 10 20 Kilometer

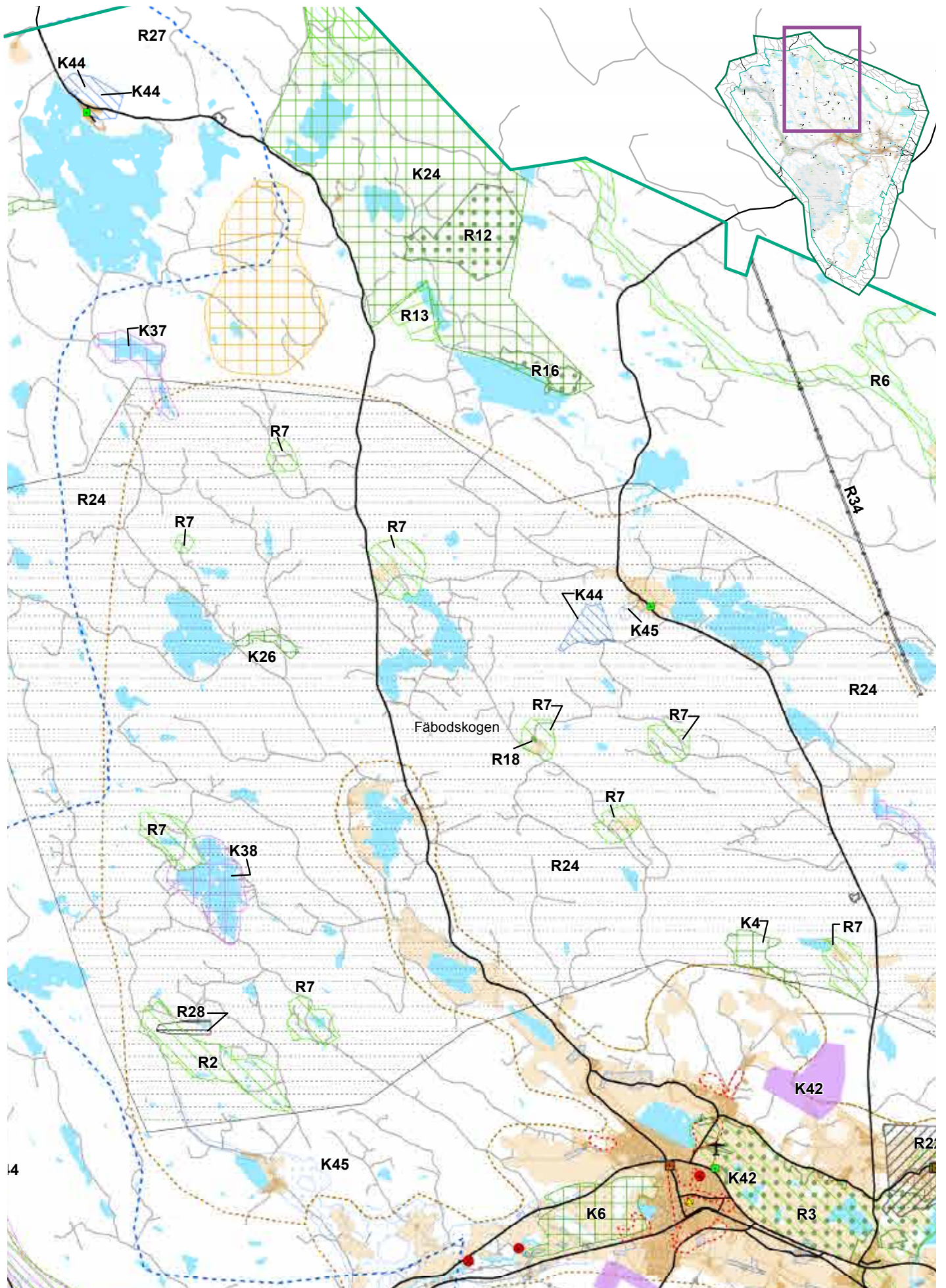

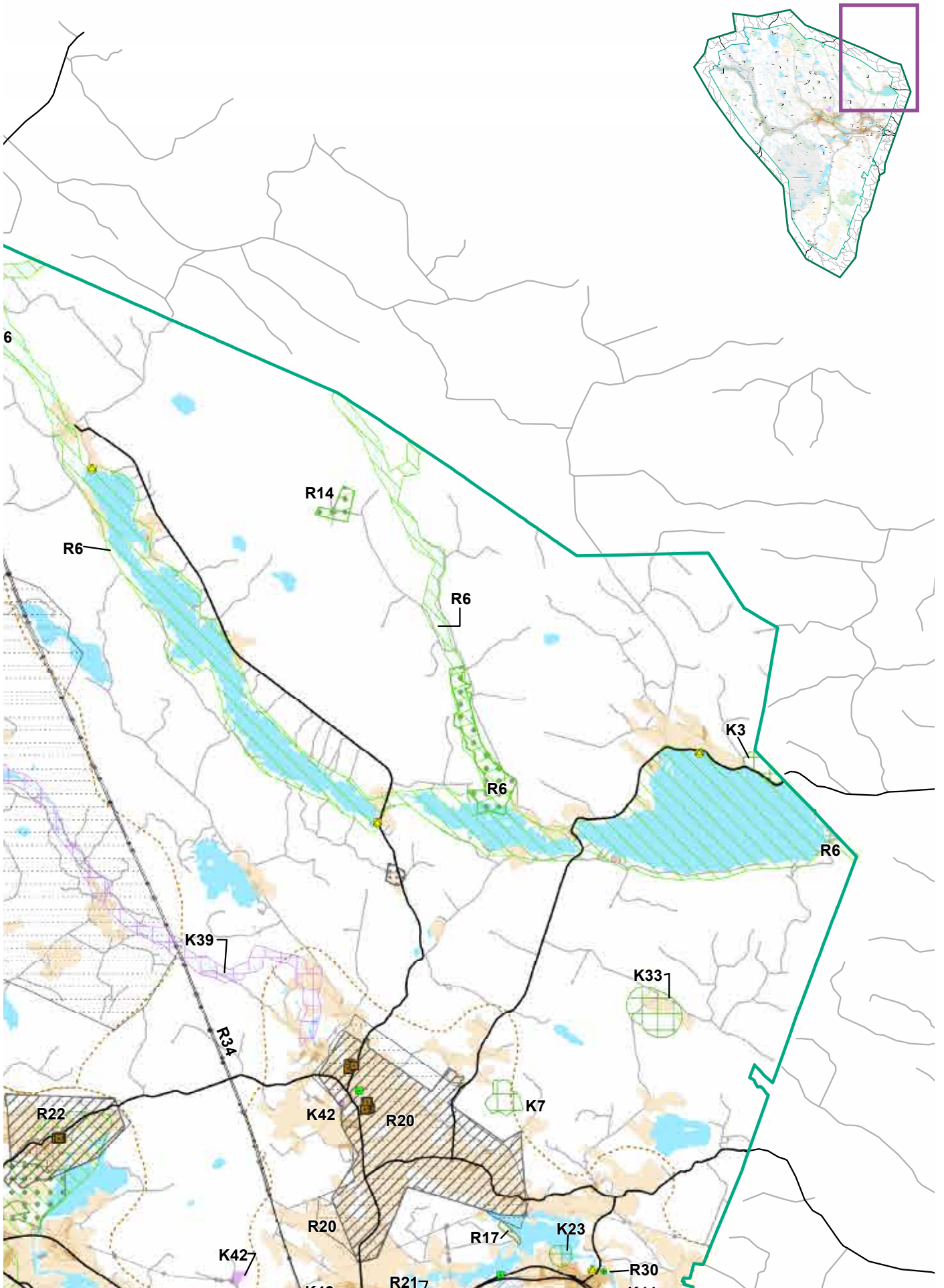
Delkarta 1

Skala 1:100 000 i A4-format
gäller alla delkartor

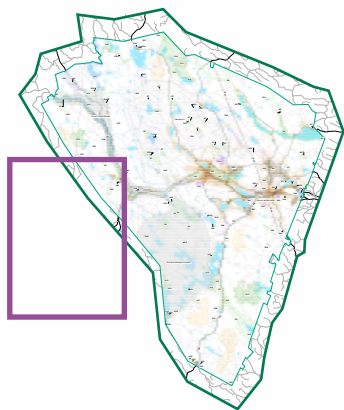

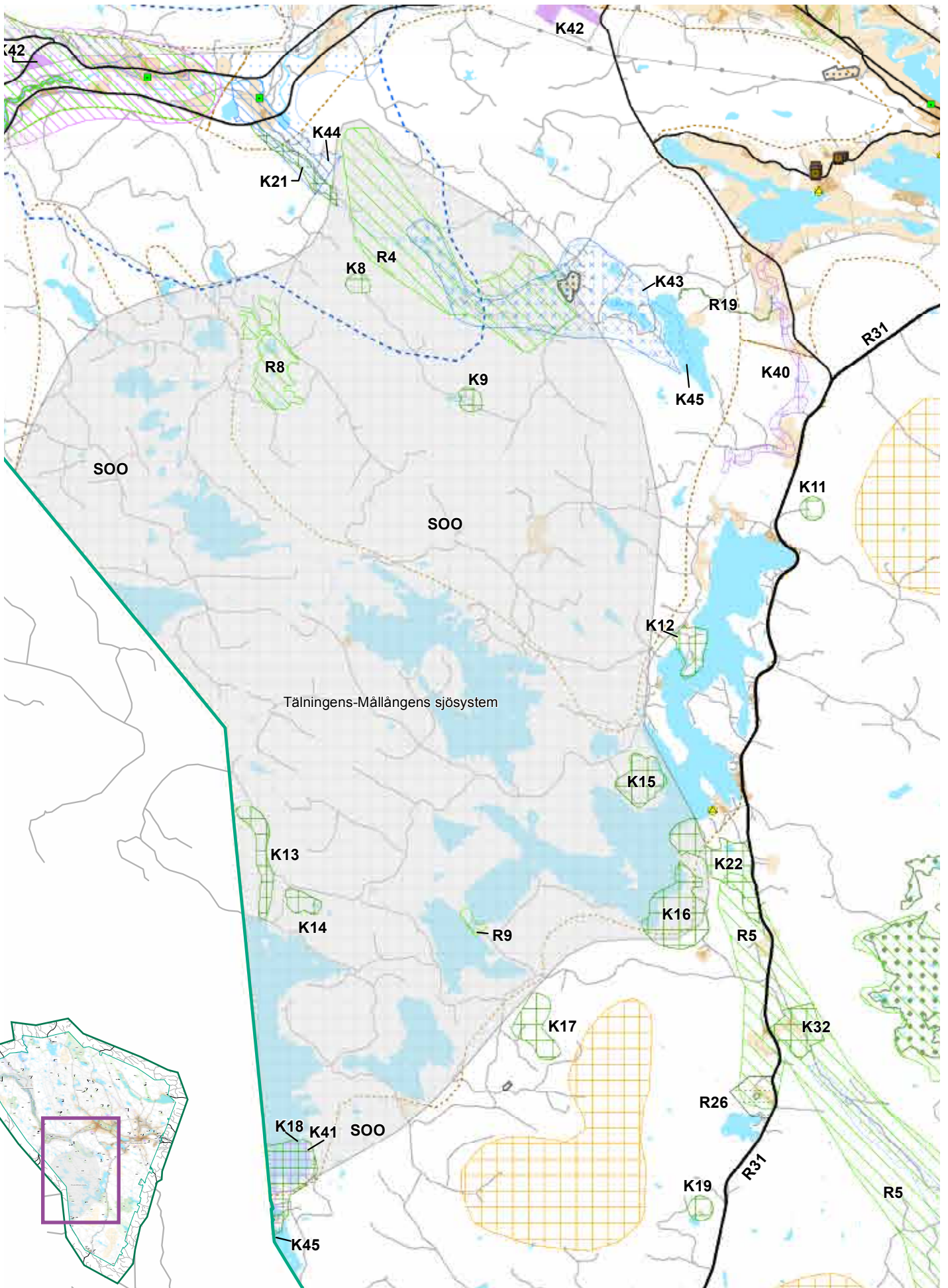

Delkarta 2

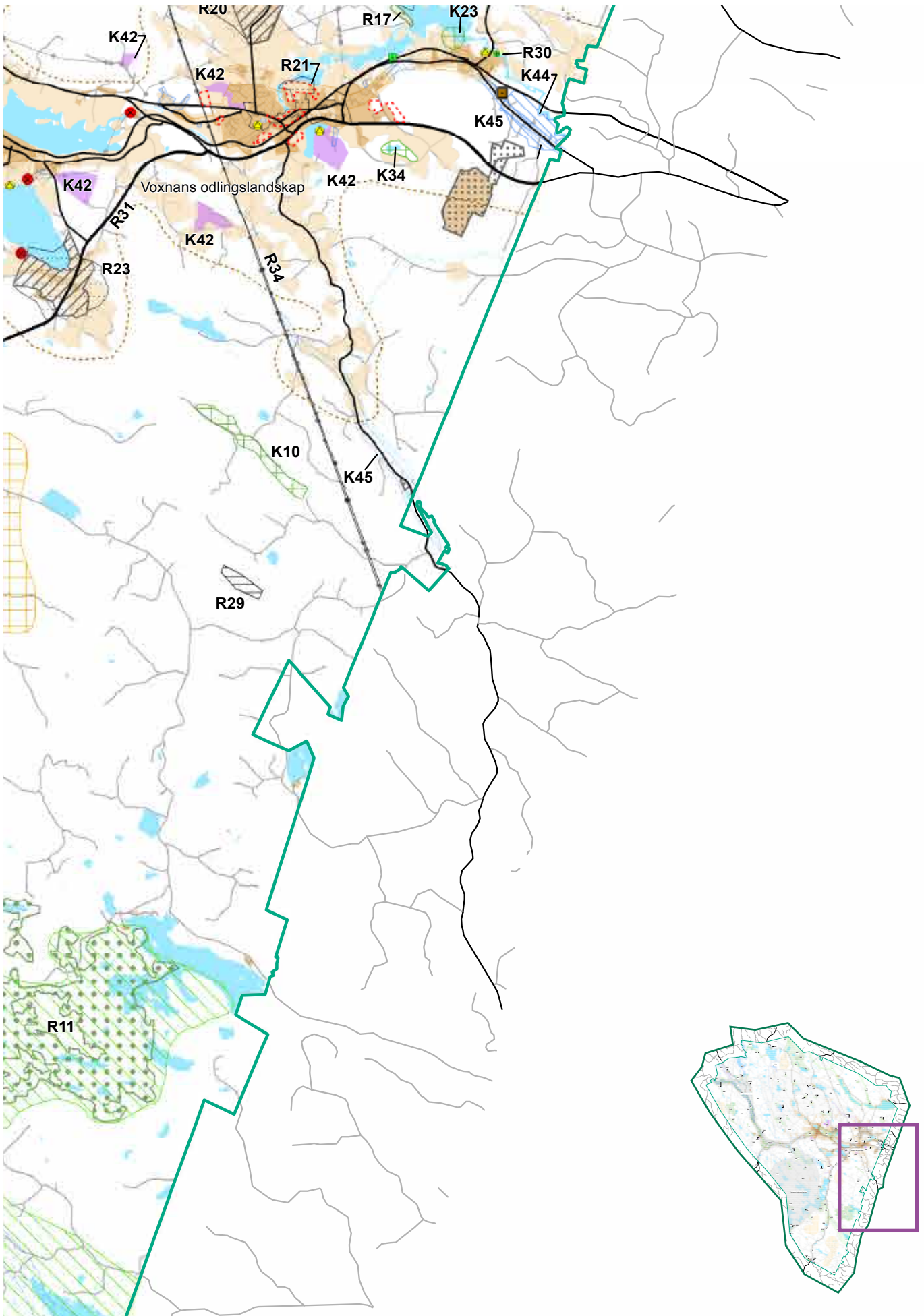

Delkarta 3

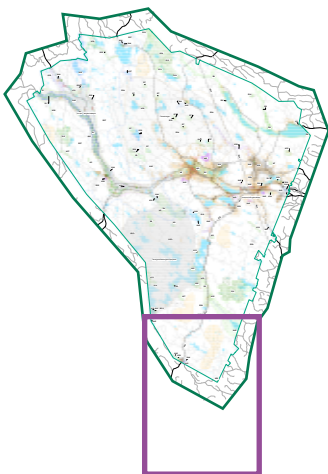
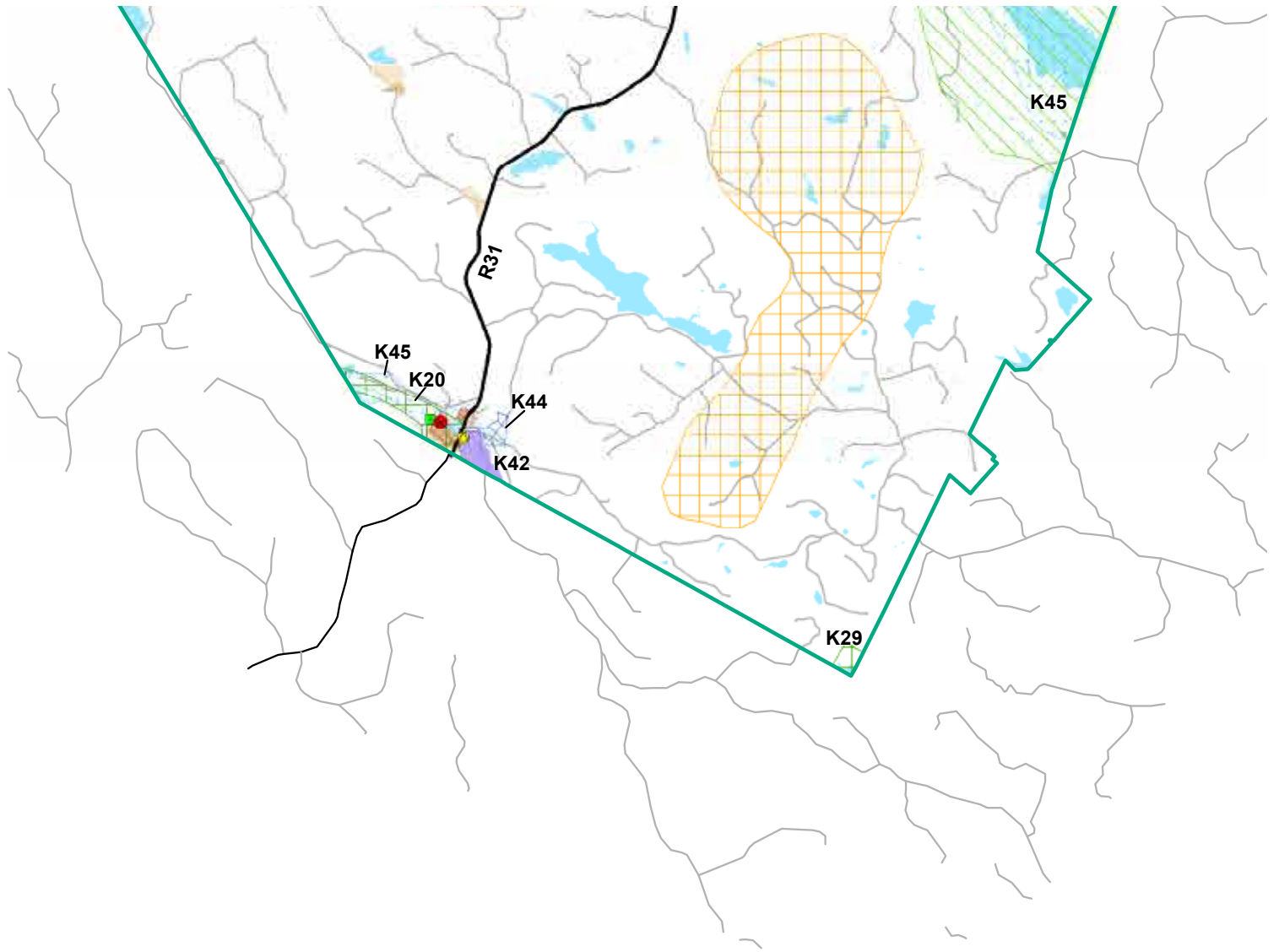

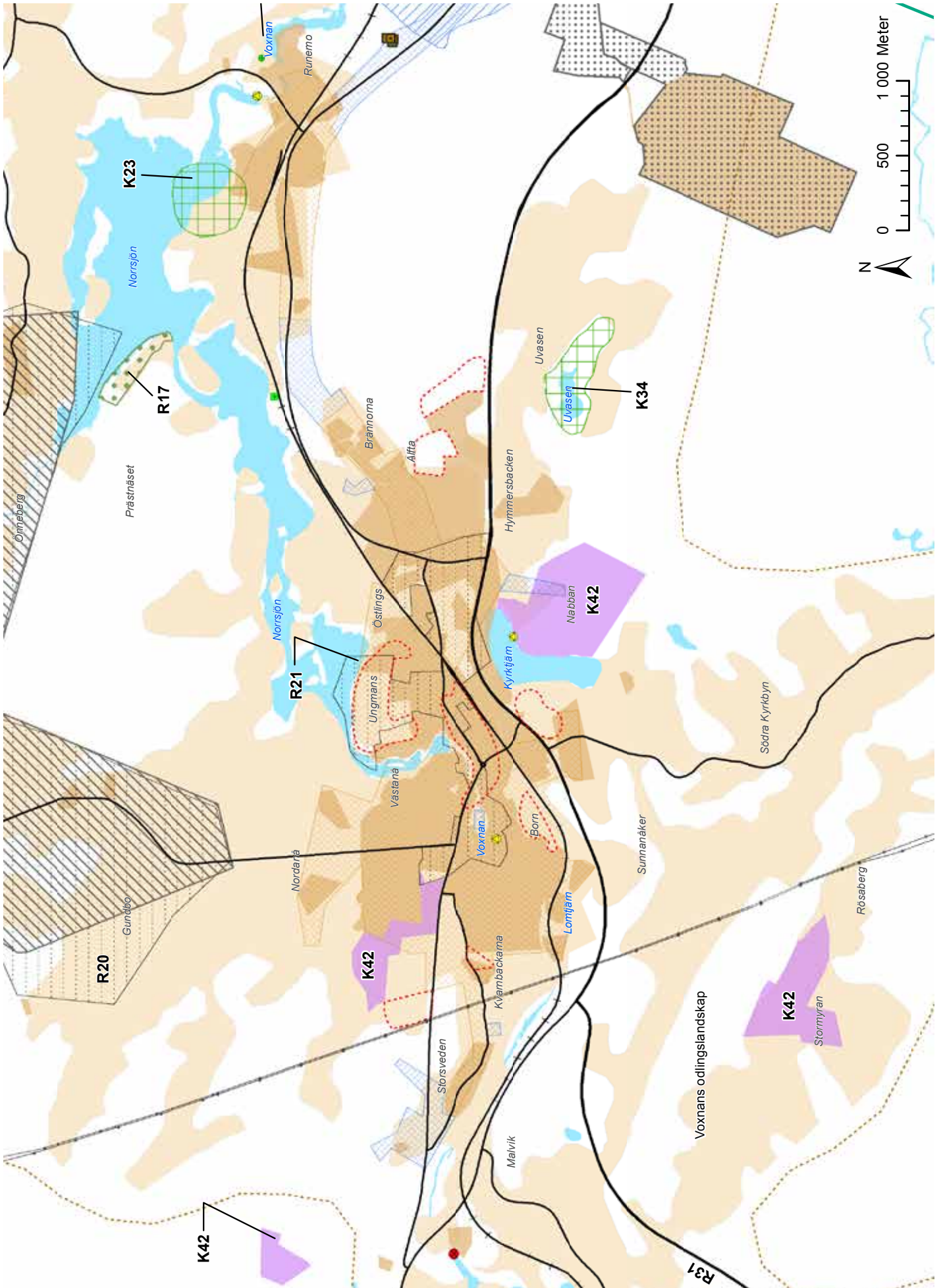
Delkarta 5

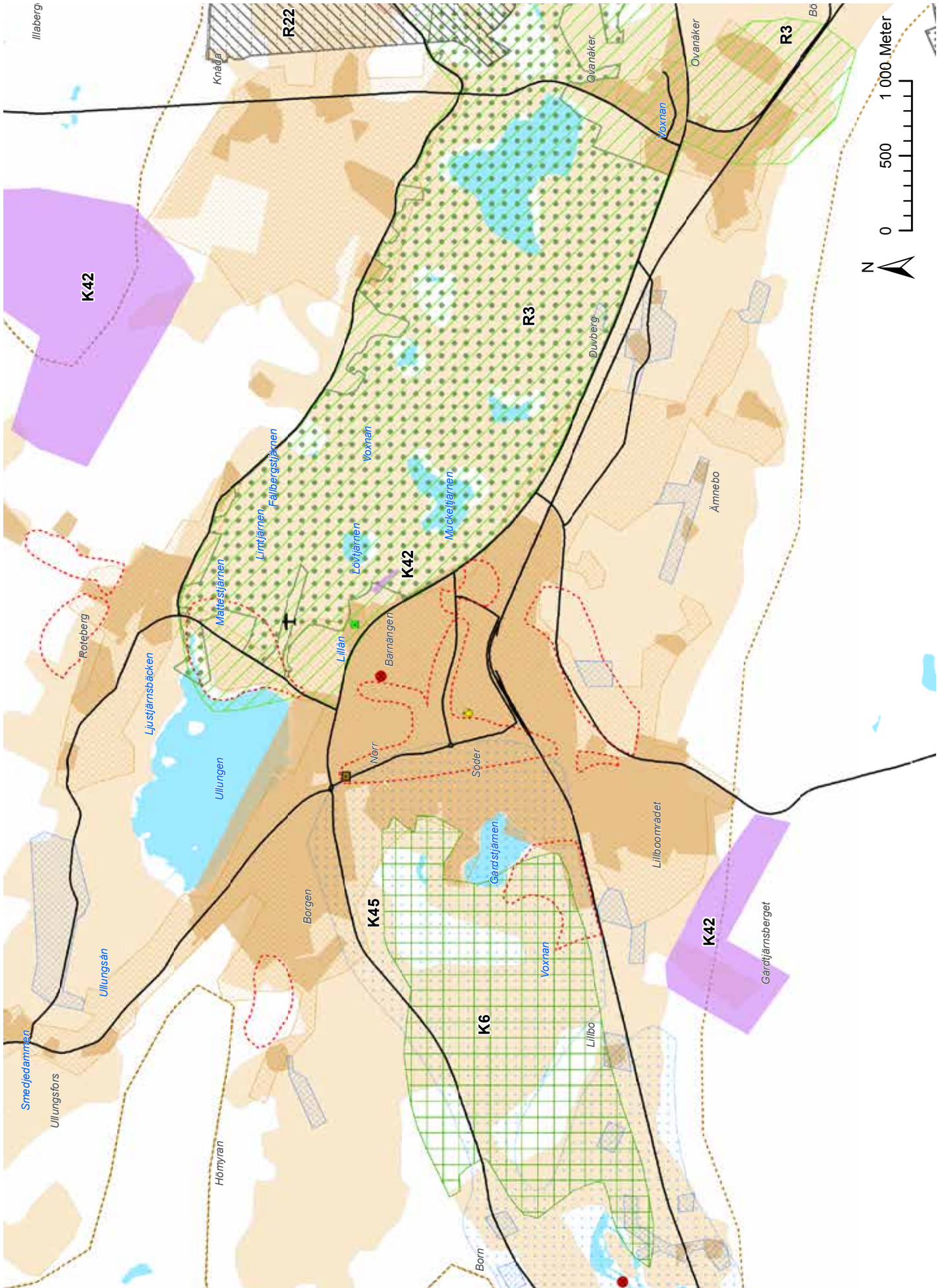

Delkarta 6

Delkarta 7

Edsbyn

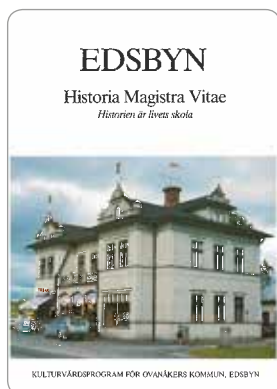
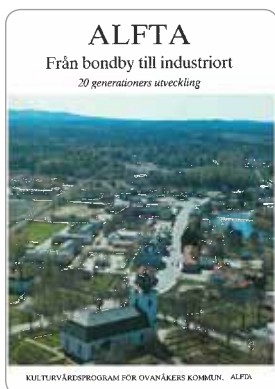
Generella riktlinjer för mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling

Riktlinjerna gäller för hela kommunens areal.

Mellankommunala frågor

Ovanåkers kommun har i mark- och vattenanvändningsfrågor anledning till nära samarbete med angränsande kommunerna Ljusdal, Bollnäs, Rättvik och Falun.

Riktlinje; Vid större etableringar, till exempel av vindkraft, eller vid förslag till annan markanvändning i gränsområden bör samverkan och samråd ske med grannkommuner om bedömningen är att etableringen eller förändringen kan påverka grannkommunerna. Vid förändringar som kan påverka världsarvet Hälsingegårdar negativt ska samråd ske med de kommuner som ingår i världsarvet.

Bebyggelse

Markanvändningskartan redovisar omfattning av tätortsutveckling, sammanhållen bebyggelse och områden med detaljplaner. Inom sammanhållen bebyggelse och detaljplanerade områden råder normal bygglovsplikt. I områden med detaljplaner ska planens syfte och planbestämmelserna tillämpas.

Riktlinje; Kommunen är positiv till en förtätning och utveckling av bebyggelseområden. Kommunens planeringsarbete kommer att koncentreras till förtätning och utökning av befintlig bebyggelse i Alfta och Edsbyn. Bebyggelseutveckling för verksamheter och industrier sker genom förtätning eller utökning av befintliga industriområden. Vid förfrågningar om avstyckningar av tomter och upprättande av enstaka bebyggelse ska kommunen vara tillmötesgående om marken är lämplig för ändamålet. Ny bebyggelse och kompletteringar får inte strida mot kommunens ställningstagande och all tillkommande ny bebyg-

gelse ska prövas med hänsyn till andra utpekade allmänna intressen och riktlinjer avseende kommunikationer, teknisk försörjning, riskhänsyn, service med mera. Inom Alfta och Edsbyn ska de strategiska kartorna ligga till grund för ny bebyggelse. Vid planering av ny och komplettering av bebyggelse kan detaljplaner behöva upprättas.

Områdesbestämmelser

Kartan visar områden som har antagna områdesbestämmelser, som främst används för att skydda kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, reglera storlek och omfattning av fritidshusbebyggelse eller för att förhindra olämpligt byggande. De används också för att minska eller öka kraven på när det behövs bygglov. Områdesbestämmelser finns inom tre riksintresseområden för kulturminnesvård, (se R20, R22 och R23). Riksintresseområdet har totalinventerats och områdesbestämmelser har antagits på grund av områdets höga kulturella värden.

Riktlinje; Inom områden där det finns antagna områdesbestämmelser skall de ligga till grund för bygglovsgivning och annan tillståndsprövning. För ny bebyggelse finns riktlinjer under respektive riksintresse.

Jordbruksmark

Markanvändningskartan redovisar nuvarande omfattning av åkermark och annan öppen mark utanför detaljplaner och sammanhållen bebyggelse. Öppen mark omfattas av områden med sparsam vegetation som till exempel betesmark, stränder, våtmarker, kalhygge med mera. Jordbruksmarken ska även i fortsättning i huvudsak användas för jordbruk där inget annat intresse anges. Jordbruksmark är av nationell betydelse. Jordbruksområdena består av mark, som har goda eller mycket goda förutsättningar för odling och bete. Jordbruksmarken utgör även en stor del av landskapets karaktär och kommunens särpräglade kulturlandskap framförallt i Voxnans dalgång. Inom flera av jordbruksområdena finns även höga kultur- och naturvärden.

Riktlinje; Större förändringar i markanvändningen är inte önskvärt. Inom jordbruksområden bör marken i första hand användas för jordbruk med tillhörande anläggningar och byggnader. En bedömning av markens lämplighet för jordbruk görs i varje enskild prövning.

Vid framtida bebyggelseutveckling bör jordbrukets intressen prioriteras. I närheten av och i anslutning till befintlig bebyggelse kan dock detta frångås då bristen på mark för exploatering och utveckling av befintlig bebyggelse inte kan ske på andra platser och då det tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse, till exempel bebyggelse- och näringslivsutveckling. Skälen för ett ianspråktagande av jordbruksmark i relation till andra alternativ ska därför beskrivas i planering och prövning.

Vattenområde

Markanvändningskartan redovisar sjöar och större vattendrag där strandskydd råder utanför detaljplan.

Vissa sjöar och vattendrag är utpekade i kommunens tematiska tillägg "landsbygdsutveckling i strandnära lägen LIS" och flera sjöar är av intresse för naturvården, friluftslivet och turismen. Många sjöar och vattendrag har gällande miljökvalitetsnormer som innebär att vattnets status och kvalitet inte får försämrats och i många fall behöver förbättras.

Riktlinje; Vattenområden ska i huvudsak vara allmänt tillgängliga enligt gällande lagstiftning där inget annat intresse anges. Inga förändringar av vattenområden planeras i nuläget. Ny bebyggelse och verksamheter prövas enligt plan- och bygglagen och annan tillämplig lagstiftning, LIS-planen samt enligt riktlinje för bebyggelse. Tillkomst av ny bebyggelse eller verksamhet samt annan förändrad mark- och vattenanvändning får inte försämra möjligheterna att uppnå gällande miljökvalitetsnorm för de vattenområden som kan komma att påverkas. Inom markområden som kommer att översvämmas vid bedömt 100-årsflöde ska ingen ny bebyggelse eller verksamheter tillåtas som kan riskera att lida stor ekonomisk skada vid översvämning. Bebyggelsen ska lokaliseras med god säkerhetsmarginal i höjd. Planering av annan ekonomisk verksamhet ska undvikas inom övriga översvämningsområden.

Skogsmark

Markanvändningskartan redovisar mark där skogsbruk dominerar och som inte omfattas av ett särskilt och/eller ett kommunalt intresse eller andra redovi-

sade markanspråk. Marken domineras av skog med inslag av småbruk och enstaka hus. Marken ska i huvudsak ha oförändrad markanvändning där inget annat anges.

Riktlinje; Skogsbruk är en näring av nationell betydelse. Vissa delar av skogsmarken är av intresse för naturvården, friluftslivet och kulturmiljön. Skogsbruket ska på dessa platser ta hänsyn till de utpekade områdena (se riktlinje för specifikt område). Någon större utbyggnad inom områdena är inte aktuell och förändring av markanvändningen är generellt restriktiv. Ny bebyggelse och verksamheter prövas enligt plan- och bygglagen och enligt riktlinje för bebyggelse samt under förutsättning att det inte strider mot utpekade intresseområden. Hänsyn ska även tas till befintlig bebyggelses karaktär samt topografi, vegetation och kulturlandskap.

Länsvägar

Markanvändningskartan redovisar befintliga länsvägar.

Riktlinje; Längs transportlederna ska gällande lagstiftning, riktlinjer och rekommendationer, avseende avstånd till bebyggelse, säkerhet, buller och vibrationer tillämpas. Längs allmänna vägar utanför detaljplan gäller bestämmelser i väglagen som innebär att tillstånd behövs för anslutning av enskild väg eller att ändra befintliga utfarer. Anslutning av utfarer till allmänna vägar bedöms med hänsyn till trafikintensitet, siktförhållanden med mera i varje enskilt fall. Byggnader, skyltar och andra anläggningar inom närområdet till vägområdena kan behöva tillstånd.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

... är en tematisk översiktsplan för kommunen. Planen är en viljeinriktning för kommunens framtida användning av strandområden med koppling till landsbygdsutveckling genom turism och bostäder och omfattar 19 markområden vid sjöar.

Foto: Marias of Sweden

Områdesvisa riktlinjer för mark- och vattenanvändning och bebyggelseutveckling

Riksintressen och särskilda intressen

Kapitlen redovisar de utpekade särskilda intressen som anses vara av nationell betydelse. Områden av riksintresse pekas ut av olika statliga aktörer. Syftet med att redovisa riksintressen som pekas ut av staten är att visa hur kommunen förhåller sig till riksintresset och hur de utpekade värdena ska säkerställas. Ytterliggare ett syfte är att tydliggöra de olika riksintressenas lagrum och vikt vid en eventuell prövning i domstol. Gemensamt gäller att dessa riksintressen väger särskilt tungt vid en avvägning mellan olika intressen.

Kommunen kan i översiktsplanen pröva ett riksintresse genom att antingen argumentera för att det ska tas bort eller avgränsas. Ovanåkers kommun anser bland annat att en del av riksintresset kulturmiljö för Alfta bör avgränsas enligt kommunens önskemål och att riksintresset för energiförsörjning vid Runemoströmmen bör aktualiseras av energimyndigheten. Vid en prövning av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken väger dessa tyngre än intresse enligt 3 kap miljö-

balken. Samma prövning görs även när ett kommunalt intresse ställs mot ett riksintresse.

Inom Ovanåkers kommun finns följande riksintressen och särskilda intressen:

- Riksintresse Natura 2000 (4 kap 8 § Miljöbalken).
- Riksintresse skyddande vattendrag (4 kap 6 § Miljöbalken).
- Riksintresse Naturvård (3 kap 6 § Miljöbalken).
- Riksintresse friluftsliv (3 kap 6 § Miljöbalken).
- Riksintesse kulturmiljö (3 kap 6 § Miljöbalken).
- Riksintesse mineral (3 kap 7 § Miljöbalken).
- Riksintesse energiproduktion (3 kap 8 § Miljöbalken) (Utgår).
- Riksintesse kommunikation (3 kap 8 § Miljöbalken).
- Naturresevat (7 kap 4 § Miljöbalken).
- Byggnadsminnen (3 kap Kulturminneslagen).

På mark- och vattenanvändningskartan redovisas inte intressen inom angränsande kommuner som är belägna nära eller i anslutning till Ovanåkers kommun. Dessa intressen redovisas i respektive kommuns översiktsplan.

Natur och fritid (miljöbalken)

En riksintressant naturmiljö är ett område med unika naturvärden för att bevara den biologiska mångfalden, men också landskapsbilden och för allas möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv. Ansvar för att skydda värdefull natur delas av stat och kommun. Områden som pekats ut som riksintresse för naturvård anses vara mest värdefulla ur ett nationellt perspektiv och ska representera huvuddragen i den svenska naturen. Område som är av riksintresse för friluftsliv ska ha stora friluftsvärden på grund av särskilda natur- och kulturkvaliteter, variationer i landskapet och god tillgänglighet för allmänheten.

Naturresevat bildas för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla natur- och livsmiljöer för skyddsvärda arter samt för att tillgodose behovet av friluftsliv. Geologiska intressanta områden kan på samma sätt skyddas som naturresevat. Natura 2000-områden är en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer. Majoriteten av Natura 2000-områdena är skyddade som nationalpark eller naturresevat.

R1 Voxnan

Området består av Voxnans västra del uppströms Vallhaga samt anslutande skogsmarker. Området eller delar av området är av riksintresse för naturvård, friluftsliv och Natura 2000. Inom riksintresset omfattar även Voxnans naturresevat älven och marken 10 m från stranden ned till Måndagsfallet samt ett utvidgat område vid Hylströmmen. Området ligger i sin helhet inom den känsliga landskapskaraktären "Voxnan i skogslandskapet". Voxnan är utpekad som "Värdefullt vatten" i "Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer – delmål 1, Levande sjöar och vattendrag". (Rapport 5666, mars 2007).

Området berörs delvis av grafitfyndigheter i Gropabo-Mattsmyra som är av riksintresse (R29). Voxnan är en betydelsefull del av det planerade biosfärområdet "Voxnadalen". Hela området ingår i Voxnan uppströms Vallhaga (R27), se kapitlet övriga särskilda intressen. Voxnan ingår i det europeiska nätverket för skyddad natur, "Natura 2000" - bevarande av livsmiljön samt vilda djur och växter. Området är med sina speciella värden en betydelsefull tillgång för kommunen.

***Riktlinje;** Områdets natur- och friluftsvärden ska bevaras. Därför tillåts inga exploateringar eller åtgärder som minskar dessa värden. Voxnans resurs för ett hållbart strömfiske och betydelsefulla värden för natur och friluftsliv ska dokumenteras och ges förutsättningar att utvecklas. Ny bebyggelse tillåts bara i anslutning till befintlig bebyggelse eller för friluftslivets behov. Skogsbruk inom området ska ta hänsyn till naturvärden. Konflikten med riksintresse mineral berörs senare i kapitlet. En detaljerad landskapsanalys bör tas fram för hela reservatssträckan och möjligheterna för att utvidga naturresevatet bör utredas för att bevara och utveckla områdets värden.*

R2 Östermyrorna- Kringeltjärnsområdet

Området är av riksintresse för naturvård och består av ett rikkärrkomplex med ovanligt växt- och insektsliv. Området ingår i den känsliga landskapskaraktären Fäbodskogen. Östermyrornas naturvärden och vattenbalans kan påverkas av gruvverksamheten, som bedrivs av Woxna Graphite AB, i anslutning till myrkomplexet. Gruvverksamheten bedrivs inom område som är riksintresse mineral.

***Riktlinje;** En översyn av riksintresset bör genomföras för att fastställa områdets nuvarande status och relation till riksintresse mineral. Exploateringen av gruvan ska ske med största möjliga hänsyn till naturvårds- och friluftslivsintressena.*

R3 Sässmanområdet

Området består av ett unikt jordbrukslandskap på ömse sidor av Voxnans meanderslingor mellan Ullungen och Vägnan. Hela området ingår i det känsliga landskapet "Voxnan i odlingslandskapet". Här finns även småsjöar och andra våtmarker med rikt växt- och djurliv. Sässman är en av Hälsinglands finaste fågellokalerna. I väster inom området finns flygfält, industrier och idrottsanläggningen ön. Områdets kulturhistoriska värden representeras framförallt av den rika förekomsten av lador.

Området är av riksintresse för naturvård och ingår i det europeiska nätverket för skyddad natur, "Natura 2000" – bevarande av vilda fåglar samt deras livsmiljöer (fågeldirektivet) och är ett samrådsområde enligt miljöbalken 12 kap 6 §. Under 2012–2014 gjordes en detaljerad landskapsanalys som belyser de jordbruks-, natur-, kultur-, rekreativa- och pedagogiska värdena i området. I Sässmanområdet finns ett stort antal olika arter, naturtyper och miljöer som är hotade eller missgynnade både nationellt och internationellt.

Riktlinje; Med sitt läge i nära anslutning till centralorten Edsbyn och gamla Landsvägen som följer Voxnans södra strand, så har området ett mycket stort värde för rekreation och nyttjas flitigt av allmänheten. Mot bakgrund av den ökade kunskap som presenteras i landskapsanalysen bör bevarandeplanen för Natura 2000-området revideras så att den även omfattar art- och habitatdirektivet. Det levande jordbrukslandskapet ska bevaras. Området bör kunna göras mer tillgängligt för det rörliga friluftslivet under förutsättning att det tas hänsyn till pågående jordbruksverksamhet och naturvärden. Ny bebyggelse prövas mycket restriktivt och inga ingrepp får medföra negativ inverkan på Sässmanområdets värden.

R4 Stenatjärnarna-Bornasenfältet

Området är av riksintresse för naturvård och ingår i kommunens stora opåverkade område SOO och till viss del i kommunens utpekade grundvattentillgång (K1). Stenatjärna-Bornasenfältet har population av minst 100 olika fågelarter, är ekologiskt känsligt och är även ett populärt utflyktsmål. Vissa av de naturhistoriska värdena har förstörts med nya skogsbilvägar.

Riktlinje; Då området är ekologiskt känsligt skall skogsbruket ta hänsyn till naturvården, nya skogsbilvägar bör inte tillkomma och grustäkter ska inte anläggas inom området. Områdets flora och fauna bör även dokumenteras och följas upp.

R5 Häsbodalen och Tulpans

Häsbodalen är av riksintresse för naturvård. Inom en mindre del finns ett riksintresse för Natura 2000, Tulpans. Området består av barrskog och har delvis vildmarkskaraktär och sträcker sig från Bollnäs kommun till Skålsjön och Tulpansgården. Häsbodalen och dess vattendrag har stora natur- och fiskevärden och innehåller en rik flora. Häsbodalen har stort geologiskt intresse. Området är även av stort intresse för friluftslivet.

Gården Tulpans Natura 2000 område (habitatdirektivet) utgörs av fodermarkens hackslått- och hagmark. Marken har hävdats kontinuerligt och är därför mycket artrik. Området är även riksintresse för kulturmiljövård.

Riktlinje; Hela området är ekologiskt särskilt känsligt. De särskilda värdena ska skyddas och skogs- och jordbruket ska ta hänsyn till naturvården. Längs Häsbodalen ska kantzoner sparas från påverkan av skogsbruket. Våtmarksdikning och skogsgödsling tillåts inte. Häsbodalen har även stora värden för friluftslivet och har tidigare föreslagits som riksintresse för friluftslivet.

Foto: Ovanåkers kommun

R6 Rossån, Långrösten, Lillrösten med Andån, Galven och Galvån

Området sträcker sig från Ljusdal via Rossån, Långrösten, Andån, Galven och Galvån till Bollnäs kommun. Hela området är av riksintresse för naturvården och utpekat som "värdefullt vatten" i "Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer – delmål 1, Levande sjöar och vattendrag. (Rapport 5666, mars 2007)".

Inom området finns även flera andra skydd. Andån är ett naturreservat och Natura 2000 område (habitat direktivet). Andån löper i en dalgång med rik biotopmosaik av myr, sumpskog, mindre fuktängspartier, stort lövinslag och stora mängder död ved och Galvån är av riksintresse för natura 2000 (habitatdirektivet) och naturvårdsområde. Runt Långrösten finns spridd fritidsbebyggelse och vid sjöns östra sida är vissa delar utpekade som LIS-område.

Rossåns källsjö Rossen ligger på gränsen mellan Ovanåker och Ljusdals kommuner. Rossen är en del av ett naturreservat "Klimparna" som är under bildande. Naturreservatet ligger i sin helhet inom Ljusdals kommun.

Riktlinje; Andåns betydelse som lekvattnet och reproduktionsområde för en naturlig stam av storvuxen öring i Galvsjön bör följas upp. Långröstens vattenkvalitet ska bevaras så att livsbetingelserna för fisk och vattenlevande djur och växter inte försämras. Inga åtgärder som riskerar att påverka vattenkvaliteten negativt får tillåtas.

Området från det blivande naturreservatet Rossen ned till Galvåns mynning i Ljusnan bör utifrån de samlade höga naturvärdena ses i ett helhetsperspektiv.

R7 Fäbodskogen

Ovanåkers kommun har länets bäst bevarade fäboddar. Vissa av fäbodarna brukas fortfarande för slåtter eller bete och hålls därigenom öppna. Området består av flera byar som är riksintresse för naturvård: Nybo, Våsbo, Morabo, Torp, Gräsbo, Bergsbo, Västbo, Loftsbö och Näverberg. Morabo är riksintresse för Natura 2000 (R18).

På många vallar finns både karaktäristiska byggnader och hägnader bevarade. Fäbodarna är ofta vackert belägna och omgivna av öppna ängsmarker. Hela området Fäbodskogen är av riksintresse för kulturmiljövärd. Som helhet är hela området av stort intresse för kulturminnesvården, landskapsbild, friluftslivet och för de höga biologiska värdena.

Riktlinje; För riksintresse för naturmiljö bör en inventering av de botaniska värdena utföras för att fastställa värden och föreslå skötselåtgärder. Arbetet är påbörjat och utförs inom ramen för biosfärskandidatsarbetet. Se även riktlinje för R24 Ovanåkers fäbodområde.

R8 Gåsatjärnsmyran

Myren är av riksintresse för naturvård och är ett våtmarkskomplex med sumpskog, soligent kärr, topogent kärr, källa och mosse.

Riktlinje; All verksamhet som kan skada våtmarkens värde som t.ex. dränering, dämning och torvtäkter tillåts inte. Avverkning av sumpskogen, holmarna och sumpskogarna bör inte förekomma.

R9 Mållängsstuga

Området är av riksintresse för naturvård. Området ligger på ett näs mellan två sjöar och består av ett odlingslandskap med art- och individrika växtsamhällen.

Riktlinje; Området är beroende av ett fortsatt jordbruk med åkerbruk, ängsbruk och skötsel av landskapselementen varför bebyggelse, anläggningar, skogsbruk eller andra åtgärder som kan påverka riksintressets värden negativt inte tillåts. De botaniska värdena inom området bör dokumenteras och följas upp.

R10 Bursjömyran

Myren är av riksintresse för naturvård. Myren är ett stort och varierat myrkomplex med öppet och rinnande vatten. Myren ligger inom Svea Skogs "Ekopark Grytaberg", se kommunala intresseområden. Floran i området är artrik och har ett lokalt fågelskyddsvärde. Området har stora botaniska och zoologiska kvaliteter, intressant morfologi och ligger i direkt anslutning

till det blivande naturreservatet "Klimparna" i Ljusdals kommun.

Riktlinje; Inom området ska skogsbruket ta hänsyn till naturvårdens intressen. Inga ytterligare dikningar eller andra åtgärder som kan komma att påverka vattenbalansen inom området bör tillåtas.

R11 Stormyran och Grannäsens myrar

Myrarna är av riksintresse för naturvård och är Natura 2000-område. De båda myrarna bildar ett stort komplex med tjärnar, bäckar, myrar och fastmarkspartier. Området har en helt opåverkad hydrologi och kan anses som ett vildmarksartat komplex med rikt natur- och fågelliv. Grannäsen är en förhållandevis grund sjö, omgiven av myr- och skogsmarker. Sjön ligger högt och har låg alkalinitet. Stormyran – Grannäsen är ett Natura 2000-område för art och habitat- och fågeldirektivet och omfattas av ett förordnande om samråd inför vissa arbetsföretag enligt 12 kap 6 § miljöbalken.

Riktlinje; Inom området ska skogsbruket ta hänsyn till naturvårdens intressen. Inga ytterligare dikningar eller andra åtgärder som kan komma att påverka vattenbalansen inom området bör tillåtas.

R12 Grytaberg

Området är riksintresse samt Natura 2000. Grytabergs sydliga brant består av en 100–150-årig barrblandskog med inslag av lövträd. Skogen är i stora delar orörd och innehåller grova torrakor och lågor efter grova tallar. Området har även en intressant brandhistorik från år 1295 till 1866. Flera sällsynta insekter, lavar, mossor och skogsvampar har påträffats. Området ligger inom den av Svea skog 2010 bildade Ekopark Grytaberg.

Riktlinje; Området är av intresse enligt både habitat- och fågeldirektivet varför skogsbruket ska ta hänsyn till naturvårdens intressen. Området bör i princip få ett skydd som motsvarar ett reservats förordnande.

R13 Bursjöberget

Bursjöberget är ett naturreservat som bildades 2006 med syfte att bevara de brandpåverkade naturskogarna på den östra delen av Bursjöberget. I området finns både gammal brandpräglad tallskog på en brant och mycket blockrik mark och lövrika barrskogar med inslag av örtvegetation. I branten finns gott om gamla tallar, tallar med brandljud, torrakor och högstubbar. I andra delar av området finns gamla träd, stort lövinslag och död ved. Området hyser flera rödlistade och krävande arter. Typiska arter och strukturer för dessa

skogstyper ska ha gynnsamt bevarandetilstånd. Området ligger i direkt anslutning till Ekopark Grytaberg.

Riktlinje; *Områdets föreskrifter enligt miljöbalken och skötselplanen ska följas.*

R14 Tunderåsen

Tunderåsen är ett naturreservat och Natura 2000-område (art- och habitatdirektivet). Området har produktiv granskog som förmodligen uppkommit efter dimensionsavverkning för ungefär 100 år sedan. Skogen har brunnit vid flera tillfällen. Nu finns stort inslag av död ved men också yngre delar. Områdets värde ligger främst i den unika sammansättningen av arter, framför allt av mossor och lavar knuta till gran och lövträd.

Riktlinje; *Områdets föreskrifter enligt miljöbalken och skötselplanen ska följas.*

R15 Ålkarstjärnarna

Området består av ett Natura 2000-område (art- och habitatdirektivet) och är under bildande av ett naturreservat. Golfersmyran som är en del av området är av riksintresse för naturvård. Området ligger cirka 330 meter över havet och bildar en mosaik av myrar, fastmark och tjärnar. Området ligger avskilt och är helt fritt från dikningar. Området har även en stor koncentration av sällsynta och skyddsvärda myrfåglar.

Riktlinje; *Områdets föreskrifter enligt miljöbalken och skötselplanen ska följas. Skogsbruket ska ta hänsyn till naturvårdens intressen. Att anlägga vägar, dika eller utföra åtgärder som kan påverka vattenbalansen negativt inom området tillåts inte.*

R16 Grytabergsbranten

Grytabergsbranten är ett Natura 2000-område (habitats- och fågeldirektivet). Området utgörs av en bitvis brant skogsbevärdad syd/sydvästsluttning. Områdets huvudsakliga värde utgörs av naturskogen med en stark lövandel, en rik flora och en rik fågelfauna. Området ligger inom den av Svea skog 2010 bildade Ekopark Grytaberg.

Riktlinje; *Området ingår i Ekopark Grytaberg. Området bör få ett skydd som i princip motsvarar ett reservatsförordnade. Områdets naturvärde ska bevaras, därför får inga åtgärder utföras inom området som påtagligt skadar områdets naturvärden.*

R17 Näsudden

Området är ett Natura 2000-område (art- och habitatdirektivet) och av Svenska Kyrkan utsett till stifts-

reservat. Naturen är en hävdad strandäng med en välutvecklad och artrik Ävjebroddvegetation. Näsudden är opåverkat och kan vara en Gävleborgs mest värdefulla sötvattenstrandängar.

Riktlinje; *Strandängen har ett högt naturvärde och ska bevaras. Ny bebyggelse ska inte tillåtas inom eller i anslutning till området. Andra åtgärder som kan skada naturvärdet tillåts inte.*

R18 Morabo

Området är ett Natura 2000-område (art- och habitatdirektivet). En gammal hackslåttermark vid Lövbergsvalen som sedan 1969 hävdats genom bete och dessförinnan slagits under lång tid utgör Natura 2000-området. Morabo fåbodar är även en del av riksintresset Ovanåkers fåbodar och riksintresse för naturvård.

Riktlinje; *Åtgärder eller byggnader som kan skada markens natur- och kulturvärde får inte utföras. Se även riktlinje för riksintresse Fåbodskogen och Riksintresse för naturvård.*

R19 Lillån

Ån är ett Natura 2000-område (art- och habitatdirektivet) som rinner genom ett varierat landskap från sjön Skalens utlopp till det ansluter till ån Flaxnan (se kommunala intresseområden). Lillån har ett av Gävleborgs läns mest värdefulla och tätaste bestånd av flodpärlmussla och är ett "Värdefullt vatten" enligt "Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer – delmål 1, Levande sjöar och vattendrag. (Rapport 5666, mars 2007)."

Riktlinje; *Skogsbruket och annan verksamhet får inte utföra några åtgärder som påverkar vattenkvaliteten eller vattenflöde negativt. En längre sträcka längs med åns lopp är frivilligt avsatt som hänsynsområde. En skyddszon bör även lämnas för resterande del av ån. Nödvändigheten av och lämplig form av områdesskydd bör utredas.*

Utvidgat strandskydd

Länsstyrelsen har föreslaget ett utökat strandskydd på 200 m för Voxnan ned till strax norr om Voxnabruk. Ovanåkers kommun är i huvudsak positiv till det utvidgade strandskyddet om det inte sker på bekostnad av nuvarande befintliga bebyggelse och friluftslivets förutsättningar att utvecklas. Ovanåkers kommun anser att det utvidgade strandskyddet inte ska omfatta byarna Södra och Norra Blommaberg.

Kultur (miljöbalken och kulturminneslagen)

En kulturmiljö av riksintresse är ett område där landskapet är så präglad av sin historia att kulturmiljön utgör en av platsens stora tillgångar. Riksintressen för kulturmiljövården är ett urval av miljöer som ska representera hela landets 10 000-åriga historia från stenålder till nutid. Under 2013 och 2014 har riksintresse kulturminnesvård inventerats och utretts av Länsstyrelsen Gävleborg och nya avgränsningar har tagits fram. Ovanåkers kommun står inte bakom alla förändringar. Vilket finns beskrivet i riktlinjerna för varje enskilt riksintresse.

R20 Byarna norr om Alfta (X500)

Området utgör ett av kärnområdena för stora Hälsingegårdar från 1800-talets mitt till sekelskiftet 1900. Världsarvet Hälsingegårdar representeras i Ovanåkers kommun av gårdarna Jon-Lars och Pallars. Förutom världsarvsgårdarna finns flera andra välbevarade Hälsingegårdar, byar i ursprungligt läge och ett öppet jordbrukslandskap.

Värdebärare i riksintresset är landskapets karaktär, Hälsingegårdarna och övrig bebyggelse. Landskapets karaktär ligger främst i den glesa bystrukturen och gårdar av lagaskiftets-karaktär med ett öppet och levande odlingslandskap. Hälsingegårdarna representeras främst av världsarvsgårdarna med sina stora mangårdsbyggnader. Övriga Hälsingegårdar har flera olika karaktärer och åldrar. De äldsta, gårdarna Löka och Näset, härstammar från 1800-talets början. Övriga Hälsingegårdar inom riksintresset representeras av utflyttade gårdar med panelarkitektur och stora ekonomibyggnader samt mindre typritade gårdar där bostadshusen och ladugården är sammanbyggda. Den värdebärande bebyggelsen i övrigt består av utavidsbebyggelse med torp, småbruk, hantverksgårdar, bostadshus och affärer, tätortsbebyggelse med blandande funktioner i Långheds bykärna och industrietableringar med koppling till jordbrukets utveckling från 1800-talets slut.

Riktlinje; Inom området finns antagna områdesbestämmelser enligt äldre avgränsning av riksintresset. Riksintresset totalinventerades vid tillfället för framtagandet av områdesbestämmelserna. Områdesbestämmelserna är juridiskt bindande och anger bestämmelser för befintlig bebyggelse. Hela området ska betraktas som särskilt värdefullt enligt plan- och bygglagen, vilket innebär att byggnader inte får försvanskas. Vid ny tillkommande bebyggelse ska påverkan på landskapsbilden, världsarvet och värdebärarna i rik-

sintresset särskilt beaktas. Kommunen anser att riksintresset bör omfattas av kommunens antagna områdesbestämmelser för byarna norr om Alfta och att området bör döpas till Byarna norr om Alfta. Motiveringen är att kommunen redan har gjort omfattande inventerings- och utvärderingsarbete för området.

Vidare har hela området inklusive dess landskap redan ett vägledade skydd i översiktsplanen i form av utpekandet av området som ett värdeområde och en känslig landskapskaraktär vilket bör utgöra ett vägledade skydd. I andra utpekade riksintressen för kulturmiljövård finns också stora Hälsingegårdar till exempel i Älvkarhed och Vängsbo. Detta gör namnet missvisande då Hälsingegårdar inte är unikt för just det utpekade riksintresset. Riksintresset bör följaktligen döpas om till "Byarna norr om Alfta".

R21 Alfta (X503)

Alfta är ett sockencentrum och stationssamhälle med välbevarade bebyggelsestrukturer och representativ bebyggelse från sina olika epoker.

Värdebärare i riksintresset är sockencentrumet och stationsområdet. Sockencentrumets värden är främst kyrkoområdet och kyrkbyn med bebyggelse från 1700- till början av 1900-talet i den östra delen av samhället med sockenkyrkan i ett dominerande läge, prästgården med dess öppna ytor och tillhörande odlingsmark i norr, kyrkskolan, gästgiveri och församlingshemmet. Andra värdebärare för sockencentrumet är Hälsingegården Ersk-Danils, Komministergården, Västanå skola, och f.d. barnmorskebostaden. Stationsområdets värden utgörs av tomtstrukturen längs Långgatan och Stationsgatan med flera påkostade affärs- och bostadshus, stationsområdets byggnader och Knaggatorget som binder ihop bebyggelsen på båda sidorna älvarna. Längs Långgatans västra del ligger Forsparken som är en välbevarad folkpark och Västanå med torp, hantverks- och handelsgårdar och bostadshus från 1800- till 1900-talets början.

Riktlinje; Området är av riksintresse för kulturmiljö och bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla, vilket innebär att byggnaderna inte får försvanskas. Området norr om prästgården är av intresse för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. Det utpekade området är ett av få större områden där en exploatering skulle kunna ske i anslutning till befintlig bebyggelse och utanför områden som är utsatta för exempelvis översvämning med mera.

Inom det utpekade riksintresset samt inom andra riksintressen finns redan stora sammanhängande od-

lingslandskap representerade. Riksintresset bör därför inte omfattas av odlingslandskapet norr om prästgården. De två allmänna intressena om bevarande och exploatering ställs mot varandra i en kommande planprocess. Inom de delar av riksintresset som inte omfattas av detaljplan eller områdesbestämmelser bör sådana upprättas.

R22 Vängsbo (X567)

Vängsbo är ett resultat av jordbrukets och den tidiga industrins utveckling under 1700- och 1800-talet. Vängsbo karaktäriseras främst av topografin och den utspridda bebyggelsen som inte nämnvärt har påverkats av skiftena. Inom riksintresseområdet finns byggnadsminnet Nygårds. Värdebärare i riksintresset är landskapets struktur, Hälsingegårdar och övrig bebyggelse. Landskapets värden utgörs främst av bebyggelsens struktur med gårdar glest placerade i höjdlägen med flera siktlinjer och odlingslandskapet kring gårdarna samt det äldre vägnätet och bykärnan med en mindre centrumbildning. Hälsingegårdarnas värden utgörs av mangårdsbyggnader och bostadshus från 1850- till 1900-talets början. Flera stora typitade ladugårdskomplex och tegelladugårdar från tidigt 1900-tal och mindre häbren och bodar.

Den övriga värdebärande bebyggelsen är vattenverken i Rönmyrsbäcken och bebyggelsen med äldre torp, småbruk och avstyckade eller utflyttade Hälsingegårdar.

Riktlinje; Området är av riksintresse för kulturmiljö och bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt plan- och bygglagen, vilket innebär att byggnaderna inte får förvanskas. Inom området finns antagna områdesbestämmelser enligt äldre avgränsning av riksintresset. Riksintresset totalinventerades vid tillfället för framtagandet av områdesbestämmelserna. Områdesbestämmelserna är juridiskt bindande och anger bestämmelser för befintlig bebyggelse. Området är även ett av värdeområdena inom den känsliga landskapskaraktären "Voxnan i odlingslandskapet".

Delar av riksintresset berörs också av Sässmanområdet (R3). Vid ny bebyggelse ska påverkan på landskapsbilden och kulturmiljövärdena på platsen särskilt beaktas. Riksintresset följer i stora delar Ovanåkers kommuns förslag. Länsstyrelsen hävdar att odlingslandskapet inte täcks in med kommunens föreslagna gräns i antagna områdesbestämmelser med tillhörande inventeringsarbete. Bedömningen från kommunen är likväl att områdesbestämmelsens gräns fångar in odlingslandskapet i tillräcklig omfattning.

R23 Älvkarhed (X501)

Älvkarhed utgörs av en jordbruksby och bebyggelsemiljöer som tydligt samspelar med varandra och visar en hälsingebys utveckling. Värdebärande är landskapets karaktär, hälsingegårdar och utanvidsbebyggelse. Landskapets värdebärare är det öppna odlingslandskapet, bykärnasstruktursomradby på årsyngen längs den gamla vägen mot Dalarna. Hälsingegårdarna har framförallt ett välbevarat månghussystem från sekelskiftet med tillhörande ekonomibygnader och ängslador från samma tid. Utanför byn finns ett utanvidsområde med en karaktäristisk blandad bebyggelse och en kraftverksstation.

Riktlinje; Området är av riksintresse för kulturmiljö och bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt plan- och bygglagen, vilket innebär att byggnaderna inte får förvanskas. Området är även ett av värdeområdena inom den känsliga landskapskaraktären "Voxnan i odlingslandskapet". Inom området finns antagna områdesbestämmelser enligt äldre avgränsning av riksintresset. Riksintresset totalinventerades vid tillfället för framtagandet av områdesbestämmelserna. Områdesbestämmelserna är juridiskt bindande och anger bindande bestämmelser för befintlig bebyggelse. Vid ny bebyggelse ska påverkan på landskapsbilden och kulturmiljövärdena på platsen särskilt beaktas.

Kommunen anser att riksintresset ska omfattas av kommunens antagna områdesbestämmelser. Ovanåkers kommun ser inga skäl till att utöka området med utanvidsbebyggelse eller odlingslandskapet med hänvisning till kommunens utförda inventeringsarbete samt områdesbestämmelser.

R24 Ovanåkers fäbodområde (X559)

Ovanåker har länets bäst bevarade fäbodan. De flesta fäbodorna är från 1700-talet fram till 1900-talets början med tillhörande betes- och åkermarker. Fäbodområdena tillsammans med den omgivande skogen med sina stigar, vägar mellan fäbodorna och byarna, gränsmarkeringar samt rester av betespåverkan bildar en intressant helhet som även är unik nationellt.

Värdebärare för området utgörs främst av kärnområdena Gräsbo, Torpet, Våsbo och Morabo. För samtliga kärnområden är bebyggelsen från 1800-talets mitt till början 1900-talet med många timrade ekonomibygnader. I kärnområdenas landskap finns flera landskapliga värden i form av hävdade odlings- och betesmarker med en artrik flora, vårdträd och bevarande ängslador samt flera lämningar av till exempel

odlingsrösen, husgrunder och andra lämningar. Utanför kärnområdena finns flera värdebärande byggnader, odlings- och betesmarker, fåbodstigar och vägar som binder ihop fåbodarna kopplade till fåbodriften.

Riktlinje; Hela området är av stort intresse för kulturminnes- och naturvärden, landskapsbilden och friluftslivet och ska därför skyddas från större fysiska ingrepp och marken ska brukas så att de ekologiska och kulturhistoriska värdena värnas. Det är mycket viktigt att byggnaderna vårdas och att de öppna markerna vårdas så att de inte växer igen.

Inom hela riksintresseområdet finns det utpekade känsliga landskapskaraktären "Fåbodskogen". Skogsbruket bör ta hänsyn till hela områdets värden och de utpekade bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt plan- och bygglagen, vilket innebär att byggnaderna inte får förvanskas. Nya byggnader som inte behövs för fåbodriften bör inte tillåtas inom kärnområdena. Flera av fåbodvallarna är även av riksintresse för naturvård och är Natura 2000-områden på grund av sina höga biologiska värden.

För att skydda de värdebärande delarna av riksintresset bör ytterligare fördjupade undersökningar utföras till exempel byggnads- och områdesinventeringar, som kan ligga till grund för planläggning och bygglov. Till exempel kan områdesbestämmelser upprättas.

R25 Voxna bruk (X580)

Voxnabruk anlades på 1720-talet. Brukets läge valdes med hänsyn till den närbelägna järnmalmshandlingen men också med tanke på tillgången på kolningsbar skog. Gruv- och bruksmiljön visar en obruten produktionskedja från järnmalm till färdig produkt. Värdebärande för områdena Gymåsbergets gruvmiljö, övre Hammaren och nedre Hammaren. På Gymåsberget finns bevarade slagghögar, malmupplag, gruvhålet, gruvgården med odlingsytor och vägen mellan gruvan och bruket. Vid övre Hammaren finns hyttanläggning, hammarruin, damm och bostadsbebyggelse. Vid nedre Hammaren ligger byggnadsminnet Voxna herrgård i dominerande läge, verksamhetsområdet med dammanläggning och byggnader av brukskaraktär, förvaltningsområde med bruksgård och magasin. Här finns också en kyrka.

Riktlinje; Området är av riksintresse för kulturmiljö och utpekade bebyggelsemiljöer ska betraktas som särskilt värdefulla enligt plan- och bygglagen, vilket innebär att byggnaderna inte får förvanskas. Inom riksintresseområdet finns två byggnadsminnen, herrgården och stångjärnsmedjan som är skyddade enligt kultur-

minneslagen. Vissa delar av riksintresset har bindande skydd mot förvanskning i detaljplan. De övriga bebyggda delarna betecknas som samlad bebyggelse vilket innebär att byggnader kräver bygglov. För att skydda de övriga värdebärande delarna av riksintresset bör ytterligare fördjupade undersökningar utföras till exempel byggnads- och områdesinventeringar, som kan ligga till grund för planläggning och bygglov. Till exempel kan områdesbestämmelser upprättas.

R26 Skålsjön (X505)

Skålsjön består av tre före detta finnkolonatsgårdar Tulpan, Mickels och Stampen. Gårdarna härstammar från 1800-talets mitt till början 1900-talet. En del av området omfattas av riksintresse Natura 2000. Värdebärande för området är landskapet och bebyggelsen.

Landskapet och dess struktur utgörs av gårdarna i höjdläge med det öppna odlingslandskapet med ängs-, betesmarker och ängslador. Bebyggelsen utgörs av Hälsingegårdskaraktär med bevarande äldre ekonomibyggnader och ladugårdar.

Riktlinje; Området är av riksintresse för kulturmiljö- och naturvärden. Bebyggelsemiljöerna ska betraktas som särskilt värdefulla enligt plan- och bygglagen. Vilket innebär att byggnaderna inte får förvanskas. För att skydda riksintresset juridiskt bör ytterligare fördjupade undersökningar utföras till exempel byggnads- och områdesinventeringar, som kan ligga till grund för planläggning och bygglov. Till exempel kan områdesbestämmelser upprättas.

Byggnadsminnen

Byggnadsminnen omfattas av kulturminneslagen. Bestämmelserna om skydd för byggnadsminnen är individuellt utformade vad gäller omfattning och detaljeringsgrad. Fastighetsägaren eller byggherren är ansvarig för att kulturminneslagen följs. Hos Länsstyrelsen kan fastighetsägaren få information om hur skyddet är utformat för varje byggnadsminne.

Ovanåkers kommun har nio stycken fastigheter med utpekade byggnader som är byggnadsminnen. Vissa är skyddade som världsarv och genom juridiskt bindande områdesbestämmelser.

- Njupan 1:1 Voxans smedja, järnhantering.
- Norra Edsbyn 37:2 Handelshus.
- Alfta Kyrkby 6:3 Bångagården.
- Njupan 1:162 Voxna herrgård, Bruksherrgård.
- Långhed 4:11 Jon-Lars, Bondgård – världsarv, områdesbestämmelser.

- Långhed 12:5 Pallars, bondgård– världsarv, områdesbestämmelser.
- Väingsbo 1:15 Nygårds, bondgård – områdesbestämmelser.
- Grängsbo 9:15 Skommars, bondgård – områdesbestämmelser.
- Grängsbo – 9:3 Tutabo – områdesbestämmelser.

Riktlinje; Enligt plan- och bygglagen är det förbjudet att förvanska särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Vid förändringar i anslutning till byggnadsminnet ska byggnadernas särart och karaktärsart utredas och tillvaratas vid ändring av markanvändningen och/eller underhåll. Förändringar som riskerar att, eller väsentligt påverkar byggnadsminnet negativt, ska inte tillåtas.

Övriga särskilda intressen

Dessa är riksintresseanspråk, det vill säga riksintresseskyddade vattendrag, riksintresse mineral, riksintesse energiproduktion och riksintesse kommunikation. Kartan visar inte riksintressen för totalförsvaret då dessa som finns inom kommunen inte kan redovisas öppet av sekretesskäl. Under kapitlet säkerhet finns riktlinjer för totalförsvarets intressen.

R27 Riksintesse skyddade vattendrag (4 kap 6 § Miljöbalken) – Voxnan uppströms Vallhaga

Voxnans vattenområde är upptaget i miljöbalkens 4 kap 6 § (riksintesse skyddade vattendrag). Området omfattar Voxnan inklusive käll- och biflöden uppströms kraftstationen Vallhaga. Inom området finns även riksintesse Natura 2000, naturvård och friluftsliv samt ett naturreservat (R1).

Riktlinje; Enligt lagen får ingen vattenkraft, vattenreglering eller vattenöverföring för kraftändamål utföras inom det angivna området. Bestämmelsen gäller inte för vattenföretag som förorsakar obetydlig miljöpåverkan. Exploateringar och andra ingrepp inom området får ske om skyddet av vattenområdet inte möter något hinder och om det sker på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Se även R1.

R28 Riksintesse mineral (3 kap 7 § Miljöbalken) – pågående gruvverksamhet

Inom riksintresset bedriver Woxna Graphite sedan 1992 gruvverksamhet för brytning av grafit. Verksamheten har tillstånd enligt miljöbalken att bryta och bearbeta 100 000 ton malm per år vid Kringelgruvan. Malmen beräknades när gruvverksamheten startade att räcka i 20 år. Verksamheten låg nere under en längre tid och återupptogs 2012. Söder och öster om,

och delvis överlappande gruvområdet ligger Östermyrorna (R2), som är klassad som riksintesse för naturvård.

Riktlinje; Ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdriftens utveckling ska inte tillåtas. Gruvdriftens miljöpåverkan kontrolleras i ett fastställt kontrollprogram som bland annat innehåller kontroll av grundvattennivåer och botanisk uppföljning av myrområdet samt provtagning av vatten och bottenfauna i Älmån. En eventuell utökning av verksamheten vid gruvan ska prövas enligt gällande miljölagstiftning.

R29 Riksintesse mineral (3 kap 7 § Miljöbalken) – kommande gruvverksamhet

Inom tre stycken områden, Gropabo, Mattsmyra och Månsberget, har Woxna Graphite AB en bearbetningskoncession för grafitbrytning. Områdena är av riksintesse för mineral.

Bearbetningskoncessionen möjliggör en långsiktig planering av gruvverksamheten för företaget. Vid den sydöstra delen av Gropabo och den nordvästra delen av Mattsmyra överlappar Voxnans riksintesse för naturvård och friluftsliv (R1) fyndigheten. Inga riksintessekonflikter eller andra motstående intressen finns vid Månsberget.

Riktlinje; Ny bebyggelse eller andra åtgärder som hindrar gruvdriftens utveckling ska inte tillåtas. Den planerade brytningen vid Mattsmyra och Gropabo kan komma i konflikt med riksintresset för naturvård och friluftsliv (R1). Brytningen av grafit ska tillståndsprövas enligt miljöbalken. Tillståndsansökan ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

Detta material ska bland annat visa hur riksintressen för naturvård och friluftsliv påverkas och vilka effekter som uppstår på andra miljö- och naturintressen och av transporter till och från de olika områdena. Kommunen är positiv till fortsatt gruvdrift. Den fortsatta gruvdriften ska emellertid ske med största möjliga hänsyn till naturvårds- och friluftslivsintressen.

R30 Riksintesse energiproduktion (3 kap 8 § Miljöbalken)

En vattenkraftutbyggnad öster om Runemo i Voxnan ingår i riksdagens vattenkraftplan från 1990-talet. Mark- och vattenområden som ingår i denna plan ska behandlas som riksintesse. Älvsträckan har förnämliga ädelfiskevatten, bland annat av harr. 1998 angav länsstyrelsens granskningsyttrande till den förra antagna översiktsplanen att; "vattenkraftutvinning

som riksintresse i Voxnan vid Runemo enligt riksdagens vattenkraftplan kvarstår. Länsstyrelsens styrelse ansåg dock att klassificeringen av riksintresset borde omprövas." Någon omprövning har inte skett. Enligt kraftbolaget kan en utbyggnad vara aktuell.

Riktlinje; *Inom området skall naturvård, fiske och friluftsliv prioriteras. En vattenkraftutbyggnad skulle sannolikt motverka kommunens satsningar på landsbygdsutveckling och turism genom att naturvärden skulle gå förlorade. Det motverkar även sannolikt kommunens ambition att uppnå god status i kommunens samtliga vattendrag och sjöar. En miljöanpassad kraftutbyggnad kan dock vara möjlig, och prövas då enligt Miljöbalken.*

R31 Riksintresse kommunikation (3 kap 8 § Miljöbalken) – riksväg 50

Riksväg 50 ingår till största delen i det nationella stamvägnätet som är beslutat av riksdagen. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. Sträckan mellan Falun-Söderhamn är av särskild betydelse för regional och interregional trafik. Riksväg 50 förbinder Sydsverige med Mellansverige.

Riktlinje; *Riksväg 50 är av mycket stor vikt för kommunen och ska skyddas mot åtgärder som skadar eller motverkar intresset. Vid en eventuell konflikt ska riksintresset för kommunikation prioriteras.*

Kommunala intresseområden

Kapitlet redovisar särskilda kommunala intresseområden. Vissa områden omfattas redan idag av skydd och/eller ingår i projekt för att bevara eller utveckla områdena. Inom de kommunala intresseområdena kan det finnas behov av fördjupad planläggning, skydd för vattentillgångar, naturvård, kulturminnesvård, friluftsliv, fiske med mera.

Gemensamt för samtliga kommunala intresseområden är att utpekade markintresse, markanvändning eller planerad markanvändning bör fortsätta och/eller prioriteras. Förändringar eller exploateringar som kan påverka intresseområdet negativt bör ej komma till stånd.

Vattenkraftverk

Markanvändningskartan redovisar åtta befintliga vattenkraftverk i kommunen.

Riktlinje; *Kommunen ska arbeta för att en vattenkvalitet motsvarande minst god vattenstatus ska uppnås i alla sjöar och vattendrag inom kommunen. Kraftverkens utformning och drift ska möjliggöra att detta mål kan nås. Befintliga kraftverk bör i likhet med andra industriläggningar ha moderna miljötillstånd.*

Stamnätsledning

Markanvändningskartan redovisar befintliga stamnätsledningar. Inom och i närheten av dessa områden prioriteras den tekniska försörjningen för kraftnätsledningar.

Riktlinje; *Längs större ledningar ska gällande riktlinjer, föreskrifter och rekommendationer följas. Nybebyggelse prövas i varje enskilt fall. Etableringar som förhindrar eller försvårar framdragande och underhåll av kraftledning tillåts inte. Riktlinjer avseende avstånd till exempelvis bebyggelse finns beskrivet i tidigare kapitel.*

Avloppreningsverk

Markanvändningskartan redovisar befintliga avloppreningsverk.

Riktlinje; *Inom och i närheten till avloppsreningsverk tillåts ingen bebyggelse eller verksamhet som kan påverka verksamheten negativt. Ställningstagande och riktlinjer avseende VA-frågor finns behandlade i tidigare kapitel.*

Verksamhetsområde vatten och avlopp

Markanvändningskartan redovisar befintligt verksamhetsområde för vatten, avlopp samt vatten och avlopp.

Riktlinje; *Inom befintliga verksamhetsområden ska primärt utbyggnation av bebyggelse ske. Ställningstagande och riktlinjer avseende VA-frågor finns behandlade i tidigare kapitel.*

Känsliga landskapskaraktärer

Landskapsanalys

De känsliga landskapskaraktärerna beskrevs i "Landskapsanalys Ovanåkers kommun" som antogs 2010-02-12. Områdena har bedömts ha olika känslighet för ingrepp. Känsligheten i landskapet utgår från kultur-, bebyggelse-, landskaps- och/eller friluftsvärden och som anses ha ett stort allmänintresse. Områden med höga värden kan vara extra känsliga för större förändringar. Inom de områden som är extra känsliga för ingrepp finns redan flera utpekade nationella och kommunala intressen. Landskapskaraktärerna ska läsas översiktligt som ett komplement till de övriga utpekade intressena.

Generellt för landskapskaraktärerna är att större etableringar eller exploateringar som bedöms kunna påverka landskapet väsentligt och där utpekade allmänna intressen riskerar att påverkas negativt först kan utföras efter att en analys av påverkan på landskapet eller motsvarande har upprättats för att belysa etableringen eller exploateringens konsekvenser. Bedömningen av etableringens eller exploateringens påverkan ska göras i varje enskilt fall.

Det finns områden utanför de känsliga landskapskaraktärerna som innehåller stora värden, men dessa bedöms som mindre känsliga för större exploateringar.

Fäbodskogen

Området innehåller olika områden med stora allmänna intressen, främst natur- och kulturvärden. Fäbodskogen som helhet har hög känslighet och är därmed extra viktig att skydda från större fysiska ingrepp.

Riktlinje; Inom Fäbodskogen ska ett ekonomiskt bruk av skogsmarken fortsätta, men med hänsyn så att de ekologiska och kulturhistoriska värdena värnas. De utpekade värdena får inte ta skada i samband med en etablering. I konkreta utbyggnadssituationer av verksamheter, byggnader och anläggningar som bedöms ha stor inverkan på landskapet ska fördjupade analyser av påverkan på landskapet utföras innan beslut tas.

Voxnan i odlingslandskapet

Stora delar av det utpekade området har ett stort allmänt intresse, framförallt höga natur- och kulturvärden. Den lokala byggnadstraditionen och bebyggelsen ska värnas med de stora gårdarna och ekonomibygnader som är ett dominerande landskapselement.

Särskilt höga kulturvärden som inte har ett skydd, men som kan anses ha ett högt allmänintresse, är området kring Viksjön och Lössnan. I området kring Viksjön finns välbevarade Hälsingegårdar. I den västra delen finns områden som står i nära samband med kyrkomiljön i byn Ovanåker. Bebyggelsemiljöerna är av stort kulturhistoriskt värde och är ett dominerande inslag i landskapet. Framförallt bör gårdarnas fria lägen inte störas av ny bebyggelse. Jordbruksmarken bör även fortsättningsvis hållas öppen och brukas.

Riktlinje; Voxnans odlingslandskap bedöms ha hög känslighet och är därmed viktigt att skydda mot större fysiska ingrepp, på grund av dess höga landskaps-, kultur- och kulturvärden. I konkreta utbyggnadssituationer av verksamheter, bebyggelse och anläggningar som bedöms ha stor inverkan på landskapet ska fördjupade analyser av påverkan på landskapet utföras.

I områdena kring bland andra Lössnan och Viksjön är det viktigt att ändringar och underhåll av befintliga byggnader utförs varsamt så att bebyggelsens särdrag beaktas och de kulturhistoriska värdena tas till vara, även hos ekonomibygnader. Ny bebyggelse ska anpassas till landskapet och utformas i enlighet med den lokala byggnadstraditionen.

Voxnan i skogslandskapet

Voxnans övre lopp utgör en viktig och unik miljö där möjligheter ska ges till att bevara och utveckla de rinnande vattendragen, dess stränder och närmsta skogsområde. Området ska i första hand fortsätta utvecklas som en unik naturmiljö där förutsättningar ska ges för friluftsliv. Det småskaliga jordbruket i området ska även ges förutsättningar att kunna hålla jordbruksmarken öppen.

Riktlinje; Voxnan i skogslandskapet bedöms ha hög känslighet och är därmed extra viktig att skydda från större fysiska ingrepp, på grund av dess höga landskaps-, kultur-, frilufts- och kulturvärden. I konkreta utbyggnadssituationer av verksamheter, byggnader och anläggningar som bedöms ha stor inverkan på landskapet ska fördjupade analyser av konsekvenserna för landskapet utföras.

Tälingens- Mållångens sjösystem

Det utpekade området består av flera sjöar, som är omgivna av ett utpräglat skogslandskap med vildmarkskaraktär. Området har flera allmänna intressen, fritidsbebyggelse och är i sin helhet av stort intresse för det rörliga friluftslivet och turismen. Hela områ-

dets storskalighet och avsaknad av bebyggelse ger det en speciell och unik karaktär.

Området omfattas av sjöarna Mållångstugufjärden, Fläten, Amungen samt Övre- och Nedre Tälningen samt omgivande skogsmark. Sjöarna är reglerade och vattenståndet varierar. Nedre Tälningen och övre Tälningssån är utpekade som "Värdefullt vatten" i "Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer – delmål 1, Levande sjöar och vattendrag" (Rapport 5666, mars 2007). Längs övre Tälningssån, mellan sjöarna Övre Tälningen och Tälningen, pågår en reservatsbildning.

Mållången är kommunens största sjö och i den norra delen är fritidsbebyggelsen utbredd, området är även i vissa delar utpekade som LIS-område. Mållångens södra del är nästan helt opåverkad av bebyggelse med flera utpekade värdefulla områden. Området ingår som en del i kommunens Stora opåverkade områden (SOO). Mållången ansluter i norr till ån Flaxnan, ett fint och värdefullt fiskevatten som beskrivs som Svartån i naturskildraren Hans Lidmans böcker. I anslutning till sjöarna finns flera våtmarker med höga naturvärden. Landskapets storskalighet och avsaknad av bebyggelse ger det en mycket speciell och unik karaktär.

Riktlinje; Tälningens-Mållångens sjösystem och kommunens Stora opåverkade område SOO bedöms ha hög känslighet och är därmed extra viktigt att skydda mot större fysiska ingrepp, på grund av dess höga landskaps-, kultur-, friluftslivs- och naturvärden. Den södra vildmarksdelen av Mållången ska bevaras oexploaterad och naturvärdena samt det rörliga friluftslivet ska prioriteras. I konkreta utbyggnadssituationer av verksamheter, byggnader och anläggningar som bedöms ha stor inverkan på landskapet ska fördjupade analyser av landskapet utföras. Det rörliga friluftslivet, upplevelsen av vildmarkskänslan och tystnaden i sjölandskapet ska bevaras och utvecklas.

Tematiska tillägg

Kommunala intresseområden har tagits fram i de båda så kallade tematiska tilläggen: "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)" och "Vindkraft och stora opåverkade områden".

Tema vindkraft och stora opåverkade områden

Markanvändningskartan redovisar de kommunala intresseområdena för vindkraft och kommunens utpekade Stora opåverkade områden (SOO).

TEMATISK ÖVERSIKTSPLAN
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen LIS

Antagandehandling

Aktuella beslut	Instans	Datum
Programområde	Ks	2009-04-07
Program	Ks	2009-06-11
Omfattning och löpplan	Ks	2009-09-10
Beslut om samråd t.o.m. januari 2010	Ks au	2009-12-17
Beslut om utställning t.o.m. september 2010	Ks	2010-06-08
Antaget	KF	2010-12-20
Laga kraft		2011-01-13

Vy över Alfia samhälle med Vossen och Kyrktjärn. Fotograf för samtliga foto är Arne Stenberg.

Edsbyn & Alfia
ÖVANÅKERS KOMMUN

TEMATISK ÖVERSIKTSPLAN
Vindkraft och stora opåverkade områden

Viktiga beslut	Instans	Datum
Beslut om planeringsstart	Ks	2007-04-03
Beslut om projektplan	Ks	2008-01-10
Beslut om samråd tom april 2010	Ks	2010-03-11
Beslut om utställning t.o.m. mars 2011	Ks	2010-06-08
Beslut om ansökan	KF	2011-09-26
Laga kraft		2011-10-26

Vindkraftverk med Antingen i bakgrunden, Dalarna i Dalarna. Foto: Mats Öster.

Edsbyn & Alfia
ÖVANÅKERS KOMMUN

Tematiska tillägg.

Natur- och kulturområden

Markerade områden utgör kommunens egna utpekade natur- och kulturmiljöer som är särskilt bevarandevärda. Vissa områden har en hög bevarandestatus och berörs i vissa fall av naturreservat, Natura 2000 och/eller riksintresse för naturvård.

Riktlinje; Ny bebyggelse eller exploatering ska inom samtliga områden behandlas mycket restriktivt och i förekommande fall anpassas till områdets karaktär och lokal byggnadstradition.

K3 Sjubergget

Sjubergets mycket branta sydvästsluttning mot Galvsjön är en klassisk växtlokal, känd och beskriven redan på 1800-talet. Bergslutningen är barrskogsbevuxen och har en påfallande rik flora. Särskilt anmärkningsvärd är koncentrationen av ärtväxter. Sjubergets sluttning är botaniskt mycket värdefull.

Riktlinje; Området är av stort intresse för naturvården. Skogsbruket ska inom området ta hänsyn till naturvårdens intressen. Skogsstyrelsen ska samråda med kommunen om hänsynsreglernas tillämpning. Inga markgrepp bör utföras i sluttningen.

K4 Hundtjärnsmyran

Hundtjärnsmyran är ett myrkomplex bestående av plana eller nästan plana kärr- och mosspartier. Stora delar av myren är glest skogsbevuxna. Ett område söder om Hundtjärnen är helt utdikad. Områdena är framförallt en art- och individrik fågelmyr.

Riktlinje; Området är av stort intresse för naturvården och områdets biologiska värden bör dokumenteras och följas upp.

K5 Njupaklitt

Njupaklitt är ett avgränsat barrskogsbevuxet bergsparti med branta sluttningar mot norr, öster och sydost. Floran inom området är intressant och lindträd befinner sig här på gränsen för sin utbredning mot nordväst.

Riktlinje; Området är av intresse för naturvården och skogsbruket ska ta hänsyn till områdets intressen. Den rika och intressanta floran vid Njupaklitt ska bevaras och lövskogen, framförallt förekomsten av lind bör sparas.

K6 Voxnan mellan Bornforsen och Edsbyn

Mellan Bornforsen och Edsbyn rinner Voxnan i ett mycket kraftigt slingrande lopp med kilometervida meanderslingor. Älven omges till största delen av ett öppet jordbrukslandskap men också av barr- och lövskogsbevuxna myrmarker. Nedströms Bornforsen ligger den barrskogsbevuxna höjden Klittakullen. Landskapsbilden inom området är mycket tilltalande. Strax väster om Edsbyn ligger det tätortsnära rekreationsområdet Bäck. Området är av stort intresse för friluftslivet och har stor utvecklingspotential för närliggande skolor, förskolor och äldreboende samt för friluftslivet i allmänhet.

Riktlinje; Området är av intresse för naturvården och friluftslivet. Det är olämpligt att vidta åtgärder som bedöms påverka landskapsbilden påtagligt. Kalavverknings av skog på Klittakullen bör undvikas och det öppna jordbrukslandskapet bör bibehållas. Fortsatt jordbruksdrift ska inte försvåras.

K7 Före detta Sollsjön

Sollsjön har tidigare sänkts. Under högvattenperioden på våren är området en rastplats för flyttfågel. Sollsjön är också en värdefull häckningsplats för änder. Den översvämmade strandskogen har stora värden för insekter, fåglar och olika vedsvampar.

Riktlinje; Området är av intresse för naturvården och fågellivet. En uppdatering av områdets betydelse för fågellivet bör genomföras.

K8 Träckesbo

Träckesbo är en välbevarad fäbod med relativt ursprunglig bebyggelse. Varglav växer på timmervägarna inom fäbodvallen.

Riktlinje; Området är av intresse för naturvården och avverkningar i anslutning till fäbodarna bör ta hänsyn till miljön. Den omgivande ängsmarken ska hållas öppen. Ändring och underhåll av befintliga byggnader ska utföras varsamt och med hänsyn till kulturhistoriska värden. Ny bebyggelse ska anpassas till områdets karaktär. Områdets natur- och kulturhistoriska värden bör dokumenteras i likhet med Ovanåkers fäbodskog.

K9 Gullbergsbo

Området är av intresse för naturvården. Varglav växer på de gamla timmerbyggnaderna inom området.

Riktlinje; Se K8.

K10 Skyttmyran

Skyttmyran är 3 km lång, och avvattnas åt skilda håll och har en intressant flora. Området är av intresse för naturvården. Förutom att Skyttmyran korsas av ett par skogsbilvägar är den relativt opåverkad. Området har botaniska värden, bland annat sumpskogsområden och förekomst av ringlav.

Riktlinje; Området bör inte dikas eller utsättas för andra åtgärder som kan komma att förändra vattenbalansen i myren.

K11 Mållångstas urskog

Mållångstas urskog är ett litet naturskogsbestånd som domineras av tallskog. Området är inte helt opåverkat, men en stor del av träden är mellan 150–200 år gamla. Mycket gamla tallar förekommer dessutom spridda inom området, varav de äldsta med ålder på över 400 år.

Riktlinje; Området är av intresse för naturvården och det är mycket angeläget att Mållångsta urskog bevaras.

K12 Sandreveln

Sandreveln ingår i Järboåssystemet och består av en bågformad ås, som stupar mot Mållången på den östra sidan. På den västra sidan gränsar området mot myrmarker och ett småkulligt landskap av isälvsmaterial. Vid sjön finns sandstränder.

Riktlinje; Området är av geologiskt intresse och är dessutom värdefullt för friluftslivet. Åtgärder längs ås- och kullandskapet bör utföras på ett sådant sätt att körskador eller markberedningsskador inte uppstår.

K13 Svamyran-Svabäcken

Den norra delen av Svamyran är en risdominerad mosse med spridda lågvuxna tallar. Myren blir mot sydost allt rikare och utmed den sydöstra kanten uppträder extremriksamhällen med flera sällsynta växter.

Riktlinje; Området är av intresse för naturvården. Därför ska skogsbruket ta hänsyn. Skogsstyrelsen ska samråda med kommunen om hänsynsreglernas tillämpning. Skogen på Svamyran, i dess kantzoner samt i Svabäckens ravin bör inte avverkas. I resterande delar bör stor försiktighet iakttas vid skogsbruksåtgärder. Dikningar eller andra åtgärder som kan komma att påverka vattenbalansen bör inte utföras intill våtområden.

K14 Västra Gångborstjärnarna

I ett öppet eller glest tallbevuxet kärr väster om Västra Gångborstjärnarna finns ett välutvecklat axag-samhälle. Myren har ett stort floristiskt värde. Ett gammalt dike avvattnar myren mot tjärnen.

Riktlinje; Området är av stort intresse för naturvården. Därför ska skogsbruket ta hänsyn till naturvårdens intressen. Ytterligare dikningar i eller i anslutning till myren ska inte tillåtas.

K15 Kärrkomplex vid Hälludden, Mållången

Vid Hälludden i anslutning till Mållången finns ett kärrkomplex med lokalt fågelskyddsvärde.

Riktlinje; Området har höga naturvärden. Skogsbruket ska ta hänsyn till naturvårdens intressen. Dikningar eller andra åtgärder i eller i anslutning till myren ska inte tillåtas.

K16 Hibomyran

Myren är ett mosskomplex opåverkat av dikningar. Myren har ett visst fågelskyddsvärde.

Riktlinje; Området har högt naturvärde. Dikningar eller andra åtgärder som påverkar områdets vattenbalans ska inte tillåtas. Områdets fågelskyddsvärde bör dokumenteras.

K17 Vargatjärnshällarna

Vargatjärnshällarna är ett vildmarksbetonat skogsområde med hållmarker, skrevor, klippavsatser, block, blocksamlingar och blockgrottor. Skogen är till stor del gles lågvuxen hållmarkstallskog och kan betecknas som impediment.

Riktlinje; Området är av intresse för naturvården. Inom området bör skogsbruket bedrivas med hänsyn till landskapsbilden och naturvårdens intressen. Områdets utbredning bör utredas och eventuellt kompletteras med området i anslutning till Nissabäcken.

K18 Getryggen

Getryggen är ett isolerat avsnitt av Rysjöåsen med ett fritt framträdande läge och vacker landskapsbild, särskilt Getryggsudden och Kvalnäsudden. Åsen är till största delen barrskogsbevuxen. På åsen finns ett par gravfält, igenväxande odlingsmarker och ett antal fritidshus. Flera av lämningarna på Getryggen är kraftigt påverkade av erosion. Regleringar av vattenståndet i sjön Amungen skapar en större och känsligare strandzon som förvärrar erosionen. Getryggs- och Kvalnäsudden samt större delen av fritidsbebyggelsen ligger i Rättviks kommun.

Riktlinje; Området är av intresse för friluftslivet och har geologiska värden samt även historiska värden i och med gravfältet. Området ska bevaras. Åtgärder som påverkar dess värden bör ej tillåtas.

K19 Nybo

Nybo fäbod saknar vägförbindelser och är relativt välbevarad. Fäbodvallen har ett landskapligt värde och är av intresse för naturvården.

Riktlinje; Befintliga byggnader bör vårdas och eventuella nya byggnader anpassas och utformas med hänsyn till den lokala byggnadstraditionen. Området bör inventeras samband med kommande inventeringar av Ovanåkers fäbodskogar.

K20 Svabensverk – Hämnenåsen

Verksamheten vid Svabensverk bruk upphörde 1877 efter knappt 80 års drift. Bruksmiljön är väl bevarad med en brukshergård i fonden av en bruksgata. Här finns också andra bruksbyggnader, bruksdamm, kvarn med mera.

Bruket är uppfört på deltaavlagringar som avsatts i anslutning till Hämnenåsen. Åsen skär av sjön Hämnen nordöstra vik. I de grunda vattnen har ett myr- och vattenlandskap med stora gungflyn och rik fågelfauna utvecklats. Den tallbevuxna åsen är delvis hög och ett viktigt inslag i den öppna sjö- och myrlandskapet. Bortsett från vägen uppe på åsen är den orörd i detta avsnitt. Öster om Svabensverk och vid Uvbo är åsen påverkad av omfattande grustäkter.

Riktlinje; Svabensverk och Hämnenåsen har stora naturvetenskapliga, kulturhistoriska och landskapsestetiska värden. Skogsbruket ska ta hänsyn till naturvårdens intressen och våtmarksdikning ska inte tillåtas. Någon täktverksamhet bör inte tillåtas med hänsyn till naturvärdena. Den befintliga bruksbebyggelsen ska underhållas så att dess särart bevaras och nya byggnader bör undvikas i anslutning till bruksmiljön och åsen.

K21 Långabäcken

Området utgörs av Långabäcken med närområde. Klinga källa som ligger inom riksintresset Stenatjärnarna-Bornasenfältet (R4) avvattnas av Långabäcken. Här finns ett stort antal sällsynta djur och växter. Bäckens bottenfauna är varierande och rik på både försurnings- och föroreningskänsliga arter.

Riktlinje; *Området är ekologiskt känsligt och av stort intresse för naturvården. Hänsynstagande till naturvårdens intressen är mycket viktigt och efter bäckens kantzoner ska vegetationen bevaras och inte påverkas av skogsbruket.*

K22 Per-Olsmyran

I anslutning till riksintresseområdet Häsbodalen och Tulpan (R5) finns Per-Olsmyran som består av en björkskog mellan en grävd kanal och Häsboåns gamla åfåra och äldre tallar. Rester av diken och lador tyder på att det tidigare har funnits slätterängar. Området är av intresse för naturvården och fågellivet. Häsboån och Häsboån är ett ekologiskt känsligt område och utpekade som "Värdefullt vatten" i "Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer – delmål 1, Levande sjöar och vattendrag. (Rapport 5666, mars 2007)".

Riktlinje; *Åns och åfårans kantzoner ska sparas från påverkan av skogsbruket. En plan för utveckling av Häsboån fiskepotential med beaktande av åns kulturhistoriska värden ska tas fram.*

K23 Ols-Ols, Runemo

Området är en sedan länge betad sötvattenstrandäng med flera hotade arter.

Riktlinje; *Området är av intresse för naturvården. Skogsbruket ska ta särskild hänsyn till naturvårdens intressen och strandängens naturvärden ska bevaras. Ny bebyggelse tillåts inte inom eller i anslutning till det utpekade området.*

K24 Ekopark Grytaberg

Ekoparken är ett större sammanhängande landskap, totalt cirka 2703 hektar stort och är till större delen produktiv skogsmark. Ekoparken kännetecknas av flerskiktad tallskog med hög andel grova gamla tallöverståndare, både döda och levande på upp till 250 år. Ekoparkens rika inslag av lövträd ger Grytaberg en rik insektsfauna. Ekoparken är även av historiskt värde och de äldsta boplatserna anlades på järnåldern.

Riktlinje; *Ekoparken ägs och förvaltas av Sveaskog*

och ett skötselavtal på 50 år har upprättats mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen. Skötselavtalet utgör riktlinjerna för området.

K25 Öjungsån

Öjungsån är ett värdefullt vattendrag i norra delen av Ovanåkers kommun. Ån rinner mellan Stor-Öjungen och Nöungen. Ån är avsevärt påverkad av flottningsrensningar och vissa återställningsarbeten har utförts längs sträckan.

Riktlinje; *Den nedre delen är av intresse för naturvården med naturskog och äldre lövskog. Förslag finns på att anlägga ett omlöp vid Stor-Öjungens utlopp och att utföra ytterligare biotopåtgärder längs ån. Även stigen till sjön bör restaureras för att öka tillgängligheten.*

K26 Råkaån

Råkaån är i de övre delarna utpekade som ett "Värdefullt vatten" i "Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer – delmål 1, Levande sjöar och vattendrag" (Rapport 5666, mars 2007).

Riktlinje; *Vattendragets vattenkvalitet ska bevaras så att livsbetingelserna för fisk och andra vattenlevande djur och växter inte försämras.*

K27 Kallbergsån

Kallbergsån och dess närområde är av ett skyddsvärt naturskogsområde med signal- och hotarter, grova granar och en bäck med bäverdam.

Riktlinje; *Kallbergsåns helhet gör området skyddsvärt och området är ett av de mest välbevarade naturskogsområdena i kommunen. Ytterligare dokumentation av naturvärdena inom området bör utföras.*

K28 Nissjabäcken

Längs bäcken finns ett varierande bestånd av skog med flera skyddsvärda arter, död ved och grova träd. Beståndet av skog är mestadels bestående av senvuxna, grova och klenare granar, tallar och bestånd av grövre aspar och lågor. Nissjabäcken är även av intresse som lekplats för öring.

Riktlinje; *Nissjabäckens naturvärden ska bevaras och bör ytterligare dokumenteras.*

K29 Rotsjön

Området består av ett varierande skogsbestånd. Sumpmarker med källdråg, klibbalskärr och branta sluttningar skapar ett vildmarkspräglat och skyddsvärt område där naturvärdena kommer att öka på sikt. Örordheten, vildmarkskänslan och den rika förekom-

sten av gammelgranslav inom ett begränsat område samt den gamla cykelstigen som leder upp genom skogen gör området mycket värdefullt för natur- och friluftslivet. I samband med det statliga bytesmarkspaketet ESAB löstes en ca 11 hektar stor nyckelbiotop in öster om sjön Rotsjön. Denna kommer att skyddas som naturreservat. Naturreservatet ligger i sin helhet inom Bollnäs kommun

Riktlinje; Området anses vara hotat i dagsläget varför kontakt med Skogsstyrelsen och eventuella markägare är önskvärt för att säkerställa värdena. Skogsbruket ska ta hänsyn till naturvårdens intressen,

K30 Lövrikt område väster om Lill-Öjungen

Området har stora naturvärden och omfattar totalt ett cirka 450 hektar stort område väster om Lill-Öjungen. Inom området finns flera äldre och orörda lövskogar, barr-dominerande naturskogar, sumpskogar, två större orörda myrar och flera "stentorg". Skogen är tämligen opåverkad med endast mindre kalaverkade delar.

Totalt omfattas området av 100 hektar lövskog med varierande ålder. De barrdominerande naturskogarna är orörda sedan lång tid och flera tallar har en ålder på över 250 år och förekomsten av lågor är stor. Området har två större orörda myrar, varav en med ett mycket välutvecklat strängflarkssystem.

Riktlinje; Förutsättningarna för att inrätta ett naturreservat inom området bör utredas.

K31 Långsjömyran-Sandsjömyran

Långsjö- och Sandsjömyran utgör tillsammans ett mosskomplex där de två myrarna skiljs av en vattendelare. Dikning har förekommit inom området men har inte haft någon större effekt på hydrologin. Området är skyddsvärt på grund av förekomsten av en ore-gelbunden strängad mosse och förekomsten av fågel.

Riktlinje; Skogsbruket ska ta hänsyn till naturvårdens intressen. Området kan eventuellt komma i konflikt med eventuell grafitbrytning i Gropabo. Ytterligare dikningar eller andra åtgärder som kan komma att påverka området hydrologi bör inte tillåtas.

K32 Brattskuruvallen

I närheten av Skålsjön finns Brattskuruvallen, där området är öppet och mycket kuperat i ett annars slutet landskap. I de öppna delarna finns ett äldre brukningslandskap med betes- och slåttermarker. Vid Häsboån finns en fåbodvall med välbevarade hus av skiftande ålder. Området var tidigare riksintresse för kulturmiljö-

vård, men har plockats bort då en tydlig privatisering och igenväxning ska ha skett inom området.

Riktlinje; Trots att området inte är av riksintresse för kulturmiljö är bedömningen att området ska betraktas som bevarandevärt med dess fåbodemiljöer och öppna landskap. Det öppna landskapet med dess fåbodlar bör bevaras.

K33 Norrbosjön och Norrbovallen

Norrbosjön är sänkt och därför igenvuxen vid lågvatten och omges delvis av igenväxande jordbruksmarker. Området är en värdefull som rastlokal för flyttfågel och för häckande vadare och änder mm. Norrbovallen är ett gammalt fåbodområde med en intressant biotop av lövskog och öppen ängsmark för falk, slaguggla, gröngöling, tjäder med mera.

Riktlinje; Området är av intresse som fågelokal. Skogsbruket ska ta hänsyn till naturvårdens intressen och våtmarksdikning är inte tillåtet.

K34 Uvasen

Uvasen är en liten slättsjö som till stor del omges av jordbrukmark. Sjön är påverkad av sjösänkning och har en riklig vegetation. I sjön finns ett stort antal fågelarter som förknippas med en näringsrik sjö.

Riktlinje; Området är av intresse som fågelsjö. Därför skall inte sjön utsättas för nya sänkningsföretag och omgivande marker hållas öppna. Biotopsförbättrande åtgärder kan bli nödvändiga i framtiden.

Vatten-, friluftslivs- och fritidsområden

Kapitelet redovisar prioriterade områden för det rörliga friluftslivet, fisket och turismutvecklingen. Framförallt är tillgången på och känslan av den orörda naturen viktigast att bevara. De områden som är av störst intresse för bevarande och utveckling redovisas nedan.

K35 Övre och nedre Lången, Nöungen, Grycken-Gryckån

Området består av ett större sammanhängande vattensystem med goda fiskevatten och kanotleder. Inom området finns Gryckån som är Voxnans näst största biflöde och sträcker sig från sjön Grycken. Gryckån är en fortsättning på Öjungsån och byter namn vid passagen av sjön Grycken. Den övre delen är ett viktigt kärnområde för utter, öring, harr och flodkräfta. I biflödet Mackskalabäcken finns stort bestånd av flodpärlmussla. Gryckån är även utpekad som ett "Värdefullt Vatten" i "Nationell strategi för skydd av

vattenanknutna natur- och kulturmiljöer – delmål 1, Levande sjöar och vattendrag” (Rapport 5666, mars 2007).

Riktlinje; Området är av intresse för friluftsliv och naturvård. Vattendragens vattenkvalité ska bevaras så att livsbetingelserna för fisk och andra vattenlevande djur och växter inte försämras. Förutsättningarna för bevarande och utveckling av det rörliga friluftslivet i området får inte försämrats.

K36 Loån

Loån har goda fiskevatten och avvattnas till Voxnan. Ån utnyttjas även mycket för kanotfärder.

Riktlinje; Se riktlinje K35.

K37 Värasen

Värasen har goda fiskevatten och området är av intresse för friluftslivet.

Riktlinje; Se riktlinje K35.

K38 Loftsjön

Loftssjön har goda fiskevatten. Kring sjön finns fritidsbebyggelse. Området är främst av intresse för friluftslivet.

Riktlinje; Se riktlinje K35.

K39 Hässaån, nedströms Mörtsjön

Hässaån har goda fiskevatten och området är av intresse för friluftslivet.

Riktlinje; Se riktlinje K35.

K40 Flaxnan

Flaxnan har ett fint fiskevatten och är av betydelse för friluftslivet. Ån är reglerad och gällande vattendom medger att tillrinningen tidvis stängs av helt. Ett omlopp har anlagts för att säkra möjligheten till fiskvandring från Flaxnan till Mållången. Flaxnan beskrivs i Hans Lidmans naturskildringar som Svartån. I anslutning till Mållångens utlopp i Flaxnan ligger Mållångsbo med badplats och båthamn.

Riktlinje; Se riktlinje K35.

K41 Getryggen

Riktlinje; Se beskrivning och riktlinjer för K18.

K42 Fritidsområden

Fritidsområden med bland annat spår för motion, fritidsaktiviteter och motorsport. Områdena är viktiga att bevara och utveckla. Kartan visar Golfbanan, Nabban och Alfta bikepark, Motorbana Voxnabruk, Bruks-

hundsklubben, Kygelvallen, Långheds IF, Nordanå, Svabensverk Skridskobana, Viksjöfors elljusspår, Motorbana Viken, Voxnabruk elljusspår samt motorbana och Gårdtjärnsberget. Kartan visar även flygplatsen K41 norr om Edsbyn samt badplatser i kommunen.

Riktlinje; Inga anläggningar eller byggnationer får komma till stånd som bedöms påverka fritidsområdena och deras funktionnegativt. I närheten av bullerstörande fritidsområden ska buller beaktas i samband med ny bebyggelse.

K43 Grundvattentillgång

En grundvattentillgång, kallad Bornasen, är av hög kvalitet för framtida vattenförsörjning och är en viktig potentiell reservvattentäkt. Området är även en del av riksintresse för naturvård.

Riktlinje; Inom området får ingen åtgärd eller bebyggelse tillåtas som kan riskera grundvattentillgångens status.

K44 Vattenskyddsområde

Samtliga vattenskyddsområden har fastställda föreskrifter för att skydda vattentillgången och dess kvalitet. Skyddsområdena är indelade i tre zoner, brunnsområde, inre skyddszon och yttre skyddszon. Kartan visar den yttre skydds-zonen.

Riktlinje; Inom vattenskyddsområdet skall de fastställda föreskrifterna följas.

K45 Övriga grund- och ytvattentillgångar

Övriga grund- och ytvattenförekomsterna är skyddsvärda för den långsiktiga vattenförsörjningen i ett regionalt perspektiv. Den största ytvattentillgången är Voxnan från kommungränsen mot Ljusdal till Edsbyn.

Riktlinje; Grund- och ytvattentillgångarna ska skyddas så att den kvantitativa och kvalitativa statusen inte försämras.

Låt stå!

Ovanåker 2030

Ví arbetar
vidare med ...

Genomförande av planen

Kapitlet beskriver hur kommunen kommer att arbeta med kontinuerlig översiktsplanering och vad som ska genomföras under programperioden fram till år 2030.

Kontinuerlig översiktsplanering

Översiktsplanen ska vara aktuell och spegla den politiska majoritetens uppfattning. Det kräver att planen och dess process är kontinuerlig. En aktuell översiktsplan och ett kontinuerligt översiktsplanearbete skapar god beredskap och underlättar bland annat detaljplanering, bygglov- och annan tillståndsprövning.

VERKTYG FÖR KONTINUERLIG ÖVERSIKTSPLAN

Tematiska tillägg och fördjupningar samt att varje mandatperiod utvärdera och ta ställning till planens aktualitet är också ett användbart verktyg för rullande, kontinuerlig översiktsplanering. "Vindkraft och stora opåverkade områden" är ett exempel på ett sådant tillägg, även ett landsbygdsutvecklingsprogram kan hanteras som ett tematiskt tillägg.

I vissa delar av en översiktsplan behövs ytterligare kunskap och vidare utredningar göras. Då går det att arbeta med fördjupningar, inom ett begränsat geografiskt område, exempelvis en tätort.

Översiktsplaneprocessen har lett fram till att mer underlag behövs för tätorterna. Vi arbetar därför vidare med fördjupade planeringsunderlag för Alfta och Edsbyn med utgångspunkt i de strategier som finns för tätorterna i ÖP2030.

SÅ HÄR GÖR VI...

- Arbetar med kontinuerlig översiktsplanering genom att ta fram underlag, inventeringar och tematiska tillägg samt fördjupningar.
- Utvärderar regelbundet planen, dess genomförande och vilka förändringar som skett samt uppdaterar behovet av nya utredningar, planer och program.
- Aktualitetsprövar ÖP varje mandatperiod.

Aktualitetsprövning

Översiktsplanen ska vara aktuell och spegla viljan hos den politiska majoriteten i kommunen. Kommunfullmäktige ska under varje mandatperiod avgöra om översiktsplanen är aktuell eller behöver göras om. Vid en aktualitetsprövning tittar man på om det finns några nya förutsättningar och frågor som behöver behandlas i planen.

VI ARBETAR VIDARE MED...

Under programperioden fram till år 2030 fortsätter arbetet med olika planer och underlag. Åtgärderna behöver prioriteras och tidsättas. Kända uppgifter och områden idag är:

Tätortsutveckling

Fördjupade planeringsunderlag för Alfta och Edsbyn tas fram med utgångspunkt från strategierna, där utvecklingsområden kan utredas och visualiseras mer i detalj.

Detaljplaneöversyn

Vilka detaljplaner behöver förnyas utifrån översiktsplanens inriktningar? Vilka detaljplaner är störst behov av uppdatering? Genomför en planering och prioritering av behovet av förnyade detaljplaner.

VA-plan

En VA-plan tas fram som innehåller bland annat dagvattenstrategi och vattenförsörjningsplan.

Klimat- och energiplan

Ta fram en klimat- och energiplan för kommunen.

Naturvårdsprogram

Underlag och åtgärder tas fram i ett naturvårdsprogram för att strategiskt arbeta med målsättningar för kommunens värdefulla naturmiljöer.

Fiskevårdsplan

En fiskevårdsplan för Voxnan och Ljusnan tillsammans med Bollnäs och Ljusdals kommuner.

Översvämningsstrategi

Tar fram en strategi avseende översvämning, ras och skred i befintlig bebyggelse. Utarbetar förbättrat underlag för risker kopplade till klimatförändringar, exempelvis mer detaljerade riskberäkningsunderlag för översvämning.

Vattenvårdsplan

För att god kemisk och ekologisk status enligt Vattendirektiven ska uppnås i våra vatten och för att uppnå miljömålet levande sjöar och vattendrag tar vi fram en vattenvårdsplan där prioriteringar och åtgärder behandlas.

Utvärdering och revidering av tematiskt tillägg

Vilka effekter har det tematiska tillägget *Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)* givit i kommunen? Det är även av stort intresse för kommunen att se, hur LIS påverkat på nationell nivå och ta lärdom från andra kommuner i deras arbete med landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS). Därefter ska LIS-planen revideras.

Landsbygdsutvecklingsprogram

Ett tematiskt tillägg för landsbygden. Kan innehålla bland annat turism, kulturmiljö och olika verksamheters potential för landsbygdsutveckling. Eventuellt kan det tematiska tillägget Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) vävas samman i landsbygdsutvecklingsprogrammet.

Lokala miljömål

Utarbeta nya lokala miljömål med utgångspunkt från de nationella och regionala målen.

Mellankommunala planer

Ovanåkers kommun vill se över möjligheterna att koordinera översiktsplanarbetet i ökad utsträckning med Bollnäs. Samverkar med angränsande kommuner i vattenfrågor.

Övrigt

- Handlingsprogram för förorenad mark.
- Strategi för att uppnå målet att samtliga bostäders radonhalt är kontrollerad.
- Bullerkartläggning för industriområden och vägar där man kan anta att boende riskerar att bli störda.
- Cykelplan som innehåller åtgärder och planering för gång och cykel.
- Turismstrategi där kommunens roll lokalt och regionalt förtydligas, och förutsättningar och åtgärder för idrotts- och naturturism utreds vidare.
- Utredning för bättre avgränsning av en tänkbar reservvattentäkt i Bornasenområdet.
- Digitalt kartverktyg för översiktsplanen på webben.

Politisk styrgrupp har utgjorts av:

Yoomi Renström (s) Håkan Englund (s) Mikael Jonsson (m) Gun-Marie Swessar (c), Bertil Eriksson (kd) och Einar Wängmark (s). Patrik Eriksson (mp) avgick 2014 och ersattes 2016 av Lindvi Forsberg (mp).

Arbetet med att ta fram översiktsplanen

Översiktsplanen för Ovanåkers kommun har tagits fram genom en process där många medborgare, aktörer och beslutsfattare har deltagit och bidragit till planhandlingen.

Arbetsgrupp

Arbetet med planen har genomförts av arbetsgrupper inom samhällsbyggnadsförvaltningen i samarbete med övriga förvaltningar och avdelningar.

Jämställdhetsintegrering

Översiktsplaneprocessen har genomgått en jämställdhetsintegreringsanalys utifrån CEMR-deklarationens principer. CEMR-deklarationen är ett verktyg för kommun-, landsting och regionförbunden att integrera jämställdhetsperspektivet i det politiska beslutsfattandet och i den praktiska verksamheten. CEMR är de europeiska kommun och regionförbundens samarbetsorganisation.

Koppling till andra planer

Den tidigare kommuntäckande ÖP2000 upphävs och ersätts med denna plan, ÖP2030. De tematiska tilläggen *Vindkraft och stora opåverkade områden* och *Landsbygdsutveckling i strandnära lägen* är

aktuella och gäller som tematiska tillägg till ÖP2030. De fördjupade tätortsplanerna för Edsbyn och Alfta är aktuella tills nya antagits.

PLANER	BESKRIVNING	ANTAGEN	AKTUELL EL. UPPHÄVS
ÖP2000	Kommuntäckande	1999-12-13	Upphävs, ersätts med ÖP2030
Alfta tätort	Fördjupad översiktsplan	1995-02-27	Upphävs, ersätts med ÖP2030
Edsbyn tätort	Fördjupad översiktsplan	1992-02-04	Upphävs, ersätts med ÖP2030
Norr om Kyrktjärn Alfta	Fördjupning	1996-06-03	Upphävs, ersätts med ÖP2030
Vindkraft och stora opåverkade områden	Tematiskt tillägg	2011-09-26	Aktuell
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)	Tematiskt tillägg	2011-12-20	Aktuell

PSSST...

Översiktsplan hittar du på:

www.ovanaker.se/byggabo/planer/gallandeplaner/oversiktsplan